

1112

51140

Յ. ԱՄԻՐԵՆՅ

ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

1925

1120. P. P.

ԿՈՒՏԱՒՈՐԸ ԵՒ ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ

ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ. — Ներկեցիք համարձակութեամբ Պ. կը հասնի՞ք շտեղ թե ի՞նչ պիտի ե ընել Ձեզ նման միտք, առողջ մարմին եւ պարստք քան որ ինչուստեղ.

ԿՈՒՏԱՒՈՐԸ. — Միշտ գուարք եւ անհոգ ըլլալ.

ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ. — Ի՞նչ միջոցաւ կրնամ գուարք ըլլալ.

ԿՈՒՏԱՒՈՐԸ. — ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ կարդալու

3-3-3. ԱՄԻՐԵՆՑ (ՅՈՎՀ. ԱՄԻՐԵԱՆ)

ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ

7րդ ՏԱՐԻ 1925

ԲՐՕՅԷՍԷՕՐ ՇԷՑԻՆ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ

ԱՆԵՐԵՒԱԿԱՅԵԼԻ, ԱՆՆԱԽԱՏԵՍԵԼԻ ԵՒ ԱՆԻՄԱՆԱԼԻ
ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԵՒ ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ ՀՈԳԵԲՈՅԺ

Վայրկենաբար կը փարստէ բոլոր վիճերն ու սառապանքները:
Իրեն դիմողներուն հոգիին մէջ կը կաթեցնէ զուարթութեան
թանկագին նեխարը:

Ան ուսումնասիրած ըլլալով մարդկային կեանքի բոլոր կրնն-
ոս ելեւէջները՝ խուհուրդ կուտայ զործի եւ սիրոյ յաջողութեան
համար դիմել՝ ԱՆԿՈՒՏԻՒ ՏԱՐԵՅՈՅՅԸՒՆ որ առաջնակարգ հմայելի
(նուսխա) մըն է եւ բալասանք սառապող հոգիներուն:

—ԿՈՒՉԵՐՍ ԵՐԿԱՐ ԱՊՐԻԼ, ԿՈՒՉԵՐՍ ՍԻՐՈՒԻԼ, ԿՈՒՉԵՐՍ ՅԱԶՈ-
ՂԻԼ, ԿՈՒՉԵՐՍ ՆԵՂՈՒԹԵԱՆՑ ՏՈԿԱԼ, ԿՈՒՉԵՐՍ ՎԻՇՏԴ ՄՈՌՆԱԼ,
ԿՈՒՉԵՐՍ ԱՌՈՂՁ ԸԼԼԱԼ, ԿՈՒՉԵՐՍ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴԴ ԸՆԿՃԵԼ.

==ԶՈՒԱՐԹ ԵՂԻՐ:

ԾԱՆՕԹ. Զուարթ ըլլալու համար պէտք է կարգալ ԱՆԿՈՒ-
ՏԻՒՆ ՏԱՐԵՅՈՅՅԸՒՆ՝ ցնծալով բրօֆէսէսօրին այցեզինը 50 դր2. եւ
ստանալ անոր փոխարժէքն եղող երջանկաբեր զուարթութիւնը:

Յ. Մ. ՍԷԹԵԱՆ

ՏԳԱՐԱՆ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, Զափափերյար

№ 41

Յ Ա Ռ Ա Չ - Ա - Բ Ա Ն Ի Տ Ե Ղ

ՏՐԱՄԱ-ԲԱՆԱ-ԲՆԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

Ցորչափ Երկրագունդս կը դառնայ իր առանցքին վրայ, սարիներն ալ պիտի դառնան բնական այս օրէնքին անսալով. իրաց այս վիճակին առջեւ անբնական պիտի ըլլար սարիներու իւրաքանչիւր մայրամուտին՝ Նոր Տարուան մը չծնիլը տեսնելով, որուն հետ կապուած կը մնայ անխուսափելի պախուրցի մը (*եռչար*) նման ԱՆԿՈՒՏԻԻՆ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՏԱՐԵԳԻՔԻՆ լոյր տեսնելը՝ — մանկաբարձութեամբ յայտնի սպարանասեր եւ կազմարար Յ. Սեթեանի-- :

Ծնունդով ԱՆԿՈՒՏԻ նորածին այսմանկիկը՝ ծնունդով կուտաւոր բայց շաշկան պուպրիկներուն չնմանիր : Ան կը ծնի համակ ծիծաղ, խենդ ու խնծիդ : Ան գիտնալով մարդոց հոգեկան վիճակը, կը ծնի տարուան առաջին օրը՝ ժպիտք դեմքին վրայ, ու կը ժպտեցնէ ամենքը՝ — նոյնիսկ Աւագ Ուրբաթի մը պէս անժպիտ պառաւները — որպէսզի Տարին ՌՂՈՒՐԼԸ անցնի բոլորին համար : Աւանդութիւն մը կ'ըսէ թէ տարուան առաջին օրը լացողը լալով կ'անցնէ տարուան մինչեւ վերջին օրը. հետեւաբար անոնք որ կ'ուզեն — եւ անուտ կ'ուզեն — ամբողջ տարին ուրախ գուարթ անցնել, թող ունենան իրենց գրկին վրայ 1925ի ծնունդ ԱՆԿՈՒՏԻԻՆ ՇԷՆՇՈՂ ՏԱՐԵՑՈՅՑը : Իսկ ասոր հակառակ՝ տարուքեան, վե՛տի եւ տառապանքի տարի մը ուզողը պէ՛տ է ծնունդով ուղեղային հիւանդութեան ենթակայ եղած ըլլայ :

ԾԱՆՕԹ.— Աշխարհի վրայ փոխադարձութեան ընդհ. օրէնք մը կայ. երբ ԱՆԿՈՒՏԻՆ ծեղ կը խնդացնէ՝ չմոռնար որ պարտաւոր էր դուք ալ խնդացնել՝ արդեամբ... յաւիտենական ԱՆԿՈՒՏԻՆ՝
Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ

ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ... ՀՐԱԺԱՐԻՄՔԸ

Հրաժարիմք յ'ԱՆԿՈՒՏԻՈՒՄը քեզնի եւ անկեանցն խաւր-
պասիր յուսոյն նորա. ի սնոսի եւ ի խաւրուսիս պատրու-
նաց նորա. ոչ իրականանալի խորհրդոց նորա. բազում
վշտօք եւ սառապանօք տուայտանք՝ հանապազ գնացից նո-
րա. ի չարս՝ չարչարող բիրտ կանաց նորա. ի չար եւ ի
հրեշտային նօթուքեան նորա. ի չար պաշտօնի կեդեանքեան
նորա. ի չար կանանկորուքեանք՝ գանձերու եւ փրօշտանու-
քեան նորա. եւ անկեանցն անարկեցունցից եւ դիւսկեցունցից
խաւսախաւս գորուքեան նորա՝ զգունեալ եւ օձիք թոթունեալ՝
վերջնականապէս ի վրայի վերին՝ թօթափելոյ, հրաժարելոյ
հրաժարիմք:

Եւ այսն դառնալից յերջանկապէս ԿՈՒՏԱՒՈՒՄը քեզնի.
նստելոյ՝ ի կտու լաւտիկիս, լիւքս յօրօմօսիս, եւ յերի-
ւարս հիանալիս. նաչակելոյ խորհիկս հանապաւնս, գերեւ,
զորանարգիս, գութ խաւտարս, գիւշիւճիւ, զթեփիւ, զհեփալ
եւ զգրչիւ պաշրդիս, զնեղս եւ զկարագս. զչաւ փրօշտիս,
զպատեւս եւ զհանի պատեւ շեփիս. արքելոյ զչաւքանկեանցն
զնսահոս, զգարեցունքն հորդահոս, եւ զգիւնիս վշտահոս. պրճ-
նագարդեալ զանրձս սուղ ազգիս, կրելոյ զնստանիս բա-
զունս՝ ի փարե պատրուակեան. յարաժան վայելելոյ հրաշտիս
զեղեցկութեանք օժեանց կիսն՝ պատրուակաւորոյնս, եւ զանե-
նայն զոր ինչ վայել է վեժտափարքան սուն կոտսաւորի. փա-
նօք եւ պատրօք բարձրանալոյ բարձրանալից յարիտանս
յարիտանից անկն:

ԻՐԱԿԱՆ... ՏԱՐԵՑՈՅՑ

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ 1925 ՏԱՐԻՒՆ

ԹԷ ԻՆՉԵՐ ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՀԻՆ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԷՋ

1925 Տարին երկրագործներուն համար պիտի ըլլայ աննպաստ, թէ արմաթք և թէ պտուղներ խիստ սակաւ պիտի ըլլան այս սուրուան ընթացքին :

Զմրան սկիզբը պիտի ըլլայ ցուրտ, մէջտեղը բարեխառն, իսկ վերջերը գարնանային. այսպէս, մերթ պարզ ու ցրտին, մերթ սառեցուցիչ խստու թիւնով և մերթ ալ յորդահոս անձրեւներով պիտի անցնի ձմեռը :

Գարունը պիտի ըլլայ կրկին անձրեւոտ՝ ուրկէ առաւել լապէս ծառերը պիտի մնան ուրիշ, նամանաւանդ սաստիկ պիտի ըլլայ կարկուտներուն տուած հարուածը : Ամառուան մեծագոյն մասն ալ պիտի ըլլայ անձրեւային և յաճախ մառախլոպատ : Աշնան պիտի պատահին սաստիկ քամիներ՝ բայց առողջարար օդով : Սաղողը պիտի ըլլայ առատ, իսկ մեղրը սակաւ, որովհետև մեղուներու համաճարակ հիւանդութիւն մը պիտի փճացնէ մեղուանոցները :

Տարուան կէսէն աւելին անձրեւոտ պիտի անցնի. հարկ է շուտով հնձել տրմաթքը և չթողուլ կալերու մէջ՝ անժամանակ տեղացող անձրեւներէն չփճանալու համար :

Արեւելքի եւ Արեւմուտքի քրիստոնեայ տէրութիւններէն ոմանք պիտի ազմկեն և յարուցուած խռովութիւններով պատճառ պիտի ըլլան բիւրաւոր մարդկանց բանտարկութեան ու մահուան. այս վերջիններուն մաս պիտի կազմեն այդ երկիրներու մեծամեծներն ու իշխաւ

նաւորները. այս խռովութեանց հետեւանքով ամբողջ գաւառ մը աւերուծի պիտի մատնուի :

Տեղ տեղ մեծ անյաջողութիւններ և անանկութիւններ պիտի պատահին. առաւել կամ նուազ տառապանքի պիտի ենթարկուին հոծ թուով մարդիկ, և սովորականէն աւելի պիտի ըլլայ տարուան ընթացքին տեղի ունեցած մահերը : Պիտի դանուին մարդիկ, որ աներեւակայելի խորամանկութիւնով պիտի ուզեն դաւել իրենց նմաններուն, և սակայն առաջին զոհը պիտի ըլլան իրենք :

Այս տարուան մէջ աշխարհը յեղաշրջող նշանաւոր գիւտ մը տեղի պիտի ունենայ :

1925 տարին գերծ է բազմաթիւ կեանքեր հնձող համաճարակներէ, ինչպէս նաև մեծ երկրաշարժներէ :

Բժիշկը — Անպատճառ ծանր բան մը կերած ըլլալու էք.
— Շատ ճիշդ է. երէկ իրիկուն ծանր տեսակէն ծեծ մը կերայ... կնիկէս :

ԲԱՂԴՈՐՈՇ... ՕՐԵՐ(*)

ԻՍԼԱՄԱՅ ԼՈՒՍՆԱՅԻՆ ԱՄՍՈՒԱՆ ՅԻՒՈՎ

ԼՈՒՍՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԸ

Օրն բարի է: Լաւ է սերմանել, տնկել, ճանապարհ գնալ, հիմնարկել և գործի ձեռնարկել: Մենեան սակաւակեաց լինի, հիւանդն 14, 21 և 28 օր զկնի առողջանայ, կորուստն դտանի, երազն ի բարին կատարի:

2ՐԴ. ՕՐ

Օրն չար է: Որ ծնանի հեզ և խոնարհ լինի՝ բայց վաւաշոտ և սակաւակեաց: Հիւանդն ոչ ապաքինի: Կորուստն մինչ ի 40 օրն գտանի: Արիւն առնելն վատ է: Լաւ է տունկ դնել և նաւարկելն: Երազն երեք օրն կատարի:

3ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է: Որ ծնանի կառւասէր լինի, բայց սակաւակեաց: Գնել և վաճառել բարի է, կորուստն դտանի, հիւանդն առողջանայ, փախուցեալն դառնայ, արիւնք առնելն վատ է: Երազն ի բարին կատարի:

4ՐԴ. ՅՐ

Չգուշ լի՛ր, օրն պահպանութիւն է: Մի դուրս ելաներ, մի գներ և մի վաճառեր: Որ ծնանի բաղդաւոր լինի և մեծութեան հասանի: Հիւանդն մեռանի: Երազն սուտ է:

(*) Հին Արիմէրտէէ մը առնուած:

5ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Սերմանել, տնկել, ճանապարհ գնալ, նաւարկել լաւ է : Որ ծնանի բաղդաւոր լինի : Կորուստն գտանի, հիւանդն առողջանայ : Արիւն թողուլն քօս բերէ : Երազն ի բարին կատարի :

6ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Գործի ձեռնարկել, առնել և գնել, հիմնարկել, սերմանել և տնկել լաւ է : Որ ծնանի բաղդաւոր լինի, հիւանդն առողջանայ, կորուստն մինչ ի 40 օրն գտանի : Արիւն առնելն լաւ է : Երազն ի բարին կատարի :

7ՐԴ. ՕՐ

Զգոյշ լի՛ր, օրն պահպանութիւն է : Որ ծնանի ցասկոտ լինի, խարերայ այլ նաև երկարակեաց : Հիւանդն յոյժ նեղի՝ բայց ապրի : Արիւն թողուլն վատ է և երազն սուտ է :

8ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Որ ծնանի ձայնեղ լինի և ապրի մինչև ի խոր ձերութեան : Հիւանդն առողջանայ և կորուստն գտանի : Արիւն թողուլն վատ է : Երազն ութ օրն կատարի :

9ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Որ ծնանի երկարակեաց լինի : Գնել, վաճառել, ճանապարհ գնալ, մանուկ մկրտել, ի դատաստան մտանել, առ աւագ գինչ խնդրել լաւ է : Հիւանդն լաւանայ : Արիւն առնուլն քաւօսէ զմարմինն : Երազն ի բարին կատարի :

10ՐԴ. ՕՐ

Օրն չար է : Մի ինչ գործեր և պատրաստ կաց յամենայն իրաց : Մի երդնուր և մի երդունն տար : Մազ մի հարթեր : Որ ծնանի խեղդաման լինի : Արիւն առնուլն դեղնացաւ բերէ : Երազն երեք օրն կատարի :

11ՐԴ. ՕՐ

Օրն չէ բարի , զի այսօր աշխարհ ջրհեղեղաւ ջնջեցաւ : Մի գործեր , մի երդնուր և մի երդմնեցուցաներ , զի այսօր կլանեաց կէտն դՅովնան : Մի ի ջուր մտաներ : Մի ի ճանապարհ գնար : Արիւն թողուլն վատ է : Որ ծնանի շուտով մեռանի : Երազն օրն կատարի :

12ՐԴ. ՕՐ

Օրն չար է , մի երդնուր և մի երդունն տար : Ամենայն իրաց պատրաստ կաց և աղօթս արա : Ծնեալն միջակակեաց լինի : Հիւանդն մեռանի : Արիւն թողուլն խիստ օգտակար լինի : Երազն երեք օրն կատարի :

13ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Գործել , հիմնարկել , հարսանիս առնել լաւ է : Որ ծնանի իմաստուն լինի : Հիւանդն նեղի : Արիւն առնուլն չէ բարւօք : Երազն ի բարին կատարի :

14ՐԴ. ՕՐ

Օրն հնազանդութիւն է , մի ինչ գործեր , չէ բարւոք : Որ ծնանի չարեաւ մեռանի : Հիւանդն նեղութիւն կրէ , զի Քրիստոս այս օրն խաչեցաւ : Արիւնն հիւանդացուցանէ : Երազն քառասուն օրն կատարի :

15ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Որ ծնանի գորաւոր լինի : Որ հիւանդանայ՝ առողջանայ, զի Քրիստոս այս օրն լաւերեաց դժոխս : Սերմանել, տնկել, հիմնարկել, վաճառել և գրնել բարի է : Զոր ինչ գործես շնորհաւոր լինի : Կսրուստն դստանի : Արիւնն շահաւէտ է : Երազն օրն կատարի :

16ՐԴ. ՕՐ

Օրն յոյժ բարի է : Սերմանել, տնկել, հարսանիս առնել, մանուկ յուսու՛մն տալ, և առ աւագ մտանել (մեծ մարդոց ներկայանալ) լաւ է և յաջողաբեր, զի այսօր Քրիստոս ի Մոգուցն պատուեցաւ : Որ ծնանի գեղեցիկ լինի, երկարակեաց և մեծատուն : Հիւանդն ապրի, կորուստն ոչ դստանի : Արիւն առնուլն վատ է : Երազն կատարի :

17ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Հիմն արկանել, դատաստան մտանել, և ամենայն իրաց գործել բարի է : Մնկալն աւոյգ լինի : Հիւանդն առողջանայ : Արիւնն վնաս բերէ : Երազն օրն կատարի :

18ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Հարսանիս առնել, ճանապարհ երթալ բարի է, զի Քրիստոս այսօր ազատեաց զհոգիսն : Որ ծրնանի զրախօս լինի : Հիւանդն առողջանայ : Արիւնն շահաբեր է և երազն բարի :

19ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Սերմանել, հնձել, մանուկ յուսու՛մն

տալ, առ աւագ և առ դատաստան: մտանել յոյժ բարի է: Որ ծնանի բաղդաւոր լինի և հանճարեղ, բայց արբեցող և վաւաչոտ: Հիւանդն մեռանի: Ի թշնամեաց զգոյշ կա՛ց: Արիւն առնուլն հիւանդութիւն բերէ: Երազն ի բարին կատարի:

20ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է, զի Աստուած յայն օրն երեւցաւ Աբրահամու և օրհնեաց զնա: Սերմանել, շինել, վաճառել, ճանապարհ գնալ, առ աւագ մտանել և ամենայն ինչ գործել բարի է: Որ ծնանի խոնարհ լինի, աղօթասէր և յաղթանդամ, բայց ի հուր անկանի կամ ի ջուր, զի Աստուած յայն օրն աւերեաց զՍօթօմ: Հիւանդն վրտանդի: Արիւնն վատ է և երազն սուտ:

21ՐԴ. ՕՐ

Օրն չէ բարի: Մի ինչ գործեր զի պապանձումն Զաքարիաի է: Մի վաճառեր, մի գներ, մի երդնուր և մի երդումն սար: Հիւանդն նեղի և մեռանի: Որ ծնանի ջերմեռանդ լինի: Արիւն առնուլն շահաբեր է: Երազն սուտ է:

22ՐԴ. ՕՐ

Օրն մի ինչ գործեր մեղս՝ որ չյուզուիս, բայց հիմն արկանել, վաճառել, գնել, մանուկ յուսումն տալ, հարսանիս սունել, ճանապարհ գնալ և զամենայն ինչ գործել բարի է: Որ ծնանի երկարակեաց լինի և մեծամեծաց սիրելի, զի յայն օրն հրաման ետ Տէրն Գաբրիէլի՝ աւետիս տալ սրբոյ կուսին Մարիամու: Արիւն առնուլն շահաբեր է, հիւանդն լուանայ: Երազն ի բարին կատարի:

23ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է, զի Քրիստոս այսօր երեւեցաւ աշակերտաց: Որ ծնանի բաղդաւոր լինի, առատամիտ և աջողակ: Ճանապարհ գնալ, գնել և վաճառել բարի է: Փախուցեալն դառնայ, կորուսեալն գտանի: Հիւանդն մահառիթ: Արիւնն շահաւէտ է: Երազն երեսուն օրն կատարի:

24ՐԴ. ՕՐ

Օրն չէ բարի: Պատրաստ կաց ամենայն իրաց՝ Ոչ ի ճանապարհ գնալ, ոչ վաճառել և ոչ գնել և ոչ առաւազ մտանել: Որ ծնանի՝ անօգուտ լինի և անվաստակ: Փախուցեալն դառնայ, հիւանդն ողջանայ, արիւնն շահաւէտ է: Երազն սուտ է:

25ՐԴ. ՕՐ

Օրն պահպանութիւն է, զգոյշ լե՛ր ամենայն իրաց: Մի երգնուր, մի ուրեք գնար զի չար է, քանզի յայն օրն ծնանի Նեոն: Որ ծնանի չէլ լինի, շատամօքուս և ցանկացող: Փախուցեալն դառնայ: Հիւանդն մեռանի: Արիւնն շահաւէտ է: Երազն սուտ է:

26ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է. գործէ՛ բայց մի երգնուր: Որ ծնանի շուտ մեռանի: Փոխ տոնուլ, սիրմանել, ճանապարհ գրնալ, հարսանիս առնել և ամենայն ինչ գործել բարի է: Կորուստն գտանի, զի Քրիստոս յայն օրն ծնաւ: Հիւանդն վտանգի. արիւնն շահաւէտ է: Երազն բարի է:

27ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է ամենայն իրաց, զի Աբրահամ յայն օրն

պատարագեաց զորդին իւր Իսահակ և Մանանայն յայն
օրն տուաւ Իսրայէլի : Որ ծնանի կարգաւոր (հողեւորա-
կան) լինի և երկիւղած յԱստուծոյ : Կորուստն գտանի :
Արիւնն մնաս է : Երազն սուտ է :

28ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Ամենայն ինչ գործել, մանուկ յու-
սումն տալ, նաւարկել, ճանապարհ գնալ, հարսանիս
առնել և առ աւագ մտանել բարի է : Որ ծնանի գեղե-
ցիկ և շնորհալի լինի : Կորուստն գտանի : Հիւանդն ոչ
տարի : Արիւնն շահաբեր է : Երազն կրեք օրն կատարի

29ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է : Ամենայն ինչ գործել, տնկել, շինել,
հարսանիս առնել, հիմն արկանել, նաւարկել բարի է :
Որ ծնանի բաղդաւոր և հանճարեղ լինի՝ բայց արբեցող,
լեզուան սիրելի բայց գործովքն շնացող : Հիւանդն մե-
ռանի : Արիւնն մնաս է : Երազն բարի է :

30ՐԴ. ՕՐ

Օրն բարի է ամենայն իրաց : Կնքել, պսակել, հիմն
արկանել, ճանապարհ գնալ, զգործս ձեռնարկել յոյժ
բարի է : Հիւանդն ողջանայ : Կորուստն գտանի : Բայց
ի նաւ մի նստիր : Որ ծնանի արբեցող՝ այլ բաղդաւոր
լինի : Արիւնն մնասաբեր է : Երազն բարի է :

ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ ԵՐԱԶԸ

ԿՈՒԿՈՒԼԻՔԿՈՒՆ ԵՒ ԻՐ... ԿՈՒՏԵՐԸ

Այնչափ ալ գուցէ չ'ազդուէի եթէ Ապրիլ 1ին գու-
գադիպած ըլլար պատահածը: Բայց պատմենք:

Արեւին մայրամուտի կողմը բնակող ժողովուրդներ
յաճախ կը յեղյեղեն թէ Արեւելքցիք առ հասարակ խա-
բող են: Գոնէ Արեւելքցիքս կը խաբենք միայն անոնք,
որոնք տակաւ կուգան, և այդ ալ տեղի կ'ունենայ պատ-
ուոյ սահմանին մէջ անհատներ խաբելով. և յետոյ սա-
առաւելութիւնն ալ ունինք որ վրան բաց սուտերով
խաբելու սովոր չենք, ինչ որ առաքինութիւն մը ըլլալէ
աւելի քաղաքակրթական իմաստութիւն մըն է. մէկ խօս-
քով եթէ գիտնանք թէ սուտերնիս կ'լլող չպիտի ըլլայ
չենք խաբեր, նկատի առնելիք պարագայ մըն ալ սա է
թէ՝ մեր մէջ ընդհանրապէս լուրջ մարդիկ անհամ կա-
տակներ չեն սիրեր: Հապա ի՞նչ բառերով որակել այն
Արեւմուտքցիները որ յաւակնութիւնը ունին թէ իրենք
կատարեալ քաղաքակրթուածներ են ու բնաւ լրջութենէ
չեն շեղիր: Յառաջարանը փակելով դանք բուն խնդրին:

1924ի Փետրուար ամսուան վերջերն էր, «Վերջին
Լուր»ի սրամիտ քրօնիկագիր Ա. Բ. Գ. կը գրէր սա-
տողերը. «Զիբալիօ Թրիպիւն» թերթը կը յայտարարէ թէ
որոշուած է պարբերաթերթ մը հրատարակել և այս առ-
թիւ կոչ մը ուղղած է բովանդակ աշխարհի՝ յայտարա-
րող թէ, յիշեալ պարբերաթերթին համար այն որ պիտի
կրնայ գեղեցիկ անուն մը ընտրել, պիտի ստանայ 25000

soլարի մրցանակ մը(*)» : Պր. Քրօնիկագիրը խորհուրդ կուտայ իր կողմէ մեր հայ գրողներուն ալ մասնակցիլ Չիքալօ Թրիպիւնի մրցանակին, աւելցնելով միեւնոյն ատեն թէ՛ ամէնէն շատ Անկուսիի Տարեցոյցին հեղինակը իրաւունք ունի մասնակցելու, վերջնականապէս թօփափելու համար իր վրայէն... Անկուսիուքիւնը :

Ինչ թերթը չծալլած Չիքալօ Թրիպիւնի հրատարակելիք պարբերաթերթին անունը գտած էի : Նոյն իրիկունը իսկ կը դիմեմ մտաւորական բարեկամներէս մէկուն որ կը կարդար այդ թերթը . միտքս կը բացատրեմ և ան խորհուրդ կուտայ ինձ դիմել անգլիախօս իր մէկ բարեկամին՝ որ պիտի կրնար տալ լրացուցիչ տեղեկութիւնները . առանց այլևայլի կը դիմեմ բարեկամիս բարեկամին և անոր ալ կը յայտնեմ մտադրութիւնս . այս վերջինը կը յայտարարէ թէ Չիքալօ Թրիպիւնի այն ինչ թիւին մէջ կայ մասնաւոր կտրոն մը՝ որուն վրայ պէտք է նշանակել ընտրուած անունը, և յետոյ այդ անունը արդարացնող երկրորդ անուն մը . հուսկ ապա այդ անուններով մկրտող անձին անունը և հասցէն հարկ է նշանակել՝ որոշակի . գլխաւոր պայման ըլլալով ըստ Չիքալօ Թրիպիւնի, անունին գեղեցկութիւնը պարզաբանող յայտարարութիւն մը՝ երկու տողով . միեւնոյն ժամանակ պէտք է ըլլայ այնպիսի անուն մը որ յարմարութիւն ունենայ չորս գոյներով հրատարակուող պատկերազարդ պարբերաթերթի մը :

Ընտրած անունս էր ԿՈՒԿՈՒԼԻՔԿՈՒ... և իր այդ անունը արդարացնող երկրորդ անունն էր ՏԻԵՉԵ-

(*) Յետոյ սակայն իմացուեցաւ թէ երեք անձերու պիտի յատկացուի այդ գումարը, առաջին Բ.րդ եւ Գ.րդ մրցանակով :

ԲԱԿԱՆ ՉԱՅՆ : Անդլիազէտ այս բարեկամը կտրոնը ինձ
յանձնելէ առաջ պայման կը դնէ կարեւոր գումար « մը
ստանալ ինձմէ . . . յաջողելու պարագային : Ան ամէն
յոյս կը ներշնչէ ինձ ընտրած անուսիս գտնելիք ընդու-
նելութեանն համար , աւելցնելով նոյն իսկ թէ՛ ամէն
պարագայի առաջին մրցանակին պիտի արժանանամ .
կը խոստանամ գոհացնել զինքը լի ու լի . ապահովելու
համար իր պահանջը՝ խոստումս կրկնել կուտայ լկայնե-
րու առջև : Թերթին կտրոնը ստանալով գրչագրով կը
լրացնեմ պայմանները և հետևեալ առաւօտուն նամակ
մըն ալ կը խմբագրեմ Չիքալո Թրիպլենի Տնօրէնութեան՝
ամբողջ Արեւելեան Տեղեւանսարութիւնս թափելով անոր
մէջ : Կուկուլիֆկուն կ'ըսեմ միջազգային բառ մը և
տիեզերական ձայն մըն է , զորս աշխարհի բոլոր աքա-
ղաղները իշխնց այս աղաղակով կ'աւետեն արշալոյսին
ծագումը . և չէ՞ որ թերթի մը կոչումն է առաջնորդել
հասարակութիւնները դէպի ԼՈՅՍԸ :

Կուկուլիֆկուն կ'ըսեմ լրագրավաճառի մը բերնով
բարձրաձայն աղաղակուած պարագային խիստ մեծ ու-
շադրութիւն պիտի գրաւէ ու պիտի հետաքրքրէ ամէն
ոք՝ իր աքաղաղային կանչին պատճառաւ : Խորհուրդ
կուտամ դարձեալ կուկուլիֆկուն և իր տիեզերական
ձայնը արդարացնելու համար Անդլիերէնէ զատ հրատա-
րակել նաև Ֆրանսերէն լեզուով , ու այսպէս տիեզերա-
կան երկու լեզուներով աշխարհահռչակ ընել թերթը :
Կը թելադրեմ թերթին ճակատը զետեղել աքաղաղի
պաակեր մը՝ չորս գոյներով զարդարուն և անոր ճիշդ
դէմը նկարուած ունենալ արշալոյսին ծագումը :

Գրած այս նամակս թարգմանել կուտամ Գ.րդ ան-
ձի մը որ վերջին Լուրի քրօնիկագիր Ա. Բ. Գ.էն

սկսեալ Դ. րդն էր ստանալիք մրցանակէս կուտաւորուող՝
եթէ երբէք յաջողէի : ԳՁԷ Մարտի 12րդ օրը թարգման-
ուած կուտախնդիր այս նամակը մեքենագրել տալով
Ե. րդ անձի մը — ի հարկէ բան մըն ալ տասր խոստա-
նալով — կը ձգեմ թղթատուն Recomandé ընելով :

Կ'անցնին վրայէն իւրաքանչիւրը 24 ժամ ունեցող
տասներկու երկար օրեր . անցնող ժամերն ու բոլորէնքը
մտքի բեղուն ծրագիրներով լի են . նոյն իսկ գիշեր մը
երբ քունս փախած էր , արարթըմանի մը յատակագիծը
շինեցի՝ խանդավառ երեակայութիւնով տարուած :
Ինչե՛ր , ինչե՛ր չէի խորհեր այդ օրերուն : Ա. մրցանակը
կը խոստանար տալ ինձ՝ ամենաքիչը 15000 տօլար , որ
30000 տաճկական ոսկիէն քիչ մը պակաս պիտի արժէր .
սկսած էի նոր հարուստի հովեր առնել , թէպէտև ըլլար
նախաճաշ տասը հատիկ ձիթապտուղով գաւաթ մը թէյ
և ցերեկին 7 ուկէս դուրուշնոց Յասուլեայ փիագիով
ճաշ մը : Մարտի 25րդ օրը լուսցնող գիշերուան մէջ կը
տեսնեմ հիասքանչ երազ մը . աչքերուս կը պարզուէին
դրախտանման դալար ու ծաղկաւէտ դաշտ մը , որուն
մէջէն կ'անցնէր վճիտ և հոսուն վտակ մը , այնչափ յատակ
որ ջրին յատակի խիճերը կարելի էր մի առ մի համրել .
այդ երազիս կը յաջորդէ երկրորդ մը ամառնային թատ-
րոնի մը բեմին վրայ ներկայացում կայ՝ որուն կը մաս-
նակցիմ ես ալ . ստանձնած եմ գլխաւոր գերը . այնչափ
յաջողութեամբ կը կատարեմ ինձի վիճակուած դերը որ
ամբոխը խլացուցիչ կերպով կը ծափահարէ ու ամէն կող-
մէ կ'ընդունիմ շնորհաւորութիւններ . խաղէն յետոյ
խմբին պետը իր ունեցած գոհունակութիւնը կը յայտնէ
ժպտուն դէմքով մը ու կը սեղմէ ձեռքերս . կ'զգամ թէ
յողնած եմ և անօթեցած , բաճկոնիս գրպանէն կը հա-

Նեմ մաս մը մանր դրամ, որուն մէջ կայ նաև արծաթ
Ֆրանքնոց մը. այդ մէկ ֆրանքը կուտամ ներկաներէն
տղու մը, որպէս զի ինծի համար ուտելիք գնէ. տղան
կ'երթայ ու կը բերէ երեք հատ Ֆրանկլա-հաց, մէկը
կը խոթեմ ծափերիս աջ գրպանը ու մէկն ալ ձախը,
իսկ երրորդը կ'սկսիմ ուտել: Առաւօտուն անկողնէս ել-
լելէ անմիջապէս վերջ կը դիմեմ երազահանիս(*).

Գարնան եղանակ՝ դալար եւ ծաղկաւեհ— Բարի և
ապահով ապագայ...

Ջուր՝ մաքուր— Յստակ բաղդ կ'ունենաս...

Ծափահարութիւն— Ուրախութեան և ցնծութեան
անձնատուր կ'ըլլաս...

Հաց ուտել— Անակնկալօրէն դրամ կ'առնես տեղէ մը:

Պարզապէս ոտքերս գետնէն կը կտրուին. ուրտխու-
թիւնս չափ ու սահման չճանչնար... կը դիմեմ օրուան
թուականին բաղդորոշութեան. Մարտ 25 իսլամաց լուս-
նային ամսոյ 9րդ. օրն է. այդ օրուան համար դրուած
է հետեւեալը.

«Օրն բարի է, որ ծնանի երկարակեաց լինի, կո-
րուսն գսանի, հիւանդն լաւանայ, երազն ի բարին կա-
սարի»:

Կասկած չկար Չիֆալօ Թրիպիւլնի մրցանակը պիտի
չահէի, երազներըս ունեցած այն միւս երազներուս ի-
րականութիւնը կ'ապահովէին, կարելի չէր որ խաբէին
զիս: Այդ օրը Սկիւտարէն Պօլիս կ'իջնեմ, յոյսը սրախ
մէջ և հաւատքը հողիս ծալքերուն մէջ. առանց սիճ-

(*) Անկուտիին երազահանը: 1924ի ԱՆԿՈՒՏԻԻՆ ՏԱՐԵՅՈՅԸ
էջ 40-99:

քահի և առանց մեթալիի, կամուրջէն ժամը 5ի շողենա-
լով կը վերադառնամ Սկիւտար. ինչ կարեւորութիւն
ունին ջրի փոքր ծորակները, երբ անդին պատրաստ
կ'սպասէ թեի պէս հոսող ջուրը: Իրիկուան երբ քանի
մը ձիթապտուղի հետ պնակ մը ոսպ առջեւս առած
կ'ուտէի՝ երեւակայելով սիրական կուֆկուլիֆկուլիս ինծի
ընծայելիք անհամար... կուտերը, որոնք ճաշիս մաս
կազմող ձիթապտուղը սև խավեարի, և ոսպը լօրամար-
գիի պիտի փոխակերպէին... հոգեկան այս վիճակիս մէջ
յանկարծ տան դուռը կը շալուի:

— Թա'ֆ, քա'ֆ.

Տնեցիները դուռը կը բանան, նամակ մըն էր հաս-
ցէիս բերուած. դրկուած էր Բարիդէն և Չիֆալօ Թը-
րիպիւնի տնօրէնութիւնէն:

— Թը'ք, Թը'ք, հիմա ալ սիրտս է որ կը արօփէ՝
այնչափ ուժգին որչափ որ կարելի է երեւակայել. ճաշս
ձգելով դողդղացող ձեռքերով անմիջապէս կը պատուեմ
պահարանը. վա'յ թշուառական, նամակը Անգղիերէն է
և հետեւաբար թարգմանիչ մը գտնել հարկ է. ճաշս կի-
սատ թողած կը նետուիմ դուրս, կը քայլեմ կէս ժամու
չափ ու կ'երթամ մինչև Թօիհանէլի օղլու թաղը քե-
ռորդիներուս՝ որոնք ուսանող են ամերիկեան վարժա-
րանին մէջ, անոնք կը կարդան ու կարելի եղածին չափ
կը բացատրեն իմաստը...

«Պարո'ն

Ստացանք ձեր նամակը, որո՞ւ է թէ դուք կը կար-
դա՞ք մեր թերթը, բայց ձեր անունը մեր մօտ արձանագ-
րուած չըլլալով կը հետեւցուի թէ լրագրավանձաներէ
կը գնե՞ք զայն. մենք խորհուրդ կուտանք անպատեհա-
բաժանորդ արձանագրուիլ մեր թերթին, որովհետեւ մենք

սեւականօրէն ղեղեցիկ նու ընեռով կը պատուենք մեր ընթերցողները. Բարիկ արուեստի եւ գրականութեան կեդրոնն է, պէտք է Բարիկ ապրիլ եւ մեր թերթին ունեցած առաւելութիւնները մօտէն շօշափել:

Վա՛յ շունչանորդիներ, այս մարդոց նպատակն է եղեր միջոցներու մէջ խտիր չղնելով նոր հասցէներ ճարել աշխարհի ամէն կողմերէն և հրաւիրել զանոնք բաժանորդագրուելու իրենց թերթին:

Եւ ահա Չիքաիօ Թրիպիւն կոչուող Եւրոպ-Ամերիկեան լուրջ թերթ մըն է այն, որ կը խնդայ հասարակութիւններու՝ և ի շարս ամենեցունց նաև իմ ալ քթին՝ առանց ստած ըլլալուն համար կարմրելու... և ինչու կարմրիլ, երբ սուտը իրենց բնական արհեստն է. չէ՞ որ զգայացունց սուտեր կը դարբնեն յաճախ ու կը հրամայեն մեզ 43 ժամ վերջ հերքելու և կուկուլիքի՞ն... Թիւրիմացութիւնն է եղեր ըսելու:

Կուկուլիքիւն Անկուտին պէտք եղած կերպով չկուտաւորելէ զատ բաւական սիրտ հատցունց, մէկուն մէկալին օձիքին փակցունց և անխիւն ըլլալով քանի մը փարաէն ալ հանեց:

Հսուած է թէ կը պատահի որ հարուստին աքաղաղը ածէ, իսկ երբ Անկուտին ածող հաւ մը գնէ, հաւը իսկոյն ածելէ կը դադրի:

Կուկուլիքիւն և իր... կուտերը Անկուտին համար պարզապէս երազ են եղեր:

ԱՌԱՄ. — Անվարտին անկողին մսաւ, երազին մէջ տեսաւ՝ քսան կագուն կսաւ...:

ՀԱՐԻԻՐ ՏԱՐԻ ՎԵՐՁ

ԴԱՐԱՎԵՐՋԻԿ ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ... ?

Յամի Տեառն 2025 թուականին մարդիկ սկսած պիտի ըլլան մեռնիլ, միմիայն ծերութեան հիւանդութիւնով՝ ծիւրելով ու սպառելով. բոլոր հիւանդութեանց դարմանը գտնուած պիտի ըլլայ մինչև 2025 թուականը :

Մարդկային փոխադարձ օգնութեան և կատարեալ եղբայրսիրութեան հիման վրայ հաստատուած պիտի ըլլայ բոլորովին նոր կրօնք մը հաշտ գիտութեան և բնական օրինաց հետ :

Դրամներն իրենց արժէքը կորսնցուցած պիտի ըլլան, իսկ ատոր հակառակ փոխադարձ ծառայութիւնները՝ փոխադարձօրէն վարձատրուած :

Վառօղն ու գնդակը, մարտանաւն ու պատերազմական սաւառնակը պատմութեան պիտի վերաբերին : Պատերազմ տեղի պիտի ունենայ միայն գրչով և խօսքով : Տիեզերական ժողով մը — արդի Ազգաժողովէն շատ աւելի լայն իրաւասութիւնով — պաշտօն պիտի ունենայ օգգամիջեան վէճերն հարթելու :

2025ին տեւականօրէն խաղաղութիւնը տիրապետած պիտի ըլլայ բովանդակ աշխարհի վրայ :

Հանքածուխը, քարիւղը, օդային կազը, նոյն իսկ ելեքտրական լոյսը, ջերմութիւնը և ոյժը բոլորովին անպէտ նկատուելով պիտի լքուին : Մարդիկ պիտի շահապօրժեն արեւին ոյժը, ջերմութիւնը և լոյսը, որ անըսպառ է և բնութենէն շնորհուած՝ ձրի :

Ամուսնական օրէնքները հիմնովին փոխուած պիտի ըլլան, ամուսնական առաջարկները կնոջ կողմէն պիտի գան և կիները պարտաւոր պիտի ըլլան իրենք ընտրել

իրենց ճակատագիրը՝ բժշկական ժողովէ մը(*) երկու ամուսնագողներու միջև կազմախօսական արգելիչ պատճառ մը չգտնուիլը վճռուելէ վերջ։ Ամուսնանալ ուղող այր թէ կին պարտաւոր պիտի ըլլան մինչև ցմահ միասին ապրելու համար պայմանագիր կնքել իրենց միջև՝ վաւերացնելով իրենց պատկանած կառավարութենէն։

Աշխարհի վրայ գտնուած բոլոր թագաւորութիւնները ջնջուած և անոնց տեղ հանրապետական միօրինակ վարչաձև մը բնդոււնուած պիտի ըլլայ. բացառութիւնները Տիեզերական ժողովէն անվաւեր պիտի հաշակուին։

Մարդոց ստամոքսը առառուելն օրական տասնեւհինգ կրամ կըշռող սննդական 3—6 դեղահատով պիտի բաւականանայ։

Հայուհի մը 2025ին

Դուռադրութիւններ, մարդոս սպանութիւններ ու գողութիւնները իսպառ դադրած պիտի ըլլան, որովհետև նորահնար մեքենայ մը մարդոց ներքին գաղտնիքին պիտի թափանց-

նայնացաւորը խոստովանցընել տալ։

(*) Բժշկական այս ժողովը գիտական նորագոյն մէթոտով մը պիտի կրնայ հասկնալ առն եւ կնք միջեւ գտնուած ոիրոյ համապատասխան հաւասարակշռութիւնը եւ ֆիզիքական ոյժի փոխադարձ տարողութիւնը. հակառակ արդիւնք տեսնուած պարագային չթոյլատրուի ր անոնց միութիւնը. կինը այն ատեն ուրիշ թեկնածու մը կ'ընտրէ իրեն համար՝ վերոյիշեալ պայմանները լրացնող։

Ուղեւորութիւնները և բոլոր փոխադրական միջոցները առ հասարակ սաւառնակներով տեղի պիտի ունենան : Հարիւր տարի վերջ արեւաշարժ սաւառնակով մը Մագրի գիւղէն մինչև Սարըեար պիտի կրնայ մէկը ճամբորդել . առ առաւելն տասը վայրկեանէն , հազիւ հինգ վեց դրչ . արժող սննդական դեղահատի մը փոխարէն :

1925ի բովանդակ աշխարհի ունեցած բնակչութեան թիւին վրայ 25 առ հարիւր աւելի պիտի ըլլայ 2025 թուականին , իսկ 2050ին կրկնապատկուած պիտի ըլլայ աշխարհի բնակչութեան թիւը :

... Ողջ մնացողը կը տեսնէ :

ԿՆՈՋԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անցորդ մը պիչ պիչ մանկամարդ կնոջ մը երեսը կը նայէր , անոր գեղեցկութիւնէն յափշտակուած .

Կիճը . — Ինչո՞ւ այդչափ շատ կը նայիս .

Մարդը : — Եթէ թերութիւն է , ուրիմն դուն ալ ինձի նայեցար .

— Ես բացարձակ իրաւունք ունիմ .

— Պատճա՞ռ .

— Որովհետև կլինը այր մարդուն կողէն գոյացաւ , իսկ այր մարդը հողէն , ուրիմն պարտաւոր ես գետինը հողին նայելու :

Մարդը պատասխան մը չգտնելով իրօք գետին նայելէն հեռացաւ :

ՈՐՈՆՔ ՎԱՐ ԿԸ ՆԱՅԻՆ

Այն պարտատէրը երբ պարտապահանջը դէմը կ'ելլէ :

Այն որ՝ դիմացինին հանդէպ յանցանք մը գործած ըլլալով ամօթապարտ մնացած է :

Այն որ՝ օր մը պատահամբ ոսկի մը գտած ըլլալով դարձեալ նոյն տեղէն կ'անցնի օրեր վերջ :

Այն որ գրպանէն դրուշնոց մը ձգած ըլլալը կ'զգայ :

Աղջիկտես ելլող այն օրիորդը՝ որուն աչքը շիւ է :

Այն որ՝ կօշկավաճառին խանութէն դուրս կ'ելլէ , նոր կօշիկը դեռ նոր ոտքը անցուցած :

Անոնք՝ որոնք ծոծրակնուն վրայ վէրք մը հանած են :

Նորընծայ քահանաները , օծուած պահուն՝ Ս. Պատարագի սեղանին վրայ :

Փողոցէն անսովոր աղմուկ մը լսող կիներն ու աղջիկները (Այս անգամ պատուհանէն վար) :

Դպրոցական տղաք, երբ յանդիմանութիւն լսեն իրենց ուսուցչէն :

Կախաղանին վրայ ճօճող մահապարտները :

Առատ պտուղ ունեցող ծառին ճիւղերը :

Մարդոց և կենդանիներու ծնոտները :

Վար կը նայի նաև Սատուած՝ դիտելու համար մարդոց արարքները :

ՕՐՀՆԵՆՔ ԹԷ... ԱՆԷԾՔ

1. Առնուիս՝ բռնուիս . . . սիրոյ ցանցին մէջ :
2. Անմաս՝ անհաղորդ ըլլաս . . . բոլոր արկածներէ :
3. Աւուր հացի կարօտ ըլլաս . . . շտեմարաններդ լեցրնելէ ետք :
4. Աստուծմէ դանաս . . . հարիւր հազար տօլար :
5. Աչքերդ կուրնան . . . շուկնչդ մարմինէդ բաժնուած ատեն :
6. Դուռ դուռ մուրաս . . . որբերու նպաստին համար :
7. Գետինը մտնես . . . թիւնելով ճամբորդելու ատեն :
8. Լեռները մնաս . . . լորամարդի որսալու համար :
9. Լեզուդ բռնուի . . . սիրականիդ գրկին մէջ :
10. Զարնուիս . . . ամենագեղեցիկ կտորի մը :
11. Ծղակտոր ըլլաս . . . սիրածդ անպատճառ առնելու համար :
12. Կերածդ քթէդ բերնէդ գայ . . . երբ թունաւորուած ըլլաս :
13. Կերած կաթդ հարամ ըլլայ . . . երբ աւրուած է :
14. Զեռքերդ քաշուին . . . կրակարանէն չայրուելու համար :
15. Զի վայլես . . . հին ու մին ցնցոտիներ :
16. Ծվիկ ճվիկ դաս . . . քաղցրաձայն երգող աղջկան մը ձայնէն :
17. Սեւեր հագնիս . . . չսիրած կեսրոջդ կամ զօքանչիդ սուգը բռնելով :
18. Ծաղդ տանին . . . ցուրտ օր մը կոտրել վտռելու համար :
19. Զի հասնիս . . . այն շոգենաւին՝ երբ դուխդ փորձանք մը պիտի բերէ :

20. Պօյդ շրջի... փափուկ անկողինի մը մէջ :
21. Ոտքդ բռնուի... սիրականէդ բաժնուիլ չուզելով :
22. Ծովերէն վար երթաս... Ամերիկա հարս երթալու համար :
23. Ուճուտդ վերնայ... թղթատար սաւառնակով :
24. Կրողս ուտես... փոխանակ թուճաւոր սունկ ուտելու :
25. Ծակծկիս... երեսիդ վրայ սիրուն պէնկ մը շինելու համար :
26. Արեւդ հողը դնես... որպէսզի ծլիս ու ծաղկիս :
27. Հաց չգտնես ուտելու... միշտ չէօրէկ՝ ըլլայ կերածդ :
28. Կրակի տաս... փճացած կարանսիներդ՝ ու գնես նորը :
29. Ոտքերդ կտարին... որ զթօսօպիլին մնացած օրդ փողոց չելես :
30. Արողին՝ կրողին տաս... երբ... գրողին իրաւունքը ուտես :
31. Չեսքերդ չորնան... երբ՝ օթլախճիարար ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ Տարեցոյցը անկուտիօրէն կարդաս :
32. Ճաթիս... խնդալէն՝ ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ կարդալով :

ԵՐԿՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

— Հիմա ի՞նչ գործով կ'զբաղիք միւսիւ Արտաշ :

— Գետինները կը չափեմ :

— Ուրախ եմ հելէ ետքդ բարի եղյալ :

Պրն. Արտաշ, իր անգործ ըլլալը հասկցուցած էր, իսկ հարցում ուղղող իր բարեկամը երկրաչափական պաշտօն առած կարծած էր :

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԱԼԱԹՈՒՐԻՔԱ ՍԷԹՐԻՆ

Հին բարի օրերու մէջ երբ հացին օթեկը (պայաթ) կը ծախուէր, 25 փարա և անոր թարմը մէկ դուրուշէն ալ պակաս, Սաս դիւղի մէջ կար Ակնցի հին ամիրաներու սերունդէն հաճի Նշան աղա անուն գրեթէ վաթսուներկնոց տարու մարդ մը, որ ամուսնացած չէր և կ'ապրէր իրմէ հողիւ հինգ տարի պակաս եղող քրօջը Անթուամ հանրալին և անոր տղուն՝ Մեսրոպին հետ։ Մեսրոպ երեսնամեայ համակրելի երիտասարդ մըն էր, բայց քիչ մը հովարտա. չգիտցուիր անոր ամիրաի ցեղէ ըլլա՞ն էր պատճառը թէ ուրիշ նկատումներ, որ քիչ մը շատ յարգանք կ'ընծայէր իր թաղին ընկերներուն քով. անոնք միշտ իր շուրջը խոնուած կ'ըլլային՝ յաճախ շոյելով դայն։ Մեսրոպի սիրական գրօսանքն եղած էր նարտը և խաղի թուղթը. զինքը այդ մուլութեան մղողները իր այդ ընկերներն եղած էին. նոսխ սկսած էին սուրճի մը փոխարժէքով խաղալ, յետոյ շիշ մը օղիի, ուրիշ օր մը երկու քաշ բազլավաի, մինչև որ օր մըն ալ յանգած էր մէյմէկ արծաթ մէճիտի. ու այսպէս սկսած՝ Մեսրոպ եղած էր մտլի խաղացող մը. ան մէկ անգամ կը շահէր հինգ անգամ կորսնցնելու համար. ընկերները գիտէին. մէկի դէմ հինգ շահելուն, գաղտնիքը որուն բնաւ թափանձած չէր և իր շարունակական կորուստները կը վերագրէր անողոք բաղդին. կը խաղար բաղդը ժպտելու ակնկալութիւնով ու միշտ կը կորսնցնէր։ Մեսրոպ վաճառատան մը մէջ գրագիր էր, իր ատած ամբողջ ամասականը կը վատնէր խաղի մէջ. մայ-

ըր Անթառամ հանրմ քանիցս գանգատած ու երկար խրատած էր, բայց ի զուր: Մեսրոպ միշտ կը խաղար. մօրեղբայրը հաճի Նշան աղան թէև գիտէր իր քեռորդին մոլութիւնը բայց անտարբեր էր և մինչև իսկ օր մը ակնարկութիւն ըրած չէր: Անթառամ հանրմ շատ անգամներ թախանձած էր եղբօրը որ ինքն ալ խրատէ Մեսրոպը՝ վազ բերելու իր խուճարպագի ընթացքէն. և սակայն հաճի Նշան աղան միշտ ալ կրկնած էր թէ խրատը անօգուտ է և պէտք է ինքնիրմէն վազ գայ: Մեսրոպ երեսուն և հինգ տարին թեւակոխած էր ու մոլութիւնն ալ իր տարիներուն հետ աճած. ան իր առած գրագրի մը ճղճիմ ամսականը խաղի մէջ մսխելու բաւականացած չըլլալով, սկսած էր զանազան միջոցներով մօրը խնայողութիւնն եղող քիչ մը դրամն ալ քաշել և հետզհետէ սպառել:

Հաճի Նշան աղան թաղին մէջ ընդհանրապէս կծծի մարդ մը ճանչցուած էր. իր քրոջն ու քեռորդինն անական ծախքի իրեն ինկած բաժինը միայն կը վճարէր՝ տարեկան որոշ գումարով մը ու բնաւ օր մը չեղած չէր իր այդ սկզբունքէն. սովորութիւն չունէր նոյնիսկ կաղանդէ կաղանդ նուէր մը տալու քրոջն ու քեռորդինն, թէպէտև ամէն ոք գիտէր թէ ան կլօրիկ հարստութեան մը տէր էր: Հաճի Նշան աղան Անթառամ հանրմէն ու Մեսրոպէն զատ ունէր նաև ուրիշ երկու քոյրեր ու քեռորդիներ որոնք յարաբերութիւննին խզած էին՝ իրենց անօգուտ ու անկարեկիր եղող այս մարդուն հետ. հաճի Նշան աղան ալ կը սիրէր միայն իր Անթառամք ոյրն ու Մեսրոպ քեռորդին, իսկ միւս քոյրերն ու քեռորդիները իրեն համար գոյութիւն չունէին:

Մարդիկ երբ տարիներու բնուան տակ կքած ոլլան

չեն կրնար իրենց վրայ խոյացող յանկարծական հիւանդութեանց կուրծք տալ. թօքատապ մը հաճի Նշան աղան գլխիվայր բերած էր տասը օրուան մէջ. թաղին մէջ կայծակի արագութիւնով տարածուեցաւ հաճի աղային մահը. անկեղծօրէն լացին անոր Անթառամ քոյրն ու քեռորդին՝ Մեսրոպը և յո՛ղարկաւորութեան համար հարկ եղած կարգադրութիւնները ըրին : Լուր տուին հանգուցեալին միւս քոյրերուն և բոլոր պարագայներուն . այս վերջնները թէպէտև առերես կը վշտակրէին բայց ի ներքուստ ուրախ էին , որովհետև մեռնողին հարստութիւնը պիտի ժառանգէին :

Յուղարկաւորութեան տխուր համոզեսէն երեք օր յետոյ թաղին քարոզիչը իր մօտ կը հրուիրէ հաճի Նշան աղային քոյրերը և անոնց կը հաղորդէ հանգուցեալին իր մօտ կտակագիր մը ունեցած ըլլալը . ամենքը կը հետաքրքրուին : Հայր Սուրբը որ միւսնոյն ատեն կտակակատար կարգուած էր հանգուցեալին կողմէ , ընդհանուր լռութեան մէջ կ'սկսի կարգալ կտակագիրը , այսպէս՝

« Իմ բացարձակ կամքով և կատարեալ գիտակցութիւնով մեծ քրոջս Անթառամին կը նուիրեմ ննջարանիս բոլոր կալմածները , և իմ մասնաւոր սենեակիս մէջ գտնուող արկղիկս որուն մէջ կը գտնուին ածիլուելու յատուկ գործիներս , ինչպէս նաև գրիչս ու կաղամարս . իսկ քեռորդիս Մեսրոպին՝ կը նուիրեմ իմ սև ասուիէ ալաթուրֆա սեթիս և կը յանձնարարեմ որ պահէ զայն իբրև նուիրական յիշատակ մը . թող ասիկա ըլլայ իմ վերջին կեամքս » : Քարոզիչ հայր սուրբը հոս կ'ընդհատէ իր ընթերցանութիւնը . բաց ի Անթառամ հանրմէն և Մեսրոպէն՝ միւսները շարունակէ հայր սուրբ , կը կըրկնեն . վարդապետը կ'ուելցնէ թէ հանգուցեալին փափա-

քին ու կամքին համաձայն կտակին շարունակութիւնն է
գաղտնի պայմանագրութիւն մը, մեռնողին իսկական կը-
տակը՝ որ պիտի նպաստաւորէ ժառանգորդը կամ ժա-
ռանգորդները: Անթառամ հանրմին և ի մասնաւորի
Մեսրոպին ուղղելով կտակակատար հայր սուրբն իր
խօսքը, կը պատուիրէ յարգել հանգուցեալին կամքը և
թողած յիշատակները պահել մասունքի մը պէս:
Այս նորօրինակ կտակին առջև ամէնքը ափ ի բերան կը
մնան և չեն կրնար խելք սեղմեցնել, և սակայն ճարա-
հատ՝ ստիպուած են անոնք մինչև մէկ տարի սպասել՝
մինչև որ պարզուի արդիւնքը: Ամէնքը կը ցրուուին: Ան-
թառամ տուտուն իբր նուիրական յիշատակ մը գուրգու-
րանքով կը պահէ իր եղբօր կտակած՝ նուէրն եղող ա-
նարժէք արկղիկը՝ իր անարժէք պարունակութիւններով:
Իսկ Մեսրոպ որ գլխիկօր հեռացած էր քարոզիչին խու-
ցէն՝ կը կրկնէր անդադար՝

— Ահա հարուստ մօրեղբօր մը ինծի ինկած բովան-
դակ ժառանգութիւնը. ալաթուրբա սեթրի մը. ասանկ
կտակ կ'ըլլայ, մե'ղք:

Տարին շուտով սահեցաւ, իսկ Մեսրոպ առաջուրնէ
ալ աւելի մոլի դարձած էր խաղի մէջ. մօրը խնայողու-
թիւնները բոլորովին սպառած ու տան գոյքերը սկսած
էր մէկ կողմէն ծախել ու իր սիրական խաղին յատկա-
ցընել. այլեւս բան մը մնացած չէր, բացի մօրեղբօրմէն
ժառանգած սև տառիէ ալաթուրբա սեթրիէն:

Առտու մը երբ Մեսրոպ իր սովորական արդուզար-
դը կուտար, կոտրած ու անշահ հայելիի մը առջև, ա-
կանջին ձայն մը կը հասնի:

— Էսկիլեք ալրեօրո՛ւմ... Անմիջապէս պատուհան
կը վազէ և էսկիլեքնի Հրէան կը կեցընէ. կ'իջնայ վար

դրան մէջ, ու առանց երկար բարակ սակարկելու կը համաձայնի քանի մը մէծիաւ փոխարէն մօրեղբօրմէն ժառանգած սէքրին ձեռքէ հանելու. հնուհաւաք Հրէան կը վճարէ դրամը ու Հաճի Նշան աղայի՝ իր քեռորդին նուիրած ալաթուրֆա սէքրին ծրարի մը մէջ գետնիցով կ'առնէ կը քալէ:

Երկու ժամ վերջ՝ երբ Մեսրոպ կը պատրաստուէր տունէն մեկնիլ, յանկարծ դիւղին ժամկոչը կը ներկայանայ ու կը յայտարարէ թէ քարոզիչ հայր սուրբը այս պահուն իրեն կ'սպասէ՝ խիստ ստիպողական պատճառով մը: Մեսրոպ անմիջապէս կը յիշէ տարի մը առաջուան մօրեղբօր կտակագիրը և մանաւանդ դաղտնի պայմանագիրը. յոյս մը՝ լոյս մը կը ծագի ուղեղին մէջ ու արտորնօք կը վազէ քարոզիչ վարդապետին սենեակը: Հայր սուրբը ժպտուն երեսով կ'ընդունի գինքը և Անթառամ մայրիկին ու իր որպիսութիւնը հարցնելէ զկնի կը հետաքրքրուի թէ արդեօք մօրեղբօրը նուիրած ալաթուրֆա սէքրին խնամով պահած է: Մեսրոպ կ'ամչնայ ծախուած ըլլալը յայտարարելու և առանց պատճառը գիտնալու, այո՛ կեցած է կ'ըսէ, այն ատեն քարոզիչ վարդապետը Մեսրոպին դառնալով՝ զգայացունց յայտնութիւն մը կ'ընէ, իւրաքանչիւր բառերը շեշտելով:

— Ձեր հանգուցեալ մօրեղբայրը հաճի Նշան աղան իր սեփական հարստութիւնն եղող երկու հազար հնչիւն ոսկին որ ձգած է Գրեհի Լիօնի պանքան, ամբողջութեամբ կը կտակէ իր Անթառամ քրոջ սրղիին՝ Մեսրոպին, պայմանաւ որ պատուոյ խօսք տաք անգամ մըն ալ խաղի թուղթ և նարտ չխաղալ ու պատուաւորութեամբ վայելել Ձեր մօրեղբօր ձեզի թողած այս հարստութիւնը:

—Ո՞ր է պայմանագիրը կը հարցնէ Մեսրոպ, յայտնի այլայլութիւնով մը :

—Իր իսկ ստորագրութեամբ և վկայներով հաստատուած այդ գաղտնի պայմանագիրը որ ձեզ իր հարստութեան միակ ժառանգորդը կարգած է՝ կը գտնուի ալաթուրքա սեբրիին աջ կողմի գրպանին խորը, բարակ մետաքսէ կերպասի մը մէջ դրուած ու ներսէն կարուած. աւելցնելով թէ հանգուցեալը փորձելու համար զինքը՝ տարի մը յետաձգած էր գաղտնի պայմանագրին տրամագրութիւններն հաղորդել, վստահ ըլլալու համար թէ պիտի ուզէի՞ք խաղամուղութեան սիրոյն զոհել՝ մօրեղբօր մը յիշատակն եղող այս հագուստը ձեռքէ հանելով. ծախուած ըլլալու պարագային կորսնցուցած պիտի ըլլայիք այս բարեղէպ ժառանգութիւնը :

Մեսրոպի վրայ եթէ կայծակ մը իջնէր այսչափ յանկարծակիի չպիտի դար. գոյնը ճեպ ճերմակ եղած դեղեւելով ոտքի կ'ելլէ և հայր Սուրբին՝ ըրած այս աւետարներ յատնութեան համար առանց շնորհակալ ըլլալու, կը ցաթքէ դուրս ու կ'սկսի արագ քայլերով յառաջանալ դէպի հրէից թաղը. բարեբաղդարար հնահաւաք հրէան Սասգիւղղի էր և Մեսրոպին ծանօթ. անոր տունը գիտէր, ուստի փութաց գտնել զայն ու ծախած սեբրին կտ. պահանջել :

Կէս օր էր և Հրէան այդ պահուն տունը կը գրտնուէր. Մեսրոպ կ'առաջարկէ իր ստացած դրամին կրկինը վճարել ու գնել՝ իրմէ գնուած այդ սեբրին, առարկելով թէ զղջացած է ծախելուն համար զայն, քանի որ մօրեղբօրմէն նուիրական յիշատակ մըն էր : Հրէան կը յայտարարէ թէ քիչ առաջ իր եղբօր հետ զրկած է Ղալաթիա, գուլէին տակ Սալօմօն անուն իր մէկ աղ-

գակիցին որ յանձնարարած էր նախապէս բրտեհոթ մը կամ համանման հագուստ մը ճարել իրեն : Մեսրոպ տան հասցէն և թիւը ասնելէ յետոյ կ'շտապէ գէպ ի Ղալաթիա, գտնելու համար իր սիրական սեթրին գնող հրէան և ետ ասնել ամէն գնով . ժամ մը շանցած կը գտնէ Սալոմօնը . բայց ան կը յայտարարէ թէ ինքը դրամը վճարելէ յետոյ ծախած է պանդոկի սպասաւոր Սարգիս անուն հայու մը որ նախապէս յանձնարարած էր բրտեհոթ մը կամ անոր նմանող ու է քիչ գործածուած հագուստ մը ձեռք իյնալու պարագային իրեն լուր տալ : Սարգիսին հասցէն կաւտայ որ կը գտնուի Ղալաթիա Ա. . . պանդոկը . Մեսրոպ շնորհակալ եմ կ'ըսէ ու շտապով դուրս կը խոյանայ՝ երթալ գտնելու համար պանդոկի այդ սպասաւորը :

Իւր քսէք Գալտըրըմի զառիվարը կը կտրէ 2-3 վայրկեանէն ու արտորնօք նախկին վոյվօտա գարագօլի դէմի կողմը անցնելու պահուէն վերէն եկող թրամվէյին կը զարնուի յանկարծ ու կ'իյնայ արիւն լուայ՝ գետին . բազմութիւնը կը խուսուի, ոստիկաններ կը հասնին ու վիրաւորը կը փոխադրեն մօտակայ դեղարան մը ու նախնական դարմանները ընելէ վերջ բժիշկին խորհրդով անմիջապէս մօտն եղող Ա. . . պանդոկը կը դրկեն, աստամապէս հանգստացնելու համար՝ մինչև որ ի վիճակի ըլլայ վիրաւորը՝ հիւանդանոց մը փոխադրուելու :

Մեսրոպ թրամվէյին իրեն բաղխած վայրկեանէն իսկ կորսընցուցած էր գիտակցութիւնը ու բան մըն ալ չէր յիշեր, հակառակ որ քառասուն և ութ ժամ անցած էր, ինքը մահու և կեանքի մէջ տատանելով անցուցած էր երկու երկար օրեր առանց սթափելու . մինչև այդ պահը հազիւ կենդանութեան նշաններ կը նշմարուէին իր

վրայ : Վիրաւորման դէպքին երրորդ անգամ յանկարծ կ'սթափի, աչքերը կը բանայ ու շուրջը աչք մը կը պտտցնէ . նախընթաց իրիկուն հիւանդանոց բերած էին զինքը ու հիմա հիւանդանոցի մահճակալներէն միոյն վրայ պառկած էր . յիշողութիւնը կ'ամփոփէ, միտքը կ'իյնայ ալաթուրքա սեքրին համար ըրած հետապնդութիւնը և այդ պատճառով թրամվէյէն կոխտուած ըլլալը . անգամ մըն ալ աչքերը կը յածէ շուրջը : Այն ուրուն համար վտանգած էր կեանքը , այն սև հագուստը , որ քիչ մնացած էր իր Անթառամ մայրիկին սևեր հագցնելու , զարմանալի բան՝ հոն իր գլխուն վերև պատէն կախուած էր . թերեւս պատրանք սըն էր ու իր չափազանց արիւն կորսնցուցած ըլլալուն հետեւանքով աչքին այդպէս կ'երեւար . կ'ուզէ ստուգել , հակառակ իր սուր ցաւերուն ճիգ մը կ'ընէ , կը շարժի , բայց ձեռքը երկարելու և շօշափելու բացարձակ անկարելիութեան առջև կը գտնուի . հիւանդապահը որ գլխուն վերև կ'սպասէր , կ'արգիլէ ո և է շարժում՝ վէրքերը չբացուելու համար , ու սեքրին պատէն վար առնելով կ'երկարէ հիւանդին . Մեսրոպ կը քննէ , կը սեղմէ աջ գրպանը՝ իր վիրաւոր մատներով ու կը հաստատէ անոր մղձաւանջ մը չըլլալը :

Մեսրոպի ծանրապէս վիրաւորուելէն վերջ , զինքը առաջին անգամ դարմանող թաղապետական բժիշկը ինչպէս ըսինք դեղորանէն փոխադրել տուած էր մօտակայ պանդոկ մը . պանդոկին սպասաւորներէն Սարգիս անուն երիտասարդի մը վիճակուած էր առժամապէս ինամել Մեսրոպը . և որովհետև սաստիկ դող մը եկած էր հիւանդին վրայ , Սարգիս անոր թեթև վերմակին վրայ ձգած էր իր նոյն օրը գնած ալաթուրքա սև սեքրին . իսկ երբ նոյն իրիկունը Սարգիս պանդոկապետին

հրամանով Պօլիս անցած էր գործով մը . այդ պահուն
ոստիկանութիւնը եկած և վիրաւորը հիւանդանոց փո-
խադրած էր . իսկ պանդոկի մահճակալին վերմակին վը-
րայ տարածուած սեթրին կարծուելով թէ վիրաւորին կը
պատկանի՝ պատգարակ դրուած տտին անով վրան
ծածկած էին ու այժմ ան ալ իրեն հետ փոխադրուած
էր հիւանդանոց :

Մերոպ իր ունեցած անհուն գոհունակութենէն և
զգացած ուրախութենէն, հետզհետէ ցուերը կը մեղ-
մանան ու վէրքերը կ'սպիտանան, այնպէս որ քիչ տտն-
ուան մէջ կ'ապաքինի ու կը մեկնի հիւանդանոցէն՝ իր
գուրգուրանքի աւարկայն եղող թանկագին ալաթուրէա
սեթրին հետը առած :

Մերոպ պանդոկի սպասաւոր Սարգիսը կարեւոր
գումարով մը կը վարձաարէ, իսկ իր ունեցած խաղա-
մոլութիւնը իսպառ թոթափելով վրայէն . կ'ըլլայ պատ-
ուաւոր քաղաքացի մը և անսագիւտ հայ մը՝ որ շնու-
նար բաժին հանելու իր ժառանգած գումարէն բարե-
նպատակ հաստատութիւններու, աղքատներու, որբերու
և այրիներու : Չմոռնար նաև ամէն տարի Վարադայ
Խաչի տօնին Խաս դիւղի Ս . Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ
պատարագ մատուցանել տալ՝ մօրեղբօրը, հաճի նշան
աղաթի հողիին փրկութիւնն համար :

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՊԵՌՆԻԿ ԽԱՉԱՏՈՒՐԷԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1900 ԻՆ

Սթամպոլ, Պահչէ գաբու, Մէյվէհօ՛ իսան

Հեռագրական հասցէ **COPERNIC**

Հեռաձայն, Սթամպոլ 319 ՏԵՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆՉՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ներածում, Ներկայացուցչութիւն, Արժանում
եւ Ապահովագրութիւն

ԾՈՎԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Առաքում, Մաքահանութիւն, Փոխադրութիւն

Հեռաձայն, մասնաւոր ՊԻՌՈ՛ Սթամպ. 182-3

ԹՐԱՆՉԻԹԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԱՆՎԱՆՍԱՐԱՅ

Հեռաձայն, Սթամպոլ 698

Փոխադրութիւն Քամիօնով՝ Պոլսոյ ամէն կողմը
իսիս նպաստաւոր պայմաններով

Հեռաձայն ԿԱՌԱԺԻ՛ Սթամպոլ 698

ՄԱՍՆԱԻՐ ՎԱՃԱՌՄԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՂ

Էնուանկարչական մեքենաներ եւ պիտայճներ
Պահչէ գաբու, Մէյվէհօ՛ իսան, (Հանրակառֆի կայանին հով)

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

ՔԱՌԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ—ՊԱՏԿԵՐ

Ի Ն Ձ Է Կ Ի Ն Ը (*)

1. Կինը յաճախ միքրոպ մըն է՝ սովորական աչքերով անտեսանելի :

2. Կինը անյատակ ծով մըն է, որ յաճախ կուլ կուտայ մարդկային զոհեր :

3. Կինը շատ անգամ դժբախտութեանց դրդապատճառն է, և քիչ անգամ երջանկութեանց հեղինակը :

4. Կինը գինիի կը նմանի որ գինովցնելէ բնաւ չի յափրանար :

5. Կինը սիրուն գիրք մըն է արտաքին տեսքով՝ որ շատ անգամ կարդացուելիք լու կտոր մը չգտնուիր իր մէջ :

6. Կինը կայծ մըն է, իսկ այր մարդը՝ արեթ, մօտենալէ խուսափիլը յաճախ օգտակար է :

7. Կնոջ մը էն նախասիրած խօսքը իր գեղեցկութեան ներբողն է՝ այր մարդոց բերնէն. դայն արտասանողը հնոցի մը փքոցը շարժած կ'ըլլայ :

8. Գեղեցկութենէ զուրկ կինը՝ ցուցափեղկի մը մէջ դրուած անարժէք տպրանք մըն է :

9. Կնոջ մը սէրը շատ անգամ վարդի մը չափ կեանք չունի :

10. Կինը վարդ մըն է որ պէտք է հոտոտել իր կեանքի գարունին մէջ :

(*) «ՀԱՅ ԿԻՆ»ի ուշադրութիւնը կը հրակիրուի: Ծ. 2.

11. Կինը վիշտին ընկերն է, պէտք չէ շատ մօտենալ :

12. Կինը յաճախ գիրք մըն է՝ այնչափ խրթին ոճով
'գրուած՝ որ ամէն մարդ չկրնար ըմբռնել :

13. Ամէնէն մաքուր կինը նոյնիսկ՝ հետք մը կը թողու
դու դինք ճանչցող մարդուն հոգիին ծալքերուն մէջ, և
կայծ մը՝ անոր սրտին մէջ :

14. Կնոջ մը իրական արժանիքը պէտք է փնտռել
իր մտքին ու հոգիին մէջ՝ չէ թէ անոր դէմքին վրայ
դէմքը յաճախ կը խարէ, պէտք է հոգիին թափանցել :

15. Կինը իր խորամանկութիւնը կը բազմասլուակէ՝
երբ սիրահարուի, մինչ այր մարդը իր ունեցած քչիկ
մը խելքը բաժանուամով կը կոտորակէ :

16. Կիները սուհասարակ անգաղտնապահ ճանչցուած
են, հակառակ տառ, զարմանալի է որ կը ծածկեն իրենց
սէրը՝ սիրածնուն հանդէպ. իսկ այրերը ոչ միայն չեն
ուզեր ծածկել, այլ խոստովանելու համար զայն՝ չեն
ուզեր առիթ փոխցնել... և նոյն իսկ կը ստեն :

17. Կիները հակառակ թոյլ և անզօր էակ մը ճանչ-
ցուած ըլլալնուն, շատ դօրուոր ձեռքի մատներ ունին...
այն այրը որ մտած է կնոջը ափին մէջ, կրնայ ապա-
ցուցանել զայս :

18. Կինը կարթով որսացուած ձուկին կը նմանի,
պէտք է կրքեմն կապը քաշել ու կրքեմն ալ թուլցնել,
հակառակ պարագային կարթը ինկած ձուկին պէս՝ կա-
պը կը կտրէ ու թողու ձեռնունայն :

19. Կիները փողաքշտնքի համար հոգի կուտան,
պէտք է ըստ այնմ վարուիլ անոնց հետ. երբ կ'ուզես որ
կին մը քեզմէ երես դարձնէ՝ կշտամբէ զայն, և երբ
մկ'ուզես որ կին մը քեզի համակրի՝ անոր ամէնէն տպուշ
էկ խօսքին իրաւունք տուր :

20. Կնոջ մը սրտին տիրելու, և տիրելէն վերջ կարենալ ձեռքին մէջ ունենալու հոմար՝ վկայուած դիւանագէտ ըլլալու է :

21. Կնոջ փոփոխամտութիւնը առ հասարակ ամէնքին մէջ տարածուած անբուժելի հիւանդութիւն մըն է . պէտք է տեւականօրէն ազդել մտքին վրայ :

22. Ամէն կին առաւել կամ նուազ ելեքտրական հոսանք մը ունի իր մէջ . այդ հոսանքէն կը տարուին միայն այն այրերը՝ որոնք համապատասխան չափով կը զուգակշռեն իրենց մէջ գտնուող ելեքտրական ոյժով . երբ, պէտք եղած հաւասարակշռութիւնը չունենայ, արդիւնքը ժխտական և կամ ժամանակաւոր կ'ըլլայ . ասկէ է որ կը ծագին ընտանեկան անհամաձայնութիւններն և ամուսնական բաժանումները : Երբեմն կը պատահի որ տղւղ կին մը գեղադէմ այրէ մը կը սիրուի, իսկ գեղադէմ կին մը տգեղ այրէ մը չսիրուի, այդ կը նշանակէ թէ առաջին զոյգին սրտի ելեքտրական հոսանքը համապատասխան է, իսկ միւսինը՝ ո՛չ :

23. Ամուսնացած կիները երբ ծերանան՝ իրենց էրկան վրայ ունեցած սէրը իր բարձրագոյն աստիճանին կը հասնի . օտարներն իրենց կռնակը կը դարձնեն, իսկ ծերուկ ամուսնները հին յիշատակներով կը թարմանան . . . սիրոյ թողալին մէջ :

24. Ամենէն շատ առինքնող են այն կիները՝ որոնք փայլուն սև բիւր ունին՝ խօսուն աչքերով և սև ու խիտ յօնքերով . նաև շափաւոր մտւտ մարմին մը՝ լայն և լեցուն կուրծքերով . առհասարակ այս կազմը ունեցող մանկամարդ կիներ՝ ամէն վայրկեան փորձութեան ենթակայ են . . . եթէ չեն ուզեր, սայթաքիլ, պէտք է զգուշաւոր ըլլան իրենց քայլերուն մէջ :

25. Կնոջական գեղեցկութիւնը գլխաւորաբար երկու մասի կը բաժնուի. առաջինը, գեղեցկութիւն մը՝ առողջ մարմնով և մտւտ կազմով. երկրորդը՝ նրբամարմին և փափուկ կազմով: Առաջինները... պահանջկոտ, իսկ վերջինները... ժուժկալ ամուսիններ պէտք է ընտրեն՝ երբ չեն ուզեր տուժել իրենց գեղեցկութենէն:

26. Հացագործին չեթիլեն երբ կնոջ մը դէմքին վրայ գծագրուի, այլ եւս անոր դուռը բաղխող չգանուիր:

27. Առհասարակ բոլոր կիները կը պաշտեն իրենց հայելին՝ իրենց սիրածէն առաջ:

28. Կնոջ մը համար զարդն ու զարդարանքը, իր հոգիին անբաժանելի մէկ մասը կը կազմեն:

29. Պէտք է արգահատիլ այն կնոջ վրայ, որուն էրիկը չափազանց ժլատ է՝ իր ծովաքերուն մէջ:

30. Պէտք է արգահատիլ այն էրկան վրայ որուն կինը տգէտ է՝ և միանգամայն ինքնահաւան ու յամառ:

31. Անդաստիարակ ու թերակիրթ գեղեցիկ կին մը, առանց հոտի վարդ մըն է:

32. Կիներ կան՝ որոնք իրենց ամուսնոյն կեանքը կ'երկարեցնեն, կիներ ալ կան որոնք կրճատելու պատճառ կ'ըլլան:

33. Աղէկ կին մը իր ամուսնոյն վիշտերը կը փարատէ, իսկ գէշ կին մը՝ կը քաւապատկէ:

34. Կնոջ աղէկը իր էրկան վիճակը կը բարելաւէ, իսկ գէշ կինը իր էրկան ապագան կը խորտակէ:

35. Լաւ է օձի մը հետ կենակցիլ, քան դժնէ (աքսի) կնոջ մը հետ:

36. Շատ աւելի նախամեծար է կնոջ մը շատախօսը քան չարախօսը:

37. Շատ հաճոյասէր է այն կինը որ շատ ջերմե-
ռանդ է իր կրօնական պարտականութեանց մէջ :

38. Շատ կը տառապին այն կիները, երբ իրենց
ամուսինները չափազանց անկուսի են... և անկարող գո-
հացնելու :

39. Իր ընտանեկան պատւոյն դաւաճանող կինը,
ամուսնին ու զաւակներուն գերեզմանափորն է :

40. Առաքինի ու մաքրակենցաղ կինը այնչափ սուղ
կ'արժէ որ, ոչ շողակնի կը հաւասարի և ոչ ալ շափիւ-
ղաի. Աստուծոյ հաւասար պէտք է պաշտել այդպիսին :

— (Յծիրէն բռնելով) ո՛ւր կ'երթաք պարոն... արգիլուած է :

— Զգեցէք որ երթամ... չէ՞ք տեսներ այդ թշուառ. աղջիկնե-
րը որ ամուսին մը չիրնալ ճարելնուն ճամար յուսահատ՝ ինք-
զինքնին ծովը կը նետեն :

ԱՌՁԵՌՆ ՊԱՏՐԱՍ ԽՕՍՔԵՐ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱԶԱՐ ԵՒ ՄԷԿ Ա Ռ Ա Յ Ն Ե Ր Ո Ւ

Ագռաւը լուրի դրկեցին, գնաց լեռն ինկաւ :

Ագռաւին թառը՝ դիակն է :

Ագռաւին ձայնը լսեցինք, վարդավառին ձիւն եկաւ :

Ագռաւը ինամէ ոյ օր մը աչքերդ փորէ :

Աղամանդին վրայ փռչի ջնատիկ :

Աժան միսը պտուկն է մաշեր :

Աժան միսին ջուրը մինակ շունն է կերեր :

Այիւրի պարկ . . . ինկած հարուստի մնաուկ :

Ախը գիտէ վախը :

Ախն ու վախը բոցավառ կրակ է՝ որ մարդոց ինչը կը հալէ :

Աժան հաւը կարգըձան կ'ըլլայ :

Ականջով չլսողը կը հարկադրուի թիկաւնքով լսել :

Ակառններս սխմելէն . . . ներքեւն արիւն քօփ եղաւ :

Աղէկ աղջիկ է, — ո՞վ ըսաւ, — մայրն ըսաւ . . .

Աղէկ դեղին համն է լեղի :

Աղէկ կին ունեցող էրկան՝ կինը գին շունի, գէշին տէրն
այ աչքը քուն շունի :

Աղէկ օրիդ՝ երեսիդ բարե՛ւ, գէշ օրիդ՝ ետեւէդ կ'ըսէ խե :

Աղը չոր եղողին սիրտը հանդարտ կ'ըլլայ :

Աղջկանդ գէշը չըլլար, հարսերուն ալ լաւը :

Աղջիկը կորսուեր է, մայրը մաղերը կ'ափսոսայ :

Աղջիկդ մեծցա՞ւ... ունեցար մեծ ցաւ :

Աղջիկն իր կամքին ձգես՝ զուրնանին կ'առնէ :

Աղուէս եղեր ես հա՞ւ կ'որսան :

Աղուէսը կը շրջի, մուշտակավաճառին երթալու համար :

Աղուոր կնկան անշնորհ սպասուհի :

Աղքատը սարը ելաւ, սարին խերը անիծեց :

Աղքատն երբ ուտելու հաց ունի, գիշերը քուշը չտանիր :

Աղքատին հացը ուտողը չէ կշտացեր :

Աղքատ՝ քան վատ :

Ամանդ ի՞նչ որ բրթեա դգալդ ան կուգայ :

Ամառը թող ուղեղդ եռայ որ ձմեռն ալ սանդ եռայ :

Ամէն ամանի մէջ գլուխդ խօթէ, ամէն գործի մէջ գը-
լուխդ մի խօթեր :

Ամէն բանի նմանողը, բանի մըն ալ չնմանիր :

Ամէն գեղէ մէյմէկ հատ, ձեր գեղէն ո՛վ որ կ'ուզէ :

Ամէն գլխէ մէյմէկ՝ ձայն :

Ամէն գործ կը բուսնի՝ բաց ի ֆհօսէին մօրուքէն :

Ամէն կնկան անուէն է մէկ, ամէն թուղի համն է մէկ :

Ամէն լեղուի լեղու չհասնիր, ամէն սկանջի խօսք :

Ամէն մարդ չկրնար իր մայրը ներկել ու հօրը ծախել...

Ամէն տքաղաղ իր սահմանին մէջ կը խօսի :

Ամէն ցերեկի գիշեր կը յաջորդէ, ամէն ուրախութեան
ալ վիշտ :

Ամէն մարդ կ'ուզէ իր էջը քշել :

Ամէն մարդու հետ երբ կարելի ըլլաւ ընկեր ըլլալ, եր-
կու այր մէկ կին կ'առնէին :

Ամէն մօրուսաւոր հայրդ մի կարծեր :

Ամէն տեղ մէթրօն հարիւր սանթիմ է, ու քիլօն հա-
ղար կրամ :

Ամէն տեղ ներկդ դուրս մի տար...

Առէնէն վատահելին հայրիկս դիտէի, ան ալ մայրիկս
խաբեց :

Ամառուան վառեակը պէտք է ձմեռը համրել .

Ամպին մէջը անձրեւ, վրան արև :

Ամուսինէն պաղոզը Աստուծմէ է պաղեր :

Այբը երբ տեսնէ, ակռայ կը կարծէ :

Այգի մը նուիրողին ողկոյզ մը խաղող չեն տար :

Այլեւս դդումի համ տալ սկսաւ . . .

Այլոց վրայ շուն կը հաչէ, մեր վրայ՝ կատու :

Այն որ առողջ է, հարուստ է :

Այն որ վիշտ չունի, իրեն համար պէտք կ'զգայ ստեղծել
զայն :

Այրելէն վերջը՝ հոտը կ'ելլէ . . .

Այս օրուան գործը վաղուան մի ձգելու :

Անգամ մըն ալ հարս ըլլամ, ուրիշ կերպ կը շարժիմ :

Անխելքին հացը՝ խելօքին փորը :

Անխելքը շալկեր են «վայ ճիվերս» ըսեր է :

Անխելք շունը մաս կը յուսայ՝ կարկանդակէն :

Անկէ ի վեր կամուրջին տակէն ջուր շատ անցաւ :

Անճարակին կերածն է բանճար :

Անուշ բնութիւն, ինչուան ծերութիւն :

Ան պատին՝ ան ծեփը կ'օգտէ :

Ան շունին ան շարեկանն ալ շատ է :

Անպոչ դգալի պէս ամէն աման մի խառներ :

Անձրեւէն փախիլ ուզեցինք, կարկուտի բռնուեցանք :

Անվարժ ուրուրը (չայլազ) այսչափ կը թռի :

Անվարտին անկողին մտաւ, հրազին մէջ տեսաւ քսան
կանգուն կտաւ :

Անցեալիդ վրայ մ'ափսոսար, անցուկդ մոռցուկ թող
ըլլայ :

Անօթի արջը շխազար, անօթի էջը շշարժիր, անօթի
աքլորը շխօսիր :

Անօթի խողը չոր աղբն ալ կ'ուտէ :

Անօթի հաւը ինքզինքը կօրեկին մամպարը կը կարծէ :

Անօթի փորին պաղ ջուրը փորի ցաւ կուտայ :

Անօթի մարդը քարը կը կրծէ :

Աշխարհի լայնութիւնը բնաւ աչքին չերեւար այն մար-
դուն՝ որուն կօշիկը նեղ է :

Աշխարհք կործանելու ըլլայ մէջը գերան, մը չունիմ :

Աշխարհքն անառակինն է, հողն՝ աւազակինը :

Աշխարհք սկսած է հակասակէն ընթանալ...

Աշխարհս ձմերուկ մըն է, երանի անոր որ կը կտրէ ու
կ'ուտէ :

Աշխատութիւնը ամէն դժուարութիւն կը հարթէ :

Աշնան արեւը փեսասիս, գարնան արեւը՝ տղուս համար :

Աշխարհս երկու դուռով շէնք մըն է, մարդիկ մէկէն կը
մտնեն միւսով դուրս կ'ելլեն :

Արեւին դէմը վարագոյր չքաշուիր :

Արհեստը լաւ գիտցողը շիւղի տակ է, չդիտցողը լեւան
տակ :

Արհեստը ոսկի ապարանջան մըն է, որ ոչ կը ծախուի
ոչ ալ կը գողցուի :

Արհեստին տէրը՝ կէս օրէն յետոյ անօթի չմնար :

Արագիլին կեանքը լազ լազով կ'անցնի :

Արգիլուած բան մը վայելելուն պէս անուշ բան չկայ :

Արիւնը երակէն կը հոսի, սէրն ալ սիրտէն :

Աչքը գլխին վերեն է ոմանց, ոմանցն ալ ոտքին տակը :

Աչք ունեցողին թող աչքը ելլէ...

Աչքը որչափ ալ մեծնայ, յոնքերէն վեր չբարձրանար :

Ապառիկ, կործանումի աղբարիկ :

Ապառիկ խմողը կրկին կը դինովնայ :

Ապուրր ապրանք է, բանը՝ պաղծանք :

Ապուրը ուսողը դգալը միասին կը պատցնէ :

Ապուրն ըսաւ՝ տակս ոսկի է, շերեփն ըսաւ՝ ես չեմ
դիտեր :

Ապրիլ կայ երկաթ է, ապրիլ կայ ոսկի է :

Ապրողին ապրանք, մեռնողին պատանք :

Աջը պիտի տայ, ձախը չձգեր :

Առանց շունի գեղ մտնի ես, առանց ցուպի կը պտտիս :

Առանց փոխարինութեան տալը՝ Աստուծոյ յատուկ է :

Ասեղը քեզի պահէ, մախաթը այլոց :

Ասեղին ծակէն Հնդկաստան կը դիտեն :

Ասունները խօսակցելով, անասունները հոտուըտալով :

Աստուած ըսաւ՝ դուն բռնէ՛, ես յաջողցնեմ :

Աստուած կծծին հոգի տուեր, առնելու դժուարութիւն
կը կրէ :

Աստուած կովը կուտայ, չուանը հետը չտար :

Աստուած թան ուղողին թան կուտայ, չոր թան ուղո-
ղին չոր թան :

Աստուծոյ անունը կուտայ՝ կը դողայ, մեղքին մէջը կը
լօղայ :

Աստուծոյ պահած դատը՝ դայլը չուտեր :

Արժանիք չունեցողը՝ հօրը արժանիքովը կը պարծի :

Աւագի վրայ կառուցուած տունը խախտւա կ'ըլլայ :

Աքլօր շատ ունեցող գիւղը կանուխ լոյս կը տեսնէ :

Բ.

Բադը բողին հետ, քի հաւն ալ քի աքլօրին հետ :

Բադը ջո՛ւր կը պոռայ, հաւն ալ չոր ու ցամաք :

Բաղդը անիւ մըն է որ քեզի հետ կը դառնայ :

Բամպակը տանիքը աղեղնած են . . .

Բամպակ ցանեցինք, կաղամբ քողեցինք :

Բանը բանէն տնցաւ, ասեղն ալ ծակէն :

Բան գիտցողին բապուեր գետինը չմնար :

Բան մը հասկցողին . . . մրցանակ մը :

Բանին մէջը բան կայ, պտուկին մէջը թան կայ :

Բանուկ ճամբան փոշի կ'ուռնենայ, անկոխ ճամբան ալ
փուշ :

Բարակը փնտուողը, կ'ստիպուի հաստով բաւակիանանալ :

Բարեկամդ կ'ուտէ հացդ, դրացիդ կը կտրէ լացդ :

Բարեկամիդ հետ կերուխում ըրէ, տուտուր՝ ոչ :

Բարեկիրթը իր կրթութիւնը անկիրթէն ուսաւ :

Բարե մը տուր գիւղացուն, ան քեզի կու տայ իր ուտե-
լիք ձուն :

Բարի զաւակ ունիս, հարստութեան պէտք չունիս, գէշ
զաւակ ունիս գարձեայ պէտք չունիս :

Բարի օրը՝ բարի լուսուն յայտնի է :

Բարիք ըրէ նեւէ ծովը, երբ խեն իր խերը չգիտնայ, ձու-
կը կը գիտնայ :

Բարկ քացախը իր ամանին կը մնասէ :

Բարձր ծառերը հով չառ կը գրկեն :

Բարձր տօկոսին յաճախորդը՝ չվճարող պարտատէրն է :

Բաց բերան . . . անվարձ մունեալիկ :

Բերը բանած . . . կատուն կապած . . .

Բերանը բաց, աչքը թաց :

Բերանդ սրբելով չես կրնար սրբանալ :

Բերան չէ՛, խորան է . . .

Բողին մոմը իրիկուան աղօթքի ժամէն յետոյ չվառիր :

Բուստ առստան՝ լուստ ցորեկ :

Գ.

- Գայլը երբ ծերանայ, շուներուն ծողը կ'ըլլայ :
- Գայլը եկեր էչն է կերեր, գոնէ գայլն ալ գա՞յլ ըլլար :
- Գայլը մառախլապատ օդը կը սիրէ :
- Գայլին անունն է ելեր, աղուէսն աշխարհք կը քանդէ,
- Գայլին գլխուն աւետարան մի կարդար :
- Գայլին տանը մէջ ապուխտ մի փնտուեր :
- Գայլ չեղայ որ մարդ ուսեմ :
- Գայլն ի՛նչ պիտի ըսէ ու գա՞տը պիտի ուտէ :
- Գառը գայլին պահ տուեր են :
- Գառնուկին հետ պառկէ, աքլօրին հետ արթնցիր :
- Գառը գարնան՝ ձիւնը ձմրան :
- Գարին հոս կ'ուտես, հաւկիթը հոն կ'ածես :
- Գարնան գառն է գովելի, աշնան ալ՝ հաւը :
- Գաւազանին երկու ծայրն ալ աղառտ է :
- Գեղը նստեր՝ քաղաք կը պօռայ :
- Գեղէ գեղ շուները չեն հաչեր :
- Գեղէդ մարդ չկա՞յ ետ', ուղածդ խօսէ :
- Գետը անցանք, առուին մէջ շխեղդուինք :
- Գերը մինչեւ որ նիհարնայ, նիհարին հոգին կ'ելլէ :
- Գէշը՝ ամպ օրը շատ տեսեր է :
- Գէշը եօթը շապիկ ունի, մէկը քեզի պահեր է :
- Գէշին աղջիկը ա՛ռ. գէշին աղջիկ մի տար :
- Գէշին տէրը արև շունի, աղուորին գիշերն է ցերեկ :
- Գէշ լուրը օրին կը հասնի, աղէկ լուրը տարիէ մը չի հասնիր :
- Գէշ խօսքը, գէշ դրամը՝ տէրոջը կը վայլեն :
- Գիշերները յղի են . . . :

Գլուխդ մէկ պատէն մէկալը զա՛րկ . . .

Գլուխ կարծածնիս մեղրագորում է եղեր . . .

Գլուխ շատ արդուկողին՝ գլուխը պարապ կ'ըլլայ :

Գլուխիդ վրայ արդեօք ճղա՞լ բուսաւ . . .

Գլուխս ելեր՝ սաղմոս կը քաղէ . . .

Գլուխս փոշի տեսար՝ ջաղացպա՞ն կարծեցիր :

Գնա մնաիր, եկուր սիրեմ :

Գնչուն տեսնես հաց ուզէ, որ ան քեզմէ հաց չուզէ :

Գոհարը կայուղիին մէջ ալ իր փայլը չկորսնցներ :

Գող մը բռնեցի, — ձգէ երթայ, — ես կը ձգեմ՝ բայց ան
իմ օձիքս չձգեր :

Գողն երբ տունէն ըլլայ, կովը ծակէ մըն ալ դուրս կը
հանէ :

Գող՝ սիրտը դող :

Գողը՝ գողէն գողացաւ, Աստուած տեսաւ զարմացաւ :

Գոռոզին հակառակորդն Աստուած է :

Գործածուող բանալին ժանգ չբռներ :

Գործը կէս ձգողին մօրուքը կէս կը բուսնի :

Գորտը եզին նմանիլ ուզեր, պայթեր է :

Գրպանը չկայ երեսուն փարա, կ'ուզէ որ կանչեն՝ էֆէն-
տի, աղա :

Գօնջ (էհլ) գլուխը պինդ գլուխէն անբաժան :

Գօնջը երբ դեղ գիտնայ, իր գլուխին կը քսէ :

Գօնջին մազերէն բռնէ . . . երբ ձեռքդ անցնի :

Դ

Դանակը իր կոթը չտաչեր :

Դանակը ոսկորին հասած է . . .

Դանակը պատեանին մէջ, աղջիկն ալ իր տան մէջ կը
վայլէ :

Դանիէլը կուլայինք, Սամուէլը պատգարակով բերին :
Դաս ա՛ռ անցեալէ՝ դ պագայիդ օգտուելու համար :
Դատախազդ երբ դատաւորն է, օգնականդ Աստուած
ըլլայ :

Դատաստան կայ գալիք, պատասխան կայ տալիք :
Դարբինը դանակ չունենար, ոստայնանկը՝ պատանք :
Դգալ շինող շատ կայ, բայց կոթը մէջտեղը բերող՝ քիչ :
Դիտողին համար ծեծէն դիւրին բան չկայ :
Դու կով մ՛ուզէ դրացնոյդ, որ Աստուած քեզ տայ՝ եր-
կուք :

Դուն ո՛վ, կարգուողը ո՛վ, գայլը ո՛վ պարողը ո՛վ :

Դուն պզտիկ, տեսած երազներդ մեծ :

Դուրս ելաւ կատուն, մուկը մտաւ տուն :

Դուրսս ճերմակ, ներսս է սեւ :

Դուռդ գոց պահէ, դրացիդ գող մի բռներ :

Դրամը ժլատին հետ հաշտ է, իսկ շոայլին՝ անհաշտ :

Դրամը կ'երթայ գնածը կը մնայ :

Դրամը կլոր է, դառնալու համար :

Դրամը միտէ չունի, ամէն ուրեք ճանճի նման կը թառի :

Դրամ մի ուզեր ինձմէ սառի պէս կը պաղիմ քեզմէ :

Դրամն ու մահը՝ մարդու մէջ խտիր չեն դներ :

Ե

Եզան տակը հորթ կը փնտռեն . . .

Եզան միսին չհաւնողը, գոմէջի միսն ալ չգտներ :

Եզը առաստաղը կը հանեն . . .

Եզը կերաւ շրթները սրբեց :

Եթէ գալիքը կայ, տեսնելիքն ալ կայ :

Եթէ դու աղուէսն ես, ալ տնոր ագին եմ :

Եթէ դուն հուրն ես, ուրեմն ես ալ ջուրն եմ :

Եթէ պէտք ըլլայ կախուիլ, կը կախուիմ ֆրանսական
չուանով :

Սուացող կերակուրին՝ շերեփը գին չունի :

Ես աղա, դուն աղա, հապա ջաղացքը ո՞վ աղա՛ :

Ես լեպ ըսեմ, դու լեպլեպի հասկցիր :

Ես մեռնիմ՝ դուն ձեռքդ հինա (զնա) դիր :

Ես կը մեռնիմ քու վրայ, դու չես թքներ իմ վրայ :

Ետեւ մնացող շունը վազան կ'ըլլայ :

Ետքէն խնդացողն աղէկ կը խնդայ :

Ետքի կնիկը որքան ալ լաւ եփէ, նորէն կ'ըսեն լուսա-
հողիին եփածն ուրիշ էր :

Երբ արեւը կը ծագի, աստղերը կ'անհետանան :

Երբ Աստուած տալ ուզէ, չըսեր թէ ո՞վ ես :

Երբ բաղդ շունիս նահիթը կուտ մը չարժեր :

Երբ բաղդ ունիս յաջողութիւնը կուգայ աշխարհի չորս
ծայրերէն, երբ բաղդ շունիս կը գրկուիս քու բոլոր
յոյսերէն :

Երբ գացողը գար, հայրիկա ալ կուգար :

Երբ բերանը կը հոսի, սիրտը լեցուն է :

Երբ խելքդ չհասնիր, խմորեղէնի մի խառնուիր :

Երբ կծծին դոյութիւն ունի, առաւ փախաւն իր գոյու-
թիւնը կը պահէ :

Երբ կնիկա մեռնի, աշխարհքին կէսը կը փլի, երբ ես
մեռնիմ՝ ամբողջը :

Երբ ձուկը՝ ծառը բարձրանայ, դու ալ այն ատին կը
բարձրանաս :

Երբ շունը իր վախճանին մօտենայ, դատաւորին դուռը
կը մնաքէ :

Երբ սաստանան գոյութիւն առաւ, դեռ Ակնցին ու կե-
սարացին գոյութիւն չունէին :

Երբ սիրաւ սիրտին կը խօսի, այլոց խօսքը արժէք չունի :
Երբ կինդ քեզ կը խաբէ, կուտ մը չարժեր ինքզինքդ
խաբելը :

Երբ կ'ուզես դիմացինդ բարկացնել, սեւին ճերմակ ու
ճերմակին ալ սեւ ըսէ :

Երբ փուշ մը մտած է մտադ, հոգիդ հոն է :

Երեսը թո՛ւք, ան կ'ըսէ՝ անձրեւ կուգայ :

Երեսը նայիմ աղա կը նմանի, գիրկս տռնեմ աղայ կը
նմանի :

Երեսը քուկն է, երբ որ ուզես կ'ամչնաս :

Երեսէդ ի՞նչ տեսայ որ ետեւէդ ի՞նչ տեսնեմ . . .

Երեսիդ ջուրովը անկիւնը դարձիր . . .

Երեսին միւռօնն է գացեր . . .

Երես կայ՝ քան զկաշին ամուր է . . .

Երես տուինք աստառ ուզեց . . .

Երեք օր կախեցին հոգին չտուաւ . . .

Երէկուան սիսեռն այսօր լեպլեպի՞ եղաւ . . .

Երազին մէջ տնօթին հաց կը տեսնէ, ծարուին՝ ջուր :

Երանի այն աղուն, որ հայրը դժոխք կը զրկէ :

Երիտասարդութեան տատանքը, ծերութեան գաւազա-
նըն է :

Երթանք օպան խմենք թան՝ թէ որ տան :

Երկաթը տաք տաք կը ծեծեն :

Երկաթէ կամքը՝ պողպատէ լեռներն է փշրեր :

Երկայնահասակ մարդոց խելքը ծունկերուն մէջն է :

Երկինքը կը փնտռէինք, գետինը գտանք :

Երկինքէն ի՞նչ է ինկեր որ գետինը չընդունի :

Երկու ակնարկ մէկ համբոյր կ'արժեն :

Երկու լարախաղներ մէկ չուանի վրայ չեն խաղար :

Երկու խենթին խելօք մըն են դրեր :

Երկու խօսքը մէկ պիւլիւ է :
 Երկու ծայրը մէկ շգար
 Երկու ծուռէն մէկ շիտակ կ'ելլայ :
 Երկու կատու շուն մը կը խղղեն :
 Երկու Հրեայ մէկ Հայ կը խաբեն և երեք Հրեայ երկու
 Հայ :

Երկու ձմերուկ չեն սեղմիր մէկ անութի տակ :
 Երկու մարդ երբ գինով կ'ըսեն . պատերը բռնելով քալէ :
 Երկու մերկեր բաղնիքը կը վայլեն :
 Երկու չափ և երկու կշիւ , մէկը քեզի ու մէկը ինծի
 համար :

Երկու պինդ գլուխներ . սուռնին պատը պատուեր են :
 Երկու գօմէշ ունեցողը մէկ հատը կերաւ :
 Երկու սուրին մէջակողը . . .
 Երկու քար առ գլուխդ ծեծէ :
 Երկուքը մէկ ժամի լուսարար , երկուքէն մէկը սեւերես :
 Երիտասարդը կիներուն շուրջը , թիթեռնիկն ալ ճրագին
 շուրջը դառնալով ինքզինքնին կ'այրեն :

Եփած ապուրին մէջ ջուր չեն լեցներ . . .
 Եփած հաւուն գլխուն չեկածը . . .
 Եօթը գօմէշ կերաւ , փասք Աստուծոյ չ'ըսաւ :
 Եօթը պօրտը քննեցինք , եօթանասուն և եօթը սասա-
 նայ գտանք :

2

Չալիսն ուղեց որ չապրիմ . Չալիմը մեռաւ՝ ես կ'ապրիմ .
 Չատկի հաւկիթի պէս սկռանիս գարկինք :
 Չարկածդ կարէ՛ , խածածդ փրցու՛ր :
 Չա՛րկ ըսինք , բայց մեռցուր չըսինք :

Զարնող եզան Աստուած եղջիւր չսայ :

Զէնքը կարենալ գործածողին, գործը կարենալ կատարողին :

Զէրօէն թիւ չելլեր . . .

Զրկուողն սպրեր է, վայ եկեր է գրկողին :

Զօքանչին ետիւծ խաւիլը՝ փետային համար խաւիծ է :

Զօքանչին սիրած փեսան՝ աները կ'ատէ :

Զօքանչ ու քէնի, քեպապ ու գինի :

Է

Էշը երբ չկերպծ խօտը ուտէ, գլուխը կը վտանգէ :

Էշը եղանակով զուալ կուտան :

Էշը էշուն քով կապէ, կամ սուռցը կ'առնէ կամ փասուցը :

Էշը ի՞նչ գիտէ թէ ի՞նչ է նուշը :

Էշը խօշապէն ի՞նչ կը հասկնայ :

Էշը իր մտին՝ սօպրակն իր ճտին :

Էշը կապէ տէրոջը ուզած տեղը, կ'ուզէ գայլը ուտէ, կ'ուզէ արջը :

Էշը մեր էշն է՝ փալանն է փոխուեր :

Էշը մէկ անգամ ջուրը կ'իյնայ . . .

Էշը յիշէ՝ փատր քայէ . . .

Էշը խթանելով կը տանին :

Էշը քշողը . . . փուքի հոտին յանձնատու կ'ըլլայ :

Էշուն աղէկը տէրոջը դուռը կը սատկի :

Էշուն ոսկի կը բուցնեն, բայց տն միշտ ալ էշ կը մնայ :

Էշուն վրայ հեծնելը մէկ ամօթ, էշէն իյնալն երկու ամօթ :

Էրիկը հրեր դեան է ձգեր, կիներ երկու մատը վերցուցեր «մկրատ» է ըսեր :

Էն աղէկիդ վրայ ուլ արծևմ . . . էն աղէկիդ լուցքի ջուր . . .

Ըմբի՛չ, ոտքերէն ա՛ռ—ձեռքէս դայ թօքերէն պիտի
առնեմ :

Ըսողին մի նայիր, ըսել տուողին նայէ :
Ըսողին՝ լսող ալ պէտք է . . .

Թ

Թագաւորին ձին ինծի նայեցաւ . . .
Թագ ընեմ, գլխուս վրայ կրեմ . . .
Թաթոս քհնեա, Մաթոս քհնեա, մէկ տան մէջ քսան քհնեա :
Թափուած կաթը չժողուուիր՝ ըսուած ալ խօսքը :
Թմբուկին ձայնը հեռուէն հաճելի կուգայ :
Թմբկահարը պար չդառնար :
Թշնամին արթուն կը հսկէ, բարեկամն է որ կը քնանայ :
Թռչունը երբ փախցնես, անգամ մըն ալ ձեռք չես անցներ :
Թութը թութին կը նայի կը հասնի :
Թութին անկուտը յարգի է, մարդուն ալ կՈՒՏԱԻՈՐԸ :
Թօքին (նիյեք) չհասնող կատուն, բի՛ւթ հոտած է եղեր
կ'ըսէ :

Թէ լանք, թէ երթանք :
Թէ որ «կը բաւեան չըլլայ, ռզարկե՛ք մարդ կը մեռցնէ :
Թէ որ պաքսիմաթ ունիս, թրջէ ու կեր :
Թէ չունիս փող, շուտ մտի՛ր հող . . .

Ժ

Ժահրոտ վէրքին աղ ու պղպեղ չեն ցաներ :
Ժամանակը երբ քեզ հետ չընթանար, դու ընթացիր ա-
նոր հետ :
Ժանգը ժլատին հողին է, երբ սրբեցիր՝ կը մեռնի :

Ի

Իմաստակը՝ իմաստունին կեղծ ապրանքն է :
Իմաստութեան սուտին պայծանը երկնչիլն է Աստուծմէ
և ամաչելը մարդոցմէ :
Ի միւս անգամ գալստեան . . . երբ անգամ մըն ալ աշ-
խարհ գամ :

Իյնող եզը մորթող շատ կ'ըլլայ :
Իյնող ծառին կացին զարնող շատ կ'ըլլայ :
Իյնողին բարեկամը չըլլար . . . թէ չես հաւատար՝ փորձէ՛ : *
Ինծի համար կրակ է, ուրիշի համար ճրագ :
Ինչպէ՛ս ձեռք, անանկ ձեռնոց :
Ինչ որ ցանեա, ան կը հնձեա :
Ինքզինքը սուրբ իր ծախէ, վանքին հաւերը կ'ուտէ :
Ինքզինքը կորեկին ամպարը կը կարծէ :
Ինքը չկայ թիզ ու կէս, տեսած գործն է մեթր ու կէս :
Իրաւունքը հզօրինն է, լքուած անզօրին :
Իր հաշւոյն կը քնանայ, այլոց հաշւոյն երազ կը տեսնէ :
Իր համար չաղօթողը, այլոց համար պատարագ կ'ընէ :
Ինչ որ Յակոբ չսովրեցաւ, Յակոբիկ չսովրիր :
Ինչ չափով որ չափեա, նոյն չափով կը գտնեա :
Ինչպէ՛ս էք նայինք, — երեք բժիշկ կը նայի . . .
Ինձմէ ելածը չէ որ ինծի լողալ պիտի սովրեցնէ :

Լ

Լաւ է այսօրուան հաւը, քան վաղուան հնդկահաւը :
Լաւ է եկեղեցի մը քանդել, քան աղջկան մը անունը
աւրել :
Լաւ է զուրնամբին կինը լլալ, քան բոշաին հարսը :
Լաւ է իմաստուն թշնամին, քան յիմար բարեկամը :

Լաւ է հիւանդը՝ քան զհիւանդկալը :
Լաւ է ձեռքը բաց գործաւոր մը քան ժլատ իշխան մը :
Լաւ է մէկ Աստուծոյ մը աղաչել՝ քան հարիւր սուրբի :
Լաւ է սև կարկտանն երևայ, քան թէ ճերմակ միսը :
Լեզուն ալ որ չըլլայ, ագռաւներն աչքերը կը փորեն :
Լեզու կայ որ օձը պատին ծակէն դուրս կը հանէ :
Լեզուէն համեղ բան չկայ . . . լեզուէն դառն բան չկայ :
Լեզուն ոսկոր չունի, դարձուր որչափ որ կրնաս :
Լեզուն ցաւող ակռային կ'երթայ :
Լեռը երկունքի մէջ էր, ու ծնաւ՝ մուկ մը չնչին :
Լիրբին բերանը կղպանք չունենար, շունին բերանը՝ սանձ :
Լուի մը համար կապերտ մը չեն այրեր :
Լուն ուղտի մը չափ մի մեծցներ :
Լսողին մտեղի ձայնը շատ է, չլսողին փողի ձայնը՝ քիչ :
Լողալ շատ դիտցողին վերջը՝ ջուրն է :

Խ

Խակ պատուը՝ ուտողին ակռան է առեր :
Խածան շունը ակռան չցուցուներ :
Խաղախորդը սիրած մորթը՝ գետնէ գետին կը զարնէ :
Խաղ շատ դիտեմ, բայց ձայն չունիմ :
Խաղողը կե՛ր, այգին մի հարցներ :
Խանութպանին պէտք է ըլլայ՝ մէկ ոտքը կտարած :
Խաչը տեսնէ խաչ կը հանէ, մինարեան տեսնէ սալավաթ
կ'ըսէ :
Խելքին քիչն ու դրամին շատը՝ մէկ տանիքի տակ չեն
կրցած ապրիլ :
Խելքը փնտռէ դիտին մէջ, ոչ թէ տարիքին մէջ :
Խելօք կեցիր որ շատ ապրիս . . .

Խեր ըրինք, խըյառ արդիւք տուաւ :

Խերը՝ կը գտնէ տէրը :

Խեր մի սպասեր ոչխարի այն հօտէն՝ որուն շունը բռնի
դրկուած է :

Խերը տես այն ցանքին՝ երբ հողը չոր է, խերը տես այն
հունձքին երբ եզը հորթ է :

Խենթը կ'ըսէ, խելօքը կը վկայէ :

Խենթն է գացեր հարսնետունը, հաս աղէկ է ըսեր՝ քան
զմեր տունը :

Խենթն ու շօշորթը մէկ մէկու ընկեր . . .

Խենթինը ու տենք, խելօքինը պահենք :

Խելօքը մինչև որ մտածէ, խենթը աղան կը կարդէ :

Խելօքին մէկ, խենթին որչափ որ կ'ուզես :

Խըմխըմն ու անքիթը մէկ մէկու խնամի :

Խընյօտ քիթին՝ ցուրտն է պատճառ :

Խըլուրդին հատն իրմէն կուգայ, ան կը կարծէ թէ հողէն :

Խրատն ի'նչ ընէ խեւը, օճառն ի'նչ ընէ սևը :

Խրատ ունիս դլխուդ պահէ, օճառ ունիս՝ շորիդ պահէ :

Խրատ տալէդ թ վեր, շունը եօթը ճանճ կ'ըլլեց :

Սօտը բերանն է դրեր, դմակը կը վերցնէ . . .

Սօր խորհողը, խօր վիճը կ'իյնայ :

Սօրհրդակցողը, խօր ձորերէն անցեր է :

Սիտունջը իր պատեանին չհաւնիր :

Սողին առջեւ մարգարիտ թափէ . . .

Սուլը երբ չլօէ, կը յարմարցնէ :

Սօսքով երբ փիլաւ եփուէր, ծովու չափ իւղ ինձմէ կը
տրուէր :

Սօսքի մը սուտը չըլլար, սխալը կ'ըլլայ :

Սօսք մը խօսէ որ երեսս խաչակնքեմ . . .

Սօսքին հարուածը՝ գնդակին հարուածէն խօր կը խոցէ :

Պօսքը Վարդանին չէ «օրթա»ին է...

Պօսքը օղին մէջ կը մնայ, գիրը թուղթին վրայ :

Ծ

Ծակն է մեծ, կտորն է փոքր :

Ծարաւին տանձ մը, ծառային գանձ մը :

Ծուռ ըլլայ, հով չդպչի°...

Ծառ մը փոքր եղած ատենը կը շտկուի :

Ծառն իր պտուղէն կը ճանչցուի :

Ծերացար կորացար, կուրացար աշխարհք ուրացար :

Ծեր էրիկը պաճիկ կ'ուզէ... կէճճ կնիկը՝ պաչիկ :

Ծննդավայրիդ մի նայիր, սննդավայրիդ նայէ :

Ծոյլին գործ տուր, տեղը քեզի խելք կուտայ :

Ծոյլին պակսիմաթ տուեր են, չո՞ր է թէ թրջած՝ ըսեր է :

Ծոյլը երբ ուտէ՝ աւողջ է, երբ աշխատի՝ հիւանդ :

Ծովը իյնողը՝ օձին կը փաթթուի :

Ծովը տեսնէ՝ ձուկ կ'ըլլայ, հողը տեսնէ՝ մուկ կ'ըլլայ :

Ծովէն թաս մը ջուր ա՛ռ, ի՞նչը կը պակսի :

Ծով կ'ըռեմ անոր միայն, որ կարող ըլլայ ինձի խղդեղ :

Ծուռ ծակին՝ ծուռ գամ...

Ծուռ քանակէն ուղիղ գիծ չելլեր :

Կ

Կաթէն բերանն է այրեր, պաղ մածունը կը փչէ :

Կաթին հետ մտածը՝ հողիին հետ դուրս կ'ելլէ :

Կաթ տուող կովին գլուխը չեն կտրեր :

Կամաց կամաց՝ բամպակը կ'ըլլայ մանած :

Կամուրջէն անցած պահուն մէկ մէկու քսուեր՝ ազգա-
կան են եղեր :

Կամքն ու կեանքը մէկմէկու կապուած . . . երբ կամքը
դադրի կեանքն ալ կը դադրի :
Կանկար ցանեցինք, տատասկ քաղեցինք :
Կանչուած տեղէդ մի երերար, չկանչուած տեղդ՝ մի եւ
րեւար :
Կապը կտրելով խօսքը խզելով կը վերջանայ :
Կապիկը՝ վիզը հաստ եղողին դուռը կը խաղայ :
Կառքը դառնալէ վերջ՝ խրատ տուող շատ կ'ըլլայ :
Կասարուած բանին՝ շնորհաւոր կ'ըսեն :
Կատարեալ չէ այն, որուն գլխէն տաք ու պաղ ջուրեր
չեն անցեր :
Կատուն բակէն անցաւ, մուկն ալ՝ ծակէն :
Կատու էր եղած, մուկ մը չէր բռնած . . .
Կատուն էր պառաւ, մուկ մը ճանկ չառաւ :
Կատուն ի՞նչ է որ պուար ի՞նչ ըլլայ :
Կատուն մուկ կը բռնէ՝ իր փորին համար :
Կատուն քացախ չխմեր . . .
Կարդա սակաւ, հասկցիր լաւ, օգտու է սակաւ :
Կարիճ եղեր է, խայթելու համար :
Կարճ նստէ երկար ելիր, երկար մի նստիր, կարճ ելիր :
Կարճ նստինք, երկար խօսինք . . .
Կարճ օրուան շահը նուազ կ'ըլլայ :
Կարճ խօսողին՝ խելքն է երկար :
Կացինը վերցնես, գող շունը կ'իմանայ :
Կերած ապուրը բերանին համ տուաւ :
Կերակուրին անլին անախորժ է, մարդուն ալ ԱՆԿՈՒՏԻՆ :
Կերած հացդ ոտքերուդ մի տար :
Կերած լօլիկդ աչքդ բնէ . . .
Կեանքը մազէ մըն է կախուած :
Կէս օրէն վերջը . . . բարի լո՛յս :

Կինն ա՛նք քեզ՝ սէրով, մեզրը կեր սերով, ապրուէ՛ սիրով :
Կինդ՝ մեռա՞ւ . . . , առնդ փլաւ :

Կինը, խաղը ու գինին՝ մարդը հաւատքէ կը հանեն :

Կինը, տղան ու դինովը՝ գաղտնիք պահել չեն գիտեր :

Կինը սասանին ընկերն է, նայէ որ չխաբուիս :

Կնոջ բերած դրամը, էրկանը գլխուն մուրճ կ'ըլլայ :

Կծծին իր հողին թերեւս սիրով սոսյ, բայց դրամը՝ բնու :
Կշռեցինք, հին օխաի տեղ՝ նոր քիլօ գտանք :

Կոխած տեղը (այդ մարդուն) բնաւ կանաչ չբուսնիր :

Կոյրը՝ կոյրին առաջնորդ . . .

Կոյրը շտեմներ, բայց կը կռահէ :

Կոյրը՝ կոյրին — աչքդ կո՞յր էր . . .

Կովը մեռաւ, ամանը վերցաւ :

Կով չէ որ ծախեմ, շապիկ չէ որ փոխեմ :

Կովը կոտորէն, մարդը խօսքէն կը բռնուի :

Կովին տէրը ամէն օր մածուն չուտեր :

Կոշկակարը՝ մինչև կօշիկը . . .

Կ'ուզե՞ս լաւ գնահատուիլ, լաւ ճանչցիր ինքզինքդ :

Կուղ եղեր, առնին հաւերը կը ջարդէ :

Կուշտն ի՞նչ գիտէ՝ անօթին վիճակը :

Կաւշտ փորին պատիւ չըլլար :

Կռնակնիդ տեսնեմ . . . եթէ կը հաճիք, (վոնճելու ձեւ մը) :

Կարիճը կարիճին աուր, հացին տուողն Աստուած է :

Կարիճն իւր գործովը կը գնահատուի :

Կրակ ըլլաղողն իր չափովը տեղ կ'այրէ :

Կրակն իր ինկած տեղը կ'այրէ :

Կրակը իւղով չմարուիր . . .

Կրակը ձմեռուան վարդն է . . .

Կրակին շուրջը՝ ձմեռ օրուան մարդապետինն է :

Կրակը ոսկին կը փորձէ, ոսկին այ՛ կինը :

Կրնաս հասկցնել . . . գիշերուան գթակիս :
Կրօղը տղայ կը բաշխէ՛, չըլլայ թէ մերը՝ տանի :
Կոյրին առջևէն լապտեր կը տանին . . .

Հ

Հազար լսէ՛, մէկ խօսէ :
Հազար չէմպէրէ ցաթքած , համար հազար չուան կըտ-
րած :
Հալալ մազը չկտրուիր, հարամ գերանը կը կտրուի :
Հակառակորդը հակառակորդին սուրբ գիրք չկարդար :
Հայրը դնէ, գեղը կանչէ .
Հայրդ սոխ , մայրդ սխտոր . . . դուն ուրկէ՞ սերար :
Հայրը ազօխ (զօրուք) կերեր է, թուանը ակուան տակ է :
Հայրիկիս մեռնիլը երբ գիտնայի, չամիչի կը փոխէի . . .
Հայուն կաղը՝ հիւսիսային բեւեռ գացեր է :
Համբերէ՛ որ՝ մաման քեզի բան բերէ . . .
Համբերու՞թիւնը կեանք է, յոյսը՝ ապրանք :
Հանած հոտը՝ աշխարհքը բռնեց . . .
Հանդարտ սիրտ ունի՞ս . . . փափուկ բարձ ունիս :
Հանդարտ սիրտ չունեցողը՝ աղօթելու ալ կամք չընէր :
Հապա իմ փայտը՞ս : . . .
Հասկցողին շատ բարե, չհասկցողին շատ արե :
Հասակէդ վեր մի ելլեր . . .
Հասակէդ շուն մը իյնայ կը սատկի :
Հաստ ու բարակ մէկ դին է, վայ եկեր է՝ բարակ մա-
նողին :
Հաստ փայտը չծուիր, խոնարհ մարդը՝ կը ծուի :
Հասուն խողողին գինին՝ դին չունի :
Հարածը կուգայ, հալալն ալ կը տանի :

Հարսնիքը ինձի պէտք է, հագու հացը՝ հայրիկիս...
Հարուստը դրամ կը շատցնէ, աղքատը՝ զաւակներ :
Հարուստը հողը մտաւ, հետը տարաւ՝ երկու կանգուն
կտաւ :

Հարուստի հարսնիք ... բեճեի տաշեղ :
Հարուստին աքաղաղն ալ կ'ածէ, իսկ երբ աղքատանայ,
ածան հաւն ալ կը դադրի՝ ածելէ :
Հարուստին դրամը՝ աղքատին ծնօտն է յոգնեցուցեր :
Հարուստին կառքը՝ սարերէն ալ կը սուրայ :
Հարուստին հինը՝ նորն է աղքատին :
Հարստութեան որքանութիւնն ու կնոջը գեղեցկութիւնը
չպատմուիր :

Հա՛րս, սխտը գուրը վերցուր, քօխմախն ալ՝ մէկտեղ :
Հարցնելով մինչև Քամչաթքա զացեր են :
Հացդ դիր հացիդ վրայ, թէ տակէն կեր՝ թէ վրայէն :
Հացը գտար ... քածը մնաց :
Հացը հացադործէն առ, հաց մըն ալ ընծայ տուր :
Հացը տեսար՝ սեղան մտիր, ծեծը տեսար շուտով փախիր :
Հացին կտելէն վազէ՝ որ հացը քեզմէ խոյս չտայ :
Հաց մը կեր, հաց մըն ալ ողորմութիւն տուր :
Հաց ու պանիր, կեր ու բանի՛ր :
Հաց, կին, արքայութիւն ... երեքը մէկանց տան նէ
կ'առնե՞ս :

Հաւատքիս հայհոյողն ալ զոնէ իսլամ մը ըլլար :
Հաւ եղեր՝ թուխս նստեր է...
Հաւը հաւկիթ կ'ածէ, ձայնը աշխարհք կը բռնէ :
Հաւը բաղին նայեր, հետոյքն է պատուեր :
Հաւը կ'ածէ, ճճին կը խմէ...
Հաւը ջուր կը խմէ, դէպ ի վեր՝ Աստուած կը նայի :
Հաւկիթին մէջը՝ մաղ կը փնտռեն...

Հեղեղը կ'անցնի, աւազը կը մնայ :
 Հեղեղն եկեր՝ ջաղացքն է տարեր, ջաղացականը եկեր
 ջախջախը կ'որանէ :
 Հնառւ անխօս մարդէն, հեռու նսե անհոս ջուրէն :
 Հէլվան անուշ՝ բան է, երբ այլոց սեղանէն ուտես :
 Հինը երբ արժէք ունենար, հնավաճառին խանութը
 լոյս կը տեղար :
 Հիւանդին՝ անկողին կ'ուզե՞ս հարցուցեր են...
 Հին դինին՝ նոր տակառի մէջ...
 Հիւր եղողը յուսացածը չուտեր, գտածը կ'ուտէ :
 Հիւրը՝ հիւրը չսիրեր, տան տէրը՝ և ոչ մէկը .
 Հնդկահաւ մը նուիրողին, հաւ մը չմերժուիր :
 Հողը տարու մը, գործը ժամու մը :
 Հոր փորէ այլոց համար, խոր փորէ՝ քեզի համար :
 Հոտաւրտայտլին քիթը կ'իյնայ...
 Հովին առջև պատ չքաշուիր...
 Հով ցանողը՝ քամի կը հնձէ...
 Հովիւին կինը՝ իրիկուան կողմ կը դարդարուի :
 Հովիւին նուէրն է՝ կղևինի խէժ (չամ սագրզը) :
 Հրդեհը՝ դուռն ու պատուհանը պաշարեր է...
 Հրդեհը մարելու համար փքոցո՞վ կ'երթան...
 Հում միայր կը ժարսուի, գէշ խօսքը չմարսուիր :
 Հում գլուխն ուրիշ... եփուած գլուխն ուրիշ :
 Հում է, չէ եփեր, այն որ՝ չէ ինկեր :
 Հորդ հարստութիւնը կուտ մը շարժեր, երբ՝ անճարակ կուտ :
 Հորդ ու մորդ աչքը գոց, ո՞վ ելար՝ կրակ ու բոց :
 Հորդ մաղէն մազ մ'ուռնեցիր կը բաւէ :
 Հոր մը փորած հորը՝ իր դուռակներն են ինկեր :

Չ

Չա՛խ է, տար կապաղ ծախէ՛ :

Չգէ՛, գինովն ինքն իրմէն իյնայ :

Չեռքը գրպանը և աչքը ձեղունը եղող յաճախորդէն խեռ
չկայ :

Չեռքը ձեռքը կը լուայ, երկու ձեռքը՝ երեսը :

Չեռքդ ճնճողուկ մը ունեցիր, քան թէ աղաւնի մը տա-
նիքիդ վրայ :

Չեռք մը որ չես կրնար կտրել, պագ ու ճակատիդ դիր :

Չեռքը՝ խաղն եղողին վաստակը՝ նաղն է . . .

Չեռքը ցուպ ունեցողը շունէն չի վախնար :

Չեռք կայ պագնելիք, ձեռք կայ կտրելիք :

Չեր տան մէջ ուտենք ու խմենք, մեր տան մէջ խա-
ղանք ու խնդանք :

Չի կը գտնուի, մէյճան չգտնուիր . . .

Չի հեծնելը դործդ չէ՛, ճաւարդ ծեծէ :

Չի ունեցողն Ակիւտարն անցաւ :

Չի շունի, ախու կը փնտռէ-

Չիէն կ'իյնայ չվնասուիր, էշէն կ'իյնայ՝ գլուխը կը
պատուի :

Չիուն բազարը թող էշը շաւրէ :

Չիուն մէկ պայան է դտեր, կը մնայ երեք պայտով ձի
մը գտնել :

Չիուն տեղ էշ մի կապիր . . .

Չիուն նայէ՛ իբր բարեկամ, հեծեր վրան՝ իբր հակառա-
կորդ :

Չին ու ջորին կռուեցան, էշը գնաց ոտքի տակ :

Չիւնն ալ ճերմակ է՝ վրան շուները կը մընտրունն .

Չմեռը բաղնեպան ըլլաս, տմառը պարտիղպան :

Ձմեռը շուն ըլլաս, ամառը կատու .
Ձուկը գլխէն պէտք է բռնես որ չփախի :
Ձուկը գլխէն կը հոտի . . .
Ձուկը ուտողը փոշը աչքը կ'առնէ :
Ձուկն ու միսը մէկ ամանի մէջ . . .
Ձուկը կ'որսան . . . պղտոր ջուրի մէջ :

Ճ

Ճամբորդին երթալն իր ձեռքն է, դառնալն՝ Աստուծոյ :
Ճանճը ի՞նչ է որ ճենճը ի՞նչ ըլլայ :
Ճանճը ինքը բան մը չէ, բայց սիրտ կը խառնէ :
Ճանճ եղած՝ պատը փակած . . .
Ճանճը դրօշակ պարզած կ'անցնի՝ կտաւին ծակէն :
Ճանճը մեղր ծախողը կը ճանչնայ, կատուն ալ թօք ծախողը :
Ճարպիկ գողը՝ տան տէրը գող կը բռնէ :
Ճերմակ դրամը . . . սև օրուան համար է :
Ճիտ ծռելով մուրասի չհասնուիր :
Ճնճղուկն ըսաւ՝ ցուրտէն ոտքերս նիհարցան, լսողներն
ըսին՝ մենք քեզ ամառն ալ տեսանք :
Ճրագն իր տակը լոյս չտար :

Մ

Մազը երբ զօրութիւն ունենար, այծը մարգարէ կ'ըլլար :
Մազը երբ յարգի ըլլար . . . ամէն տեղ չէր բուսներ :
Մազն երկար, խելքն է կարճ . . .
Մազն իր գոյնը ջաղացքէն փոխ ուռած չէ :
Մահը մահաւնայով կուգայ, քահանայով կ'երթայ :
Մահուան օրն եկած մարդուն, գլխու ցաւը զուր պատճառ է :

Մահուընէ անդին բնաւ գիւղ չկայ . . .
Մահը՝ կեանքին վերջակէտն է :
Մահը մէկ օր , լացն ալ մէկ օր :
Մահն իրաւունք է , ժառանգութիւնն՝ արդար :
Մալը կ'երթայ , մալամաքը կը մնայ :
Մաման բան կուտայ . . . ետքէն ձայն կուտայ :
Մայր մը պտուկ է , հայր մը՝ սան :
Մանչ բերող աղջիկը ամէն մարդու չնն տար :
Մանր քարերը ինքն է ստեղծեր կարծես . . .
Մարգարէն իր գաւառին մէջ յարգ չունի :
Մարդ կայ հազար կ'արժէ , հազար կայ՝ մէկ չարժեր :
Մարդ կայ մարդ կը նմանի , բացուած վարդ կը նմանի :
Մարդը հողեղէն է , ոչ թէ հրեղէն :
Մարդն անոր կ'ըսեմ որ թաց վարտիքը մարմնոյն վրայ
չորցնէ :

Մարդը՝ մարդով , գործն Աստուծով :
Մարդը՝ մարդով , երկուքն Աստուծով :
Մարդուն քաջը՝ կը կրէ անարտունջ իր խաչը :
Մարդու մը աչքը ելլէ , անունը չելլէ :
Մարդ՝ մարդու վրայ բարի է :
Մարդը ուրիշ . բաննաւոր ուրիշ :
Մարդն ու հալաւը , էչն ու փալանը :
Մարդը մարդու մօտ զրկեցին . . . զիս ալ քեզի մօտ :
Մարդոց աչքը ափ մը հողով կը կշտանայ :
Մարդոց գէշը ջրլար , թերեւ՝ ԱՆԿՈՒՏԻՆ :
Մարդիկ քարէն կարծր են ու վարդէն՝ փափուկ :
Մարտ ամիսն երդիքէն կը նայի , բահ ու բրիչ վառել
կուտայ :
Մեծի մը աչքը կոյր պէտք է ըլլայ , և ականջը՝ խուլ :
Մեծ ձուկերը կուլ կուտան՝ իրենցմէ փոքրերը :

Մեծ մեծ ջարդողէն, մեծ գործ մ'ապասիր :

Մեծ պատառ կուլ տուր, մեծ խօսք մի խօսիր :

Մեղքը խառնողը, մատը կը լիզէ :

Մեղքերը շաղկած, դրախտին դուռը կը վաղէ :

Մենք անոր քարան շատոնց ենք աւեր . . .

Մեռնելէս ետքը՝ քար քարի վրայ թող չմնայ :

Մեռածի՞ն մի նայիս . . . ողորմիս երածին մի նայիս :

Մեր հարուածածն ալ, Աստուած հարուածէ, մեղ հար-
ուածողն ալ :

Մեր տունը հաց կ'ուտէ, կօթը տուն անդին կը հաչէ :

Մեռնիլ կայ . . . բայց խակալու ի՞նչ պէտք կայ :

Մէկ աչքը գլխուն համար, երկուքը շնորհքի համար :

Մէկ գնդակով երկու թռչուն կ'որսան . . .

Մէկը լաւ է, երկուքը բաւ է, երեքը դաւ է :

Մէկ ծաղիկէն օձը թոյն կ'ստանէ, ու մեղուն ալ մեղր :

Մէկ ծաղիկով գարուն չգար :

Մէկ արտի մէջ ցորեն ալ կը բուսնի՝ որում ալ :

Մէկ ձեռքը ի՞նչ ունի, երկու ձեռքը ձայն ունի :

Մէկ չուանի վրայ լաթ են փռեր, ազգական են եղեր :

Մէկը մէկուն ցաւէն չհասկնար, կէս գիշերին ժամ կ'եր-
թայ :

Մէկը մէկուն քահանայ, մէկը մէկուն սատանայ :

Մէկը պայտը կը ծեծէ, ու մէկալն ալ դամբ :

Մէկէն տասը հոսիէ զարնելէ տասը, մէկէն քառասուն՝
խօսելէ տասը :

Մէկու մը դրամը երբ շտանայ, սիւները ծուռ կ'երևան :

Մէկ մը կարգուողն է զղջացեր, մէկ մըն ալ չկարգուողը :

Միականին առանց ծրարի տուն դացեր, կինը՝ մէկ աչքդ
կոյր է ըսեր :

Մի ըներ բան մը անօրէն, կը գտնես երկնաւորէն :

Մի ըսեր թէ երթամ, ճամբադ կը լսէ, մի ըսեր թէ
մեռնիմ՝ հողդ կը լսէ :

Մի հաւատար երբ ըսեն թէ հետիտը ձիաւորէն լաւ է,
ու ամուրին ալ կարգածէն :

Մինարէն գողցողը պարկը պատրաստած է . . .

Մինչև որ ազը եկաւ, մատաղը վերցաւ :

Մինչև որ մարդու մը հողին բերնէն չելլէ, բնութիւնն
իրմէն չելլեր :

Մինչև կինը պառաւնայ, պառաւն Աղամին կը մօտենայ :

Մշակին խօփը ոսկի կը կարէ՝ երբ ժամը հասնի :

Մրջիւնին վրայ չկոխեր, մեղքին մէջն է խեղդուեր :

Մրջիւնին՝ քառասուն լիտր իւղերն է հալեր :

Մուկ բռնող կատուին աչքերը սիրում . . .

Մուկը իյնայ, գլուխը կը պատուի :

Մուկը կատուին վրայ գէշ երազ կը տեսնէ :

Մուսջին լեզուէն իր տէրը կը հասկնայ :

Մուրէն ելեր՝ մուր ջուրն է ինկեր :

Մընտըռածը՝ մընտըռածը կը գտնէ խաղախորդարանին
մէջ :

Մորթն իր գոյնը կը փոխէ, մարդն իր բնութիւնը չի
փոխեր :

Մօրմօրոսը փխտտելէն Չատիկը չգար :

Մօրուքդ սե՞ւ է թէ ճերմակ—երբ առջեւդ իյնայ՝ կը
տեսնես :

Մօրուք չունեցողին խօսքը մտիկ չըլլուիր :

Յ

Յանդգնութիւնը յաջողութեան երեք չորրորդն է :

Յանցանքը եթէ ծանրագին մուշտակ մ'ըլլայ, մէկը վրան
չառնիր :

Յիմարը դինովէն վախցած է :

Յիմարը իմաստունին թուք ու մուրն է :

Յիմարը քար մը ձգած է հորը, քառասուն ինչօք չեն
կրցած վերցնել :

Յիմարին հազար, իմաստունին՝ մէ՛կ . . .

Յիմար չգտնուած տեղը իմաստունը արժէք չունի :

Յոյսը կ'ապրեցնէ, յուսահատութիւնը կը մեռցնէ :

Ն

Նախանձէ դրացիիդ աշխատանքին, բայց ոչ՝ ունեցածին :

Նախ դասդ առ, ապա քովս եկուր . . .

Նախ կե՛ր, ապա գոհացիր . . .

Նախ կը փայլատակէ, ապա կը դժուար . . .

Նապաստակը կառքով որսացողը մատով կը ցուցնեն :

Նաւապետ շատ ունեցող նաւը կ'ընկղմի :

Նաւը կորսնցնողը նաւակը չփնտուր :

Ներկը կեղծ է, չըլլայ թէ դուրս տայ . . .

Ներսս ինձի կը վառէ դուրսս ուրիշները :

Ներսէս քեզի կ'ըսեմ, դրսէն դուն լսէ՛ :

Ներքեւը մնացողին թող հոգին ելլէ . . .

Նմանն իր նմանը կը սիրէ . . .

Նստէ՛ ասղիկս, նստէ՛ որ բաղդդ բացուի . . .

Նոր հաւ եղեր է, հաւկիթ պիտի ածէ :

Նոր տունին, նոր հարսին՝ ամէն օր մէյ մէկ բան կը
պակսին :

Նուէր տրուած ձիուն սկոպնուրուն մի նայիր :

Նկարագրի բարձրութիւնը, տառապանքի տոկալուն մէջ է :

Շ

Շահը անուշ է, շատը նուշ է, քիչը փուշ է :

Շահը առիւծին բերանն է, երանի կրցող հանողին :

Շան աղօթքը երբ լսուէր, երկինքէն ոսկոր կը տեղար :

Շան մը դիակը՝ ծով մը ամբողջ չապականեր :

Շան տակէն շան լակոտ, ոչխարինը՝ գառ :

Շան պոչը կտրելով գառ չդառնար :

Շատ գիտցողը շատ կը սխալի :

Շուները կը հաչեն, կարաւանն անսայթաք իր ճամբան
կ'երթայ :

Շուն չէ որ «ոս» բռնմ, կատու չէ որ «բիւս» ըսնմ :

Շունը դրանդ առջև անօթի պէտք է մնայ :

Շունը հաչելով գայլ կը բերէ իր վրայ :

Շունը շունին հրամայեց, շունն ալ ազիին :

Շունը յիշէ՛, փայտը դրան ետեւն է :

Շունը ծեծելէ առաջ տէրոջը խաբրը կը փնտռեն :

Շունն անոր կ'ըսնմ որ տէրը խածնէ :

Շան պոչը եօթը տարի մամլոյ տակ դրին, դարձեալ
ծուռ մնաց :

Շատախօսին սիկառը չվառիր :

Շատ պատողը՝ շատ ապրողէն շատ գիտէ :

Շատ մի սիրեր ատել կայ, շատ մի ատեր՝ սիրել կայ :

Շապն ու շաքարը մէկ գոյն :

Շաքարը երբ շատ ուտես՝ շապի համ կուտայ :

Շիտակ խօսողին դլուխը ծակ կ'ըլլայ :

Շիւղը՝ գիւղ տեսնողին աչքերէն վախցիր :

Շիւղը՝ ուղտի մը չափ մի մեծցներ :

Շուկայ երթալու ատեն, տան ճաւարն ալ (պուլկուր)
վրայ չտանք :

Շուտ ընողը շատ կ'ընէ, վատ կ'ընէ :

Շուրջդ նայէ որ չըրչիս՝ դէպի վար :

Շուքին ետեւէն վազողը, բերանին պատառն ալ վրայ
կուտայ :

Շողօքորդ գառը՝ եօթը մօր պտուկ է ծծեր :

Ո

Ողջ գլուխդ աւետարանին տակ մի դներ :
Ողորմութեան քիչը՝ կ'արդիլէ փորձանքին շատը :
Ոչ խաչին խունկ խոստացիր , ոչ սուրբին՝ մատաղ :
Ոչ սուրբին մոմ խոստացիր , ոչ տղուն շաքար :
Ոչ սատանը տես , ոչ ալ հրաժարիմքը ըսէ :
Ոչ սիրէ՛ ու ոչ կըզուրտէ , ոչ ատէ՛ ու ոչ լըզուրտէ :
Ոչ կոտրած գաւաթը կը շինուի , ոչ ալ՝ կոտրած սիրտը :
Ոչ Շամին շաքարը , ոչ ալ սոււամորթին սեւ երեսը :
Ոչ տօն է , ոչ Զատիկ , խեւն է հազեր շալէ շապիկ :
Ոչ ուղիղն անօթի տեսայ , ոչ ալ անուղիղը՝ կուշտ :
Ոչ օրհնող բերանը պէտք է , ոչ ալ անիծող սիրտը :
Ով պահքն է կերեր , բերանը՝ չէ շափշաբեր :
Ոչխարը իր ոտքէն կը կախեն :
Ոսկին թուճին հետ չփոխանակուիր :
Ոտք ելլող տղան հենարանի պէտք ունի :
Ոտքդ կոխէ՛ որչափ որ կրնաս :
Ոտքերդ երկարէ , վերմակիդ չափով :
Որբը գողութեան է գացեր , լուսինը երեկուրնէ է ցաթեր :
Որբին դրամը իր դրամին վրայ աւելցնողը՝ դժոխքին
մէջ իր կրակը կ'աւելցնէ :
Որբին խրատ տուող շատ , դրամ տուող՝ բնաւ :
Որ կողմը որ դառնամ՝ դէմս պատ կ'ելլէ . . .
Որ պատը որ ամուր է . գլուխդ հոն զա՛րկ . . .
Որ քարը որ վերցնես՝ տակը կը գտնես . . .
Որուն կառքը որ նստիս , անոր խաղը կը կանչես :
Որչափ մարդ , նոյնչափ բնութիւն :
Ուղող բերանը՝ կթան կով մը կ'արժէ :
Ուղողին մէկ երեսը , չուղողին երկու .

Ուլ եղեր ենք / խոտ պիտի ուտենք...

Ուղեղը մաշած մարդուն՝ հագուստը մաշած պէտք չէ
ըլլայ :

Ուղտը՝ պայտապործին դէշ կը նայի . . .

Ուղտը ի՞նչ վիճակ ունի, ուղտապանը ի՞նչ կ'երեւակայէ :

Ուղտէն ալ մեծ՝ փիղը կայ . . .

Ուղտին վիզն է ծուռ , արդեօք ո՞ր տեղն է շիտակ :

Ուղտն ալ մեծ է՝ բայց առաջնորդն էշ մըն է . . .

Ուտել չուզողը՝ կատուին բի՛ւս չըսեր :

Ուտեն որդիքն՝ վճարեն հողիքն :

Ուտողը չգիտեր , բրթողը գիտէ :

Ուրիշի համար սե , ինձի համար սեր :

Ուր կայ հաց , այն տեղ կա՛ց :

Ուր շարժում . . . հոն յաջողում :

Ուր որ երկու շուն լծեն , հոն դուն անոնց կառապանն
ես :

Ուր որ ուտէ հոն կը հաչէ . . .

2

Չամիչը հատ հատ , մեղրը մատ մատ :

Չամչոդն ալ Աստուծոյ արարածն է :

Չապրուող տղան՝ կղկղանքէն յայտնի է :

Չափդ ու կշիռդ գիտցիր . . .

Չգտնուած տեղը՝ այժին աղա կը կանչեն :

Չէիր տեսած պատէն կախ հիմայ տեսար ճակատէդ կախ :

Չլացող երեխային՝ մայրը ծիծ չտար :

Չճող երեխային՝ շորերը չեն կարեր :

Չկրնալ ընկուն ապացոյց՝ որ քարին խոշորը վերցուց :

Չհասած գիւղիդ ներքեւը պառկէ՛ :

Չհասած պտուղին համե աշտափ կ'ըլլայ :
Չհաւնած քարոզ գլուխ կը պատուէ :
Չտեղայ ալ նէ , գոնէ կը գօռա՞յ եա՛ . . .
Չոր ծառէն թաց պտուղ մի ակնկալեր :
Չոր հացին՝ չոր գաթը . . .
Չփորձած ձիուդ ետեւը մանցնիր :
Չուանը երբ շատ քաշես՝ կը կտրի :
Չուանին վրայ ալիւր են փռեր . . .
Չուտողին մալը ուտողին հալալ է :
Չունի՞ս փող , մտիր հող :
Չտեսը մանչ մըն է ծներ , սխմեր հողին է հաներ :

Պ

Պակսիմաթ գտեր է , թացը կը փնտուէ :
Պայծառ օդին աղարակ , անձրև օդին՝ ջաղաղք :
Պանիր առինք իւղ ելաւ :
Պառաւին գէնքն է անէծք , տկարինը՝ արցունք :
Պառաւն իր թանին թթու չըսեր :
Պաար կը փլի , փոշին կը բարձրանայ :
Պատերը ականջ ունին . . .
Պատէ իյնողը՝ պատէ ինկածին վիճակէն կը հասկնայ :
Պատէն կախուած հոտած թոք (նիլեք) չունիմ . . .
Պատ ունեցողին պատը կը փլի :
Պատիւը դրամով չգնուիր , պատիւ պահելով կ'ստացուի :
Պատիւը մուշտակինն է , ոչ թէ մարդուն . . .
Պատրաստ դրամը շատ շուտ կ'սպասի . . .
Պարապ գլուխն ու պարապ տակառը մեծ ձայն կը հա-
նեն :
Պարի մտնողը՝ թեւերը կը շարժէ :

Պարտիզպանին բանջարեղէն չծախուիր
Պարտքը վիշտին զաւակն է, քանի պահես կը մեծնայ :
Պարտքը տալով, ճամբան քաշելով կը հատնի :
Պարտնը էչ չէ, բանճարը կը ճանչնայ . . .
Պէյի մօտէն եկողը՝ պէյ է :
Պորտը երբ ուրիշին քով կտրես, մէկը վերէն կտրէ կ'ը-
սէ՝ մէկը վարէն :
Պոյովդ կը գնես, կանգունովդ կը չափես :
Պտուղին աղէկը արջերը կ'ուտեն :

Ձ

Ձանքը զուր, վաստակն՝ անօգուտ :
Ձուրը բերողն ալ մէկ, սափորը կտարողն ալ մէկ :
Ձուրը իյնողը անձրեւէն չվախնար :
Ձուրը ինկած կատու է դարձեր . . .
Ձուրը իր ակէն՝ ապրանքն իր տեղէն :
Ձուրը իր բացած առուէն կ'երթայ :
Ձուրը կը վաղէ, խենթը կը դիտէ :
Ձուրը՝ կաթիլ կաթիլ ծով կ'ըլլայ :
Ձուրին կաթիլը, ձիւնին բաթիլը :
Ձուրը չպղտորած չյստակիր :
Ձուրը չտեսած՝ ոտքերդ մի մերկացնէր . . .
Ձուրը պատն ի վար, չէ թէ պատն ի վեր :
Ձուրը տարու, ծարու դարձուց . . .
Ձուրը տեղ մը որ կենայ՝ կը հոտի :
Ձուրին սափորը, ջուրին ճամբան կը կտորի :
Ձուրն ի վար տամ, ջուրն ի վեր փնտռեմ . . .
Ջրտը քաշած ջաղացք է դարձեր . . .

Ռ

Ռէհան տուին էշուն՝ որ հոտուըտայ, ան բունեց կերաւ :

Ս

Սանդուղին աստիճաններէն քայլ առ քայլ կը բարձ-
րանան :

Սանը ինկաւ շկտարեցաւ, բայց ձայնն աշխարհքը բունեց :

Սանին մէջ կ'եփենք, կափարիչին մէջ կ'ուտենք :

Սայլը սարին բարկացեր, սարը լուր չէ ունեցեր :

Սատանին կերակուր եփեցին, աղ դնողն ե՞ս եղայ :

Սատանին տրեխ կը հագցնէ . . .

Սատանան երբ մէկուն փորը մանէ, մարդը՝ մարդ ըլլալէ
կը դադրի :

Սարը գոռալու տեղ, սայլը կը գօռայ :

Սարը սարին չհասնիր, մարդը՝ մարդուն կը հասնի :

Սառած օձը նախ վինքը սաքցնողը կը խածնէ :

Սափրիչու-թիւնդ գլխուս վրայ մի սովրիր :

Սեխ չէ որ ներքեւը հոտուըտաս . . .

Սեխն ու ձմերուկը պտուկելով կը մեծնան . . .

Սեւ էշուն ճերմակ համետ :

Սեւ քարէն հոց յուսայ, քար սիրտէն մերժում :

Սեւամորթն իր լեզուն դուրս հանեց . . .

Սէրը կը խօսեցնէ, վիշտը կը լացնէ :

Սէրը կոյր է, խորխորատը չտեսներ :

Սէրը սահման չհանչուար . . .

Սէրը՝ սիրտը առած է . . .

Սիրողին սիրան է խառնուեր . . .

Սիրտը՝ սիրածը գիտէ, չունի ան յատուկ միտք :

- Սիրտին սիրածը՝ ժամուն պակածը :
- Սրտէ ի սիրտ ճամբայ կայ . . .
- Սիրտը ժամացոյց մըն է , որ ամէն մարդու տրուած
չէ լարել :
- Սխալ հաշիւը՝ աշխարհի յետին ծայրէն կտ կը դառնայ :
- Սխտոր ծեծէ՝ որ խաշ ուտես . . .
- Ստախօսին բուխերիկը՝ (ծխնելոյզ) մուխ չարատղրեր :
- Ստախօսին տունն է բռնկեր , հաւատացող չէ գանուեր :
- Ստամոքս կայ կոյտնոց , ստամոքս կայ՝ կուսանոց :
- Ստեպղինէն (հավուճ) իւղ չեղլեր . . .
- Սոխակն իր տանապանքը՝ լեզուովն է գտեր :
- Սոխ չեմ կերած որ սիրտս կսկծայ . . .
- Սուտ կայ զժողք տանող , սուտ կայ՝ արքայութիւն :
- Սուրբ կարծեցինք , խաչն երու՝ ծոցէն :
- Սուրբ գործածել զխոյոողին , դրամը՝ վայելել զխոյոողին :
- Սուր դաշոյնը սիրտ չծակեր , ծանր խօսքը կը ծակէ :
- Սուրացող ձին իր գարիին չափը կ'աւելցնէ :
- Սուլիչը կը շալէ՝ վճարողը միայն :

Վ

- Վազող ձիուն զլխուն մի գարներ :
- Վախկոտ չունը՝ որս չրուներ :
- Վախճանին՝ զլխու ցաւն է մահանայ :
- Վաղուան մնացած դատէն մի վախնար :
- Վա՛յ քեզ քողաք՝ որ թագաւորդ մանուկ է , և իշխան-
ներդ տղայ են :
- Վանական աղջիկ . . . կրակէ շապիկ :
- Վառօղը քեղմէ , պատրոյզը ինձմէ . . .
- Վառօղն ու կրակը մէկ մէկէ հեռու . . .

Վարդը ա՛ռ, փուշը կրակին տուր :

Վարդ ըլլաս հոտուըտամ, կուտ ըլլաս՝ կըտկըտամ :

Վարդը պէտք չէ շուտ բացուի, որ շուտով չթառամի :

Վարդը փուշէն՝ փուշը վարդէն անբաժան :

Վարդին սիրոյն՝ փուշի խայթին կը դիմանան :

Վերը չնստիր... վարն ալ տեղ չկայ :

Վերէն վար իջիր՝ եթէ կը հաճիս... հետդ տեսնուինք :

Վերի ժամը կը մուրայ, վարի ժամը ողորմութիւն կուտայ :

Վեր թքնես յոնքը կայ, վար թքնես՝ մօրուքը :

Վերնատունը դատարկ է... տունը մարդ չկայ...

Վիճակով չէ այլ աշխարհքով՝ ոչ իմ ու ոչ ալ քու կամքով :

Վիշտը իմա է, հոգը քո՛ւկն է...

Վիշտը կը խղդուի՝ վրան չանդրադառնալով :

Վիշտը մարդոց մարմնոյն գեցն է, կամաց կամաց կը կրծէ :

Վիշտը օղիին մէջ չխղդուիր՝ մարդն է որ կը խղդուի :

Վիշտն ալ իր վախճանն ունի, կամ նորմալ կեանք, կամ օր մ'ալ գերեզման :

Վկայ եղիր երբ գործ չունիս, երաշխաւոր եղիր՝ երբ փող ունիս :

S

Տախտակը փտած է գամ չբռնել, տուպակը ծակ է, իւղ չբռնել :

Տակը ձի ունի, տունը ձէթ չունի :

Տակէն հով անցած մարդը՝ երկար ատեն հով կը կլլէ...

Տանձ ըլլար կը հասնէր, խնձոր ըլլար կը կարմրէր :

Տան մէջ տրուած որոշումը, շուկային չհամապատասխանելը :

Տանիքէն տան տէրը կը ճանչնան, փետուրէն՝ թռչունը՝
ճանողին տունը՝ տարածը մնայ. . .

Տաշուած քարը՝ գետին չմնար. . .

Տախտակը բռնողը գամն է, դործ տեսնողը՝ դրամը։

Տարի կայ՝ օր մը կ'ապրեցնէ, օր կայ՝ տարի մը։

Տասը չափէ մէյ մը կտրէ։

Տասը առնելու համար պէտք է որ ինը զոհես։

Տգէտին համար՝ լոռթիւնը ոսկի է։

Տեղ գնա հիւրով, որ մեծարուիս՝ ջուրով։

Տեսնենք թանը մածունէն կ'ելլէ թէ՛ մածունը թանէն։

Տեսնուած գիւղին առաջնորդ չուզեր։

Տէրը երբ կամենայ . . . իր ծառային՝ քալէ՛, կ'ըսէ։

Տէրը տարածին է փիւսման, գայլը թողածին։

Տէրը՝ իր ծառայով կը ճանչցուի։

Տէրտէրին ձեռքէն հաց, մեռելին աչքէն՝ արցունք։

Տղան կուլայ skrsr չեօրեկն է։

Տղան կ'ըսէ մայր չունիմ, մայրն «ա՛խ զաւակ»ս կ'ըսէ։

Տղայ կայ հայրը օրհնել կուտայ, տղայ կայ՝ հայհոյել։

Տղուն կերածն է հալալ, հաղածն է հարամ։

Տունը կնիկ մըն ալ աւելի, չտեսներ տախտակը, երեսն՝
աւելի։

Տունը չկայ տաք ապուր, գուլպայ կը հազնի ածուր։

Տունին սրլիկը չաւրենք, հա պրե՛ ոսկիները համրենք։

Տուն ունիս սիսիկ չունիս, հաց ունիս ուտել չունիս։

Տուն քանդողին տունը հաստատ չմնար։

Ց

Ցամաք աղբիւրէն պաղ ջուր մսպասեր։

Ցաւը բօցօով կը մտնէ, կրամով կ'ելլէ։

Ֆաւր տուողը դարձանն ալ կուտայ :
Յորեն ցանողը՝ դարի չհնձեր :
Յուրտէն վախցողը՝ ցաւէն չվախնար :

Փ

Փակլավա ուտելէն նոյն իսկ՝ մարդ կը ձանձրանայ :
Փախցուած տպրանքը, արդիլուած պտուղի պէս համով
կուղայ :
Փախցուցած ձուկը մեծ կ'ըլլայ . . .
Փարայ մը տուինք խօսեցուցինք, հինգ տուինք չլուե-
ցուցինք :
Փետակլիք սաղ վնասողը՝ դեռ իր մօրմէն ծնած չէ :
Փեսի սէ՞ր . . . այդ բանը մի ըսեր :
Փիլաւին կըր, ամէն մարդ իրեն տեղը . . .
Փիլաւ եփողին տպուրը կեր, տպուր եփողին փիլաւը մի
ուտեր :
Փիլաւ ուտելը լաւ բան է, օր մը մեր տունն ու օր մը՝
ձերը :
Փիլաւն իր եղովը, մարդն ալ իր տեղովը կ'ազնուանայ :
Փղոսկրէ սանտրը . . . տաղ գլխի՞ համար :
Փնատողը շնորհքն ալ կը գտնէ, փորձանքն ալ :
Փոթորիկի բռնուողը պօջին չափ մով կը խոստանայ :
Փոսեֆիին (վորք) մաղերը համրել կուտան . . .
Փորը հորի նման է, ինչ որ լեցնես՝ չերեւար :
Փորձանքը հոն է՝ երբ տէրտէրը կը պարէ :
Փորձուած թանը լաւ է, քան անփորձ մածուեր :
Փորձուած սատանան ընտրէ բարեկամ, քան անփորձ
հրեշտակը :
Փորձուածը կրկին փորձելն յիմարու թիւն է :

Փորձանքն իր ժամը չորոշեր :
Փոքր ջրերը ծովը կը վազեն :
Փսիսուքը՝ տուն կ'աւրէ . . .

Ք

Քանթելը շատերու գործ է, շինելը՝ քիչերու :
Քառասուն գողեր չեն կրցած մերկ մը կողոպտել :
Քառասուն ընկոյզ շտեմած քար մը չեն նետեր . . .
Քառասուն խրատը՝ քառասուն փարա . . .
Քառասուն հատէն՝ մէկ կարկանդակ չշինուիր . . .
Քառասուն հեղ կրկնած բանդ՝ կատարուածէն համարէ :
Քառասուն սանթիմ պոյ ունի, քառասուն տեսակ խուլ
ունի :
Քառասուն տարի է Պատրիկին էշը կը քշեն . . .
Քառասուն տարուան դատաւոր էի, այս տեսակ դատ
տեսած չէի :
Քառասունէն վերջ նուազ սովորողը՝ հանդերձեալին կը
չալէ :
Քառասունէն վերջ . . . գծէն դուրս ելլողը՝ կարգի չի
բերուիր :
Քարը՝ իր տեղը ծանր է . . .
Քարը խօսք կը հասկնայ, յիմարը խօսք չհասկնար :
Քար նետեցիր, թեւն՝ րդ թուլցաւ . . .
Քարը սարին հանդիպեցաւ . . .
Քեզի համար թոյն է ինծի համար մեղր :
Քեզի նեղ ըրէ, ինծի տեղ ըրէ :
Քեզի ու ինծի հակառակէն կը կարդացնէ . . .
Քէչէ կապուած հետայքին ակռայ չբանիր :
Քիթը Մասիս լեռնէն ջուր կը խմէ . . .

Քիչը «հիշ»ին վրայ, շատն ալ քիչին վրայ :
Քիչ էին եկած դռնէն, մէկն ալ ինկաւ տանիքէն .
Քիչ ո՞ւր կ'երթաս — շատին վրայ . . .
Քնացող կատուն մուկ չբռներ . . .
Քնացող շունին քար չեն նետեր . . .
Քնացող օձին վրայ չեն կոխեր . . .
Քչիկը շատ է՝ «չիք»ին քով :
Քու ծառը թողեր, այլոց ծառին ջուր կուտաս :
Քու կանգունովդ քեզի կտաւ չեն տար :
Քու մօմն ու խունկը քեզի, մեր ժամը մի գար :

0

Օձերուն թոյնը ակռային մէջ է, մարդոցը լեզուին ծայրը :
Օձը ծաղիկին հոտէն կը փախի, օրօրօցին առջև կը
անկուի :
Օձը ամէն տեղ ծուռ կը քալէ, բոյնին առջևը՝ շիտակ :
Օձը իր շապիկը կը փոխէ, բնութիւնը չփոխեր :
Օձը ունի պոչի ցաւ, մարդը ունի դաւկի ցաւ :
Օձին գլուխը երբ ցաւի, չորս ճամբուն մէջ կը պառկի :
Օձին մազձը չծախուիր, հաւուն ալ կաթը :
Օտար աղբիւրէ ջուր խմողը չհագենար :
Օտարէն եկածը ժում չփրկեր :
Օտարին ապուինիլը՝ հոսող ջուրին կրթնել է :
Օրը կ'անցնի, կեանքը կ'ապուռի, խեւը կ'ըսէ Չատիկն է
եկեր :
Օրհնենք կայ դժողք կը տանի, օրհնենք կայ՝ արքայու-
թիւն :
Օրն այս օրն է, ժամն ալ այս ժամը . . .

ՄԱՄԻԿԻՍ ԿԱՐԿՏԱՆԻՆ ԾՐԱՐԷՆ

ԷՐԿԱՆ ԽԵՆԹ ՊԱՌԱԻԸ

Դարեր առաջ երբ
 երկրագնդիս բնա-
 կիչները սակաւ էին,
 այն ատենի կրօնա-
 կան պետերը կ'որո-
 շեն, ըլլան այր թէ
 կին անոնք որ իրենց
 բերանին մէջ գէթ
 ակռայ մը ունին
 պարտաւոր են ան-
 պայման ամուսնա-
 նալ :

— Շիտակ ըսէ՛, ես բանիւրո՞րդն եմ.
 — ... Թիւ 1ը դուք էք, վստահ եղէք :

Պատաւ կին մը,
 որ մէկ դար բարբա-
 շու մտտ մը մնացած
 էր, կրօնական մար-
 նոյն դիմելով՝

— Բերանս դեռ
 ակռայի քոօ՛մ մը կը
 կրեմ... կ'ըսէ :

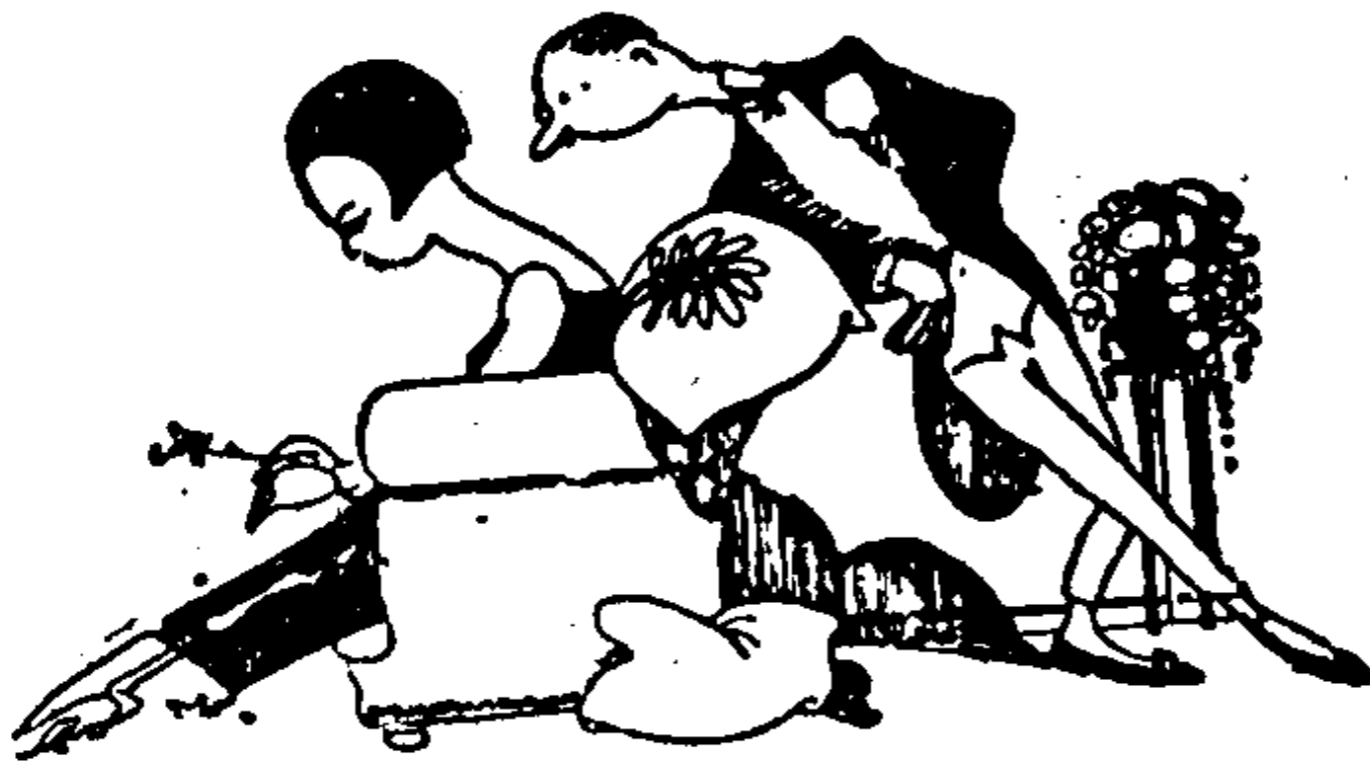
ԿԱՐԾԵՑԵԱԼ

ՀԻՒԱՆԴԻ

Տօքթ. Բ...ի տան
 համար սպասուհի մը
 պէտք ըլլալով՝ Եա-
 լօվայի Թուրքիան-
 տա տուտուի յանձ-
 նարարու թեամբ ար-
 կարակազմ աղջիկ
 մը կը ներկայանայ :

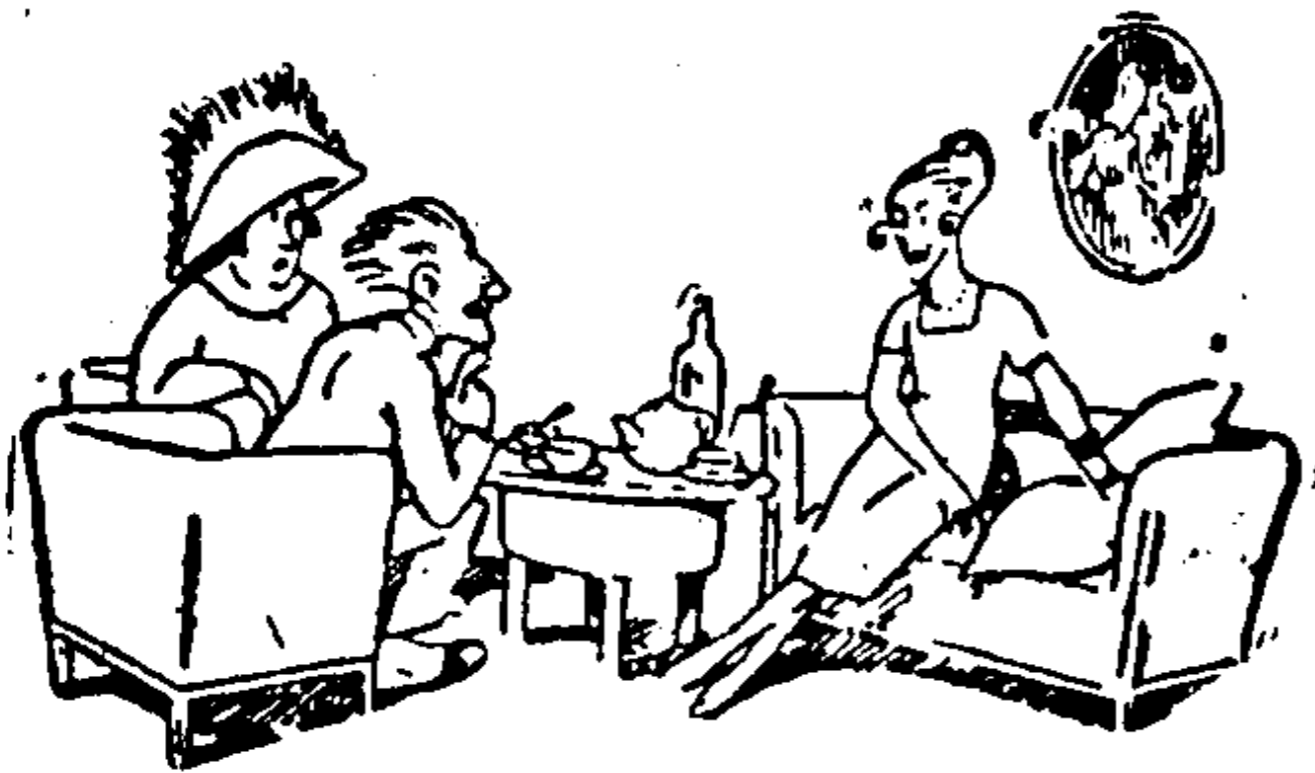

ՏԻԿԻՆԸ (վրայ գալով) — Պարո՛ն, ի՞նչ
 կ'ընէք հոգ սպասուհիին հետ.
 ԱՅՐԸ—... Պարեղ կը սորվեցնեմ :

—Ա՛հ օրիորդ... ալ չեմ դիմանար, պիտի մեռնիմ հիմա.

—Սիսալ հասցէի եկած էք պարոն... գերեզմանափորին դիմեցէք:

ՀԻՒՐԸ — Մեր այս կարճ տեսակցութիւնով շատ գոհ մնացինք.

ՏԱՆ ՏԷՐԸ — Ես ալ նմանապէս... հապա եթէ օրերով մնայի՞ք:

—Թուրփունտա տուտուն զրկեց, պէսլէմէ ուզեր էիք տէ... .

—Օ , օ' , օ'... .

Յարգելի Տօքթօրը զայն յաճախորդ կարծելով

—Լեզունդ հասէ՛ աղջիկս: Նորեկ սպասուհին կարծելով թէ նախիր առողջութիւնը պիտի քննէ, կը հնազանդի:

—Կուրծքդ քակէ . . . հազո՛ւ . . . ախորժակդ ինչպէ՞ս է աղջիկս: Այս վերջին հարցումն ալ Տօքթօրին կծծութեանը վերադրելով .

—Իմ կերածս ի՞նչ պիտի ըլլայ, ձեռք մը հացով կը կշտանամ.

—Չէ՛ աղջիկս, ուտելու ես որ առողջանաս.

—Ես հիւանդ չեմ,

—Ինչո՞ւ եկար .

պէսլէմէ ուզեր էիք

ԿՈՉՄՈՍ ԱՂԲՕՐ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ակնցի Կոզմոս աղբա-
րը հացագործի մը քով
մտաւ, նոյն օրը բախտը
իրեն ժպտեցաւ, փողոցէ
մը անցած ատեն կէս ոս-
կինոց մը գտաւ: Երկու
շաբաթ վերջ Կոզմոս աղ-
բարը գտան ոյն նայն տե-
ղը որ գետնի ցեխերը կը
խառնէր, ընկերները կը
հարցնեն.

— Ի՞նչ կ'ընես հող Կոզ-
մոս աղբար, գործի չեր-
թա՞ս .

Դան գնա՛ հէրի՛ֆ, գոր-
ծը ի՞չ տի անխմ, գետի-
նը նայէ իւր փարա գըն-
նես :

— Այդ շալկածնիդ ի՞նչ է պարոն,
— Կողքի օդ է. այդ տեղի օդը
մեր տիկինին ջղային հիւանդու-
թեան շատ նպաստեց, Բերաի
տունը կը փոխադրեմ որ չըլլայ թէ
նորէն ջիղերը գրգռուի... տիկինին:

Լ Ե Ի Ո Ն Մ Ա Ն Կ Ե Ա Ն

ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ, ՉԱՐՇԸԳԱԲՈՒ,

ՉՈՒԽԱՃԻ ԽԱՆԻ ԿԱՐԳԸ, ԹԻՒ 28

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ, պատի, գրպանի եւ թելի ամեն սե-
սակ ժամացոյցներու ՆԱ ՄԱՆԱԻԱՆ՝Ի նոյն սեսակ հան-
րածանօթ **ԼՕՆԺԻՆ** եւ **ՉԷՆԻԹ** ժամացոյցներու :

Կը փաճատուին նաեւ զանազան սեսակ ժամացոյցի
չորայնէր եւ **ԳՕԼԻԷՆԵՐ** դիւրանասչեղի գիւտերով:

ՄՈՒՐԱՅԻԿԸ - Նայեցէք սղորմեցէք անկարողքատիս...

ԱՆԿՈՒՏԻՆ — Արհեստին գէշը՝ չըլլար, յանջողութիւն կը մաղթեմ:

ՍՊԱՍՈՒՆԻՆ — Պարոն մը եկած է, անպատճառ տիկինը տեսնել կ'ուզեմ կ'ըսէ:

ՏԻԿԻՆԸ — Ըսէ իրեն թէ պանեօ կ'ընէ, եթէ չուզեր հաւատար, ներս մտցուր որ տեսնէ...

ՓՈՂՈՑԻՆ ՄԷՉ

Աղքատ մը շիճ հագուած պարոնի մը դիմելով.

— Առտուծոյ սիրուն ըլլայ, քանի մը փարատուր.

— Մանրուք չունիմ.

— Ոսկի մը տուր որ տարեմ.

— Ա՛, բռել է ուրեմն դուն ինձմէ հարուստ ես, ես ան ալ չունիմ:

ՄԱՅՐ ՄԸ ԻՐ ԶԱՓԱՀԱՍ ՏՂՈՒՆ

Տղա՛ս, տարիքդ լեցաւ ալ քեզի կարգեմ.

— Առնելիք կնիկս քեզի անհանդատութիւն պիտի տայ ու դուն ալ ինձի չէ՛, հիմա շեմ կրնար.

— Հապա ե՞րբ.

— Մեռնելէդ ետքը:

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵՐԿՈՒ ԿԱՆԱՆՑ ՄԷՉ

— Արտէմ հանրամ, աղջրկանդ նշանածը ինչեմի՞ է.

— Առաջ փարչանի էր ամա հիմա հազրեմի է.

— Մեր ալ գլուխն է, ետքերնին խերով ըլլայ:

Պատրաստ ուտող հասկըցած էր:

ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ ՄԻՍՄԻՏ ԳԻՒՂԱՑԻԻ ՄԸ

ՀՐՅ.—Քանի՞ տարու ես .

ՊԱՏ.—Չեմ գիտեր .

—Մինչպէ՞ս չեա գիտեր .

—Որովհետեւ ծնիլս չեմ
յիշեր .

—Ո՞ւր ծնած ես .

—Որոչ չեմ գիտեր, ան-
տառը թէ գիւղը. մօրս հար-
ցընեմ :

ԲՐԻՉԻՆ ՊԱՏԵԱՆԸ

Ամբակում աղբարն օր
մը աղբիւսանոցի մը մէջ
նիզմեի թե՛ մը գտաւ, երբ
հարցուեցաւ իրեն թէ ի՞նչ
պիտի ընէր .

—Բրիչի պատեան (գազ-
մա գապը) պիտի ընեմ, ըսաւ :

—Դրիչի շնորհիւ փառաւո-
րապէս կ'ապրիմ .

—Հասկցա՞յ... ասոր անոր
նամակ գրելով փոխառութիւն
կ'ընէք :

ԼԵՒՈՆ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Պոլիս, Եկնի ձամի, Զիլիկիւրներու փողոց, թիւ 62

Կը ծախե լաւ եւ սօկուն ՀՈՎԱՆՈՅՆԵՐ:

Կը նորոգե նաեւ անկն սեսակ հովանոցներ եւ կը փոխե
հովանոցներու վաշած կերպասները՝ ԴԻԻՐԱՄԱՏՉԵԼԻ
ԳԻՆԵՐՈՎ :

ԿԱՆՈՒԽ ԱՇԽԱՐՀ ԳԱԼՈՒՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ

ԿԻՆԸ.—Միթէ կը վայլէ՞
այդչափ պինդ սեղմել՝ փողո-
ցին մէջ:

ԱՅՐԸ.—Երբ դուք անպատե-
հուծիւն մ'ի չէք տեսներ ձեր
կուրծքերն ու թեւերը մեր-
կացուցած փողոցները շրջե-
լուն մէջ. մեզի համար ալ
բնականաբար անվայել չըլլար
ամէն վայրկեան սեղմել մեր
կուրծքին վրայ... նոյնիսկ
փողոցին մէջ:

Խռֆած պառաւ
մը բժիշկին.

—Աման սօք-
թոր հալս կաման
է.

—Ի՞նչ ունիս
նայինք, ըսէ
տեսնեմ.

—Չորս մանչ,
չորս հատ ալ աղ-
ջիկ, աղջիկներէս
ինը թող, մանչե-
րէս ալ տասներ-
կու, ու թը հատ ալ
թողնորդի ունիմ
, ա՛խ սօքթոր կը
վախնամ թէ թո-
ռան թողնեքս
չհամբուրած աչ-
քերս կը գոցեմ:

—Ես դաւակ-
ներուդ ու թող-
ներուդ հաշիւը
չեմ ուզեր, ցաւդ
ի՞նչ է.

— Ախորժակ
չունիմ, ոտքերս
ուժ չկայ, գլուխս
կը դառնայ, ձեռ-
քերս կը դողայ,
կէտըս չմնաց պա-
տճառն ի՞նչ է:

—Կանուխ աչ-
խարհ գալդ...:

Վ Ե Ր Ջ Ի Ն Պ Ա Հ Ո Ի Ն

Մահամերձ հիւանդ մը, որուն աղիքները փտած էին ծայրահեղ խմանութեան հետևանքով, կը պաղատի՝

Գաւաթ մը ջո՛ւր, ի սէր Աստուծոյ :

Հիւանդապահը որ գիտէր հիւանդութեան պատճառը՝ կ'ըսէ .

— Աղէկ գաւաթ մը օղի չես ուզեր .

Հիւանդը— Մեռնելու ատեն պէտք է հաշտուիլ թշնամիին հետ :

Մ Է Կ Թ Ի Ե Ր Կ Ո Ի Է Շ

Էրիկ ու կնիկ պտոյտի կ'երթան դէպ ի Չամլըճա . իրենց ընկերացած էր տան ծառան . Գրորդը հասնելով կառքէն կ'իջնան, սպասաւորին կը բնօրհնին կէս օրուան ճաշի սակաւը . և որովհետև չափազանց սաք էր այդ օրը, զառիվերին կէսը կտրելէ վերջ, կինը իր շալն ու վերարկուն՝ իսկ այրը ժաքէթը հանելով ծառային արդէն ծանր ուսերուն վրայ կը դնեն :

Տիկինը— Իշթէ քեզի էշու մը բռն . քիչ մը վերջը Չամլըճաի պօլ ջուր մը կը խմցնենք աճին կ'ելլայ :

Ծառան— Այ՛ճ կ'ընես հանը՛մ, ասիկա երկու էշի բռն է . . .

Գ Ի Ի Ղ Ա Ց Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ք Ե Ն Ի Ն

Անգրագէտ գիւղացի մը քաղքենիի մը դիմելով կը խնդրէ նամակ մը գրել իր մէկ բարեկամին : Քաղաքացին կը յարէ .

— Դժբաղդաբար չպիտի կրնամ գրել, որովհետև այսօր ոտքերս կը ցաւին :

Դիւղացին — Ոտքերուդ պէտք չունիմ, մեր գիտնալը նամակը ձեռքով կը գրեն :

Քաղաքացին — Այո՛, բայց իմ գրած նամակս կարենալ կարդալու համար անպատճառ նամակին հետ երթալու եմ . . .

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՄԸ՝ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԲԵՄԷՆ

Դիւղի մը Տէր Պապան — Օրհնեալ ժողովուրդ, ձեզի քանի քանի անգամներ ծանուցուեցաւ թէ՛ ձմեռ տունն տուներնէդ դուրս ջուր մի թափէք, մտիկ չըրիք, երէկ Մարտիկ քէհեան գեղին զատիվերէն իջնալնիքէն սառին վրայէն սահելով յետնակողմին մէկ քէօշէն սախթեր է . . . տէ հրամմեցէք տեսնեմ :

ԵՐԿՈՒ ՄՏԵՐԻՄՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵԻ

— Սրդողած ես կնոջդ հետ :

— Կարգուած առաջին ամիսներուն այնչափ կը սիրէի որ կտոր կտոր ընել ուտելս կուգար :

— Հիմա՞ :

— Հիմա շատ կը գղջամ այդպէս չընելուս համար . . .

ԷՐԻԿ ՈՒ ԿՆԿԱՆ ՄԷՋ

Էրիկը — Այ չափը անցուցիր շուայլու թիւններուդ, մեղքցիր քիչ մը :

ԿՆԻԿՐ—Քուկին այդ կծծիուլթիւնովդ շատ չտեւեր պիտի մեռցնես ինձի.

ԷՐԻԿՐ—Ո՞ւր էր թէ անանկ բան մը ըլլար.

ԿՆԻԿՐ—Թաղման ծախքը հաշիւի չե՞ս տոներ...

ԷՐԻԿՐ—Գոնէ մէկ անգամ ծախսած կ'ըլլամ...

Դ Պ Ր Ո Յ Ի Մ Է Ջ

Ուսուցչուհին իր աշակերտուհիներուն.

—Պէտք է միշտ ներողամիտ ըլլալ և բնաւ ոխ չպահել. Սաբբ Գիրքը կ'ըսէ, երբ մէկ երեսիդ ապսակ մը քան՝ միւսը դարձուր.

Չարանի աղջիկ մը—Օրիորդ, հապա եթէ համբոյր մը ըլլայ մէկ երեսին տրուածը...

ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԸ ԻՐ ՄԷԿ ԲԱՐԵԿԱՄԻՆ

— Բարեկամներու մահը բնաւ հոգս չէ.

—Վստահ եղէք որ ձեր մահն ալ ձեր բարեկամներուն հոգ չպիտի պատճառէ.

—Այդ ալ հոգս չէ. նոյն իսկ կը կարծեմ թէ իմ մահս ալ անտարբեր պիտի թողու զիս... երբ մեռնելու ըլլամ:

ՃԱՇԱՐԱՆԻ ՄԸ ՄԷՋ

Յանախորդը՝ կառսօնին— Ես այս ապուրը չեմ կրնար ուտել.

— Շատ լաւ պարո՛ն, ուրիշ պնակ մը բերեմ, կ'ըսէ կառասօ՛ւր ու անմիջապէս վերջ ուրիշ մը կը բերէ :

Բօպէ մը վերջ .

— Կառասօ՛ն, չպիտի կրնամ ուտել՝ ես այս ապուրը .

— Շատ լաւ պարո՛ն : Ու դարձեալ կը փոխէ .

— Կառասօ՛ն, այս ապուրը ուտել անկարելի է .

— Այն ստեն ստիպուած եմ բաթրօնիս տեղեկու-
թիւն տալու :

Ճաշարանապետը կուգայ և յաճախորդին ուղղելով՝

— Կը հաճի՞ք ըսել պարո՛ն, թէ ինչո՞ւ համար չէք
կրնար մեր ապուրը ուտել .

— Որովհետեւ . . . դգալ չաւնիմ :

ԻՆՆ ԱՄՍՈՒԱՆ ՃԱՄԲԱՆ՝ ՎԵՑ ԱՄԻՍԷՆ

Մարդ մը ամուսնանալէն վեց ամիս յետոյ կինը
զաւակ մը կը պարգեւէ .

Կինը— Տես ի՛նչ աննման տղայ է, մեծնայ նէ բո-
Ցկսեօր պիտի ըլլայ .

Այրը— Չէ՛, ես անիկա . . . թղթատար պիտի ընեմ,
անոր յատկութիւն ունի :

ՎՐԻՊԱԿ

Էջ 3 (ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻ ՏԵՂ) 12րդ . տող—խենդ ու
խնձիդ . պիտի ըլլայ խիցդ ու խնձիդ :

Էջ 4 (ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ ՀՐԱԺԱՐԻՄՔԸ) 17րդ . տող—
զհանի պատեմ օեֆերիս . պիտի ըլլայ զհանի Պեֆիւր օե-
ֆերիս .

ՔԵԼԷՓԻՐ... ԵԱՂՄԱ...

ՎԱՋԵՑԻՔ ՏԻԿԻՆՆԵՐ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԵՆԵՐ՝ ՔԵԼԷՓԻՐՃԻՒՆ

— Ո՛վ է այդ քելեփիրճին եւ ի՞նչ ապրանք կը ծախէ:

— Մեր այս քելեփիրճին խալիս խուլիս Ակնցի երիտասարդ մըն է, Մեծ շուկայ, Գալիպոսթապ, թիւ 2 Գուլէլի նորածեւու-թեանց վաճառատան տէրը ՊՐ. ՍԱՀԱԿ ՍՎԱՃԵԱՆ որ կը ծախէ՝

Փանթզի կոհակներ, ժանեակներ, ժայաւէճներ, գուլպաներ, ձեռնոցներ; անուշահոտութիւններ, փուս եւայլն եւայլն:

— Աղէկ ըսիր, քրոջս օժիտին պէտքերը անկէ առնեմ:

— Ի՞նչ կեցեր ես, ուրիշներ ԵԱՂՄԱ կ'ընեն կոր... որովհե-տեւ թէ լաւ ապրանք կը ծախէ եւ թէ ԱԺԱՆ:

ԾԱՆՕԹ. Վազեցէ՛ք եւ լեցուցէ՛ք գրպանը պր. Ս. ՍՎԱՃԵԱՆԻ որովհետեւ ան կը խոստանայ իր բիւժ կապած ոսկիներով օժիտ տալ իր յաղաջիկային ծնելիք աղջկանը՝ երեք փուռ, երկու բաղնիք, անխափանառի խանութ մը... Բօսի Գարու Բազեէնիլէրի մէջ եւ կուլիպէ մը... Սուլու Գուլէլի մէջ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն անոնք որ ակնոցի պէտք ունին ամէն օր դիմեն

ԵՆՆԻ ՓՈՍԹԱԽԱՆԷ ՃԱՏՏԷՍԻ

ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Ուր պիտի գտնեն ամէն կարգի գիտական ակնոցներ եւ քարեր՝

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԾԱՆՕԹ. — Հ. Աղլահլիքեանի դեղատնայնը ունի խիստ բարձր եւրոպական պատրաստ դեղեր: Խնամով կը պատրաստուին բժշկական դեղատիրուկներ դիւրանատնայնի գիներով: Առաջնակարգ ՄՕՐԻԻ ձկան իւղը կը գտնուի Հ. Աղլահլիքեանի դեղատնայնը:

Տ. Բ. Ռ. ՊԱԼԸԳՃԵԱՆ

Մ Ա Ս Ն Ա Գ Է Տ

ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՐԱԳ ԵՒ ԽՂՃԱՄԻՏ ԲՈՒԺՈՒՄ

ՀԱՍՑԻ.—Բերա՛ Մէքէպ փողոց, (Թօզաթ-
լեանէ վար, Թարլապաճի անկիւնը), թիւ 29:

ՆՈՐԱԶԵԻՈՒ ԹԵԱՆՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔԵՕՐՓԵԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՐԲՈՒՃՃԸԼԱՐ, ՇԻՇԷՃԻ ԽՍ.ՆԻ ԿԻՑ

ԹԻԻ 48

Կը վանառուին ամէն կարգի թօաֆիէներ, ժապաւէն, սանթէլ, պրօսէրի, հոսեղէններ, ժանթի կոնակներ, հոսաւէս օճառներ, կանանց վիզի շղթաներ եւ ամէն տեսակ արդուզարդի առարկայներ:

Ունի նաեւ ամէն տեսակէ եւ ամէն գոյնէ հիւսուածեղէններու յատուկ բուրդեր եւ մեծախաւեր:

•ԹԷ ՓՈՒՔՐԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ԹԷ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ԳԻՆԵՐԸ ԴԻԻՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

ԲՐՕՖ. ՇԷՅԽ ԱՊՏԻԻԼ ՎԷՂԱՊ

ԳԱՂՏՆԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԵՒ ՀՌԶԱԿԱԻՈՐ ԱՍՏՂԱՀՄԱՅ

Անդամ Բարիզի հոգեբանական կանառին, որ գնահատուած է՝ Նաբոլիի, Վիեննայի, Վարշաւիայի եւ Բարիզի մէջ 1923ին զուգարուած հոգեխօսական մեծ համաժողովներէն:

ՀՌԳԵԽՍՍՈՒԹԻԻՆ

ՀՌԳԵԲՈՒԺՈՒԹԻԻՆ

ՈԳԵՀԱՐՅՈՒԹԻԻՆ

ԱՍՏՂԱԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻԻՆ

ՉԵՌՆԱՀՄԱՅՈՒԹԻԻՆ

Կը գտնէ կորուսներ, կը շուժէ հոգեկան հիւանդութիւններ եւ կը գուշակէ ապագան:

Կը հպաստէ գործի յաջողութեան եւ կը շատնայ ընտանեկան զժտութիւնները:

Կանխը կը գորացնէ, կը վերջուծէ եւ կը յայտնէ կեանքի յոյսը դժուարութիւններուն:

Խորհուրդներ կուտայ՝ նախորդութեան, անուանութեան, կորուսի, հոգեկան հիւանդութեանց եւ յացակայ անձերու վասին:

ԾԱՆՕԹ. Իր վասնագիտութիւնն ու ձեռնհասութիւնը հաստատուած է գրաւոր վկայութիւններով:

ԱՅՅԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ 9—12 եւ 2—6

ՀԱՍՅԷ. — Բերա, Բանկայթի, Ս. Յակոբ, ամերիկեան կարածին դեմ. Շաֆիր փաշա աբարքըման, թիւ 1:

ՀԱՃԻ ԱՂԱԻՆ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ^(*)

ՔՐՔՉԱԼԻՔ ՎԷՊ՝ ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Ա.

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Ա.կնցի հաճի աղան մէկն էր այն բաղդաւոր Ա.կընցիներէն որոնք 95-96ի բռնապետական շրջանի արհաւիրակից օրերուն ոչ իրենց կեանքը և ոչ ալ քսակը կրցած էին վրայ ապր :

Հաճի աղան որ մաղապուր ազատած էր ալի թուականներուն հայ յեղափոխականներու յախուռն ընթացքէն յառաջ եկած տակն ու վրայութիւններէն և նախնի բռնապետական կառավարութեան թացն ալ չորին հետ այրելու սկզբունքէն, տեսնելով թէ քաղաքին մէջ գործի մարդոց ձգած պարտաւթկէն պիտի կրնայ նպաստաւորուիլ. իր նախասպէս ունեցած սահմանափակ գործին փոխարէն՝ նոր աւելնով կ'սկսի մղում տալ ու ընդարձակել գործաւնութիւնները, ինք որ մի միայն մա-

(*) Քրքջալիք այս վէպը մասնաւոր գրքոյիով մը լոյս տեսած է 1914ի սկիզբը 2000 օրինակ եւ երկու ամսուան ընթացքին ամբողջութեամբ սպառւած է: Զուարթ գրականութեան սիրահարներու պահանջով խոստացած ըլլալով կրկին հրատարակել զայն, այս անգամ յարգելով մեր խոստումը, նախորդին վրայ կարգ մը նորութիւններ բարդելով եւ նոխացնելով մաս կազմել տուինք 1925ի ԱՆԿՈՒՏԻԻ ՏԱՐԵՅՈՅՅԻՆ այն ակնկալութիւնով թէ, պատուարժ. հասարակութիւնը պիտի ուզի, քաջալերել, ինչպէս միշտ: Ծ. 2.

նուսաի տարազագործութիւնն ունէր իր համար միակ
ասպարէզ, այս անգամ կ'սկսի ընդարձակ վաճառակա-
նութեան հակամէտ ըլլալ և շրջակայ գիւղացիներու
վրայ նաև աւանդով փոխատուութիւններ ընել, ան քա-
նի մը տարուան մէջ կը յաջողի կլօրիկ հարստութիւն
մը ձեռք բերել:

Երբ Օսմ. Սահմանադրութիւնը կը հռչակուի 1908ին .
օգտուելով հայ վաճառականութեան երթ ու դարձի հա-
մար եղած արգելքի բարձումէն, կ'որոշէ իր զաւակներէն
մին հետը առած ճամբորդութիւն մը ընել դէպ ի Հալէպ
և Պօլիս, այդ տեղերէն մեծաքանակ գնումներ կատա-
րելու համար:

Հաճի աղան հակառակ վաթսուը անցած ըլլալուն
գործունէութեան մասին քար կը հանէր իր զաւակնե-
րուն, այդ պատճառաւ չէր ուղած անոնց անփորձ գլխին
յանձնել այս շատ կարեւոր ճամբորդութիւնը:

Հաճի աղան ու աղան իրենց կեանքին մէջ առաջին
անգամ էր որ Պօլիս պիտի ճամբորդէին. անոնք տասը
օր առաջ սկսան ճամբորդութեան նախապատրաստու-
թիւնները տեսնել. դորձերը կարգի գնել, և բոլոր աղ-
գականներուն ու բարեկամներուն մնաք բարովի պտտիլ՝
անոնցմէ յաջող վերադարձի բարեմաղթութիւններ առ-
նելով: Հաճի աղան մտերմներէն մին՝ Աստուր աղան
որ յաճախ Պօլիս երթ ու դարձ կատարած էր անցեալին
մէջ, չէր զլացած կարգ մը խրատներ ու խորհուրդներ
տալ, ինչպէս նաև տեղեկութիւններ Պօլսոյ կենդանի
մասին, որոնց մէջ չէին պակսեր կարգ մը չափազան-
ցուած՝ նաև սուտ ու սխալ տեղեկութիւններ, զորս ը-
րած էր ան՝ հաճի աղան կէս մը խոնդավառելու և կէս
մըն ալ դիտմամբ սխալ ճամբու հետեցնելու մտօք. բան

մը որ հաճի աղաին Պօլսոյ մէջ ունենալիք արկածալից կեանքին ըստ բաւականին շարտ ու փայլ տալ կը խոստանար :

Բ.

ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ՈՒ ՏՂԱՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՉ

Գարնան գաղջ օր մը հաճի աղան ու տղան Օյրասար(*) ջորեպան սիւսլիւ Ահմէտէն վարձուած երկու ջորիներով ճամբայ կ'իյնան . իրենց հետ կան նաև քաղաքէն տասնի չափ ուրիշ ճամբորդներ . առաջին իրիկունը կը հասնին Բաղըշտաղ կոչուած Գլըլպաչներու դիւղը , ուր պիտի օթեւանէին . հայր ու տղայ գիւղին մթին մէկ սենեակին խորշը կը սեղաւորուին . իրենց մօտ կուգան նաև իրենց ընկերակիցները : Կ'որոշեն գիւղացիներէն գնել թարմ կարագ և ձաւար , ու պուլկուր փիլաւի մը եփել . խօսքը գործին միացնելով կը դնեն պէտքերը ու կը վառեն օճախը . սանը կը դնեն կրակին վրայ որ կ'եռայ՝ ջուրը ձաւարին հետ . կէս ժամէն ձաւարը եփուած է , ետ կ'առնեն կրակին վրայէն ու կ'եռացնեն այս անգամ կարագը , կարագը չափազանց եռալէ յետոյ կրկին փիլաւին սանը օճախին վրայ կը դնեն որուն սակը մեծ քանակութեամբ փայտ կը վառուէր . ետոցած կարագը Օյրասին ձեռքով կը լեցուի սանին մէջ . այդ պահուն յանկարծ դուրս կը խուժէ սանին պարունակութիւնը ու կ'սկսի դետին թափիլ , կրակին մէջ թափող իւղին կծու հոտը տարածելով և մուխի ու շոգիի մէջ խզելով

(*) Օյրաս անունը Անդրէասին աղաւաղուածն է :

ներկայները . հաճի աղան կ'սկսի խոշոր խոշոր խաչակնքել երեսը, Տէր ողորմեա՛ , Տէր ողորմեա՛, անոխակալ, բարեգուժ Տէր ողորմեա՛, կրկնելով՝ անդադար :

Ջորեպանը վրայ կը հասնի իսկոյն ու օճախին ներքեւէն վառուած մաս մը փայտերը դուրս կը քաշէ ու այսպէս փիլաւը կը հանդարտի իր ունեցած խռովքէն :

Հաճի աղան կարծած էր թէ ստտանան սանին մէջ մտած է և կ'ուզէր խաչակնքելով և Տէրոջ ողորմութիւնը հայցելով հալածել :

Ընկերովի փառաւորապէս փիլաւը ճաշակելէ յետոյ մէյմէկ անկիւն կ'իյնան կը պառկին . հաճի աղան չէր կրնար քնանալ . և սակայն ինչ որ զարմանալի է տղուն ալ քունը աչքէն փախած էր՝ թէպէտև դեռ շատ երիտասարդ ըլլալով պէտք էր անմիջապէս քնանալ . հաճի աղան պատճառը կը հարցնէ՝ թէ ինչո՞ւ չկրնար քնանալ .

Սյրաս տխուր ու սղէկաուր ձայնով մը .

— Աղապա՛ , ես հարսաս(*) կ'ուզիմ :

— Այ օղո՛ւլ , մէկէր ես քեզի՞ պէս կ'ուզիմ . . . ըմա , դի՛ւն հորսադ չէ՛՝ հարսը կ'ուզես շան տղա՛յ : հալըտատ եր նր ինչո՞ւ տանը դուր դիւրս ելար :

Հաճի տղաին տղան հետևեալ օրերուն տխուր իրականութեան կը վարժուի ու անպամ մըն ալ հորսան չփնտուեր :

Լեռներ, ձորեր, դաշտեր ու անտառներ կարելէն յետոյ ու թերորդ օրը կը հասնին Շապին Գարահիտարի ճամբով կիւրասոն՝ Սև Մովի նաւահանդիսաներէն մին . հաճի տղաին ու տղուն կը պարզուին նորանշան ու իրենց աչքին անսովոր եղող անծայրածիր ծովը . տղան դառնալով իր հօրը՝

(*) Հարստ բառը Ակնցիներու մէջ մայր ըսել է :

— Աս ի՛շ քարով ու ճէսիւմ օվա է կղեր, միլիոն
քիլոպ ցորեն կու ցանուեր, մեղք ուր ջուրը կոխեր է:

Երկու օր կիրասոնի պանդոկներէն միտն մէջ գի-
շերելէ յետոյ երրորդ օրը Բագէի բնկերութեան տեղւոյն
գրասենեակէն ճամբորդի մէջ մէկ տոմսակ առնելով իրենց
գոյքերը հօր ու աղու ուսերուն վրայ բնացած կ'երթան
քարափ՝ ուրկէ նաւակով պիտի երթային շոգենաւ. հա-
ճի աղաին սակարկութիւնը ժամ մը կը տեսէ լազ նաւ-
ւարարին հետ, մինչև որ ճարահատ կը համաձայնի.
մինչ անդին Օյրաս շլփօրած աչքերով ծովը կը դիտէ
ահարել:

— Մանչիւկ Օյրա՛ս, հատի՛ խայրիս ցաքքէ ուր փր-
թիները քեզի աամ ուր տեղաւորցնես, կ'ըսէ հաճի ա-
ղան աղուն դառնալով:

— Չէ՛ աղապա՛, ես կու վախիմ ջուրէն. . . ես չիմ ի
դար, ես կու դառնամ Ակը կ'երթամ.

— Ի՞նչ խայթ կանէ, Ակը՞ մի կ'երթաս, հարսը ճամ-
բատ կու նայի անտնկ չէ՞. . . Մանչի՛ւկ, իմ հոգիս հոգի
չէ՞. իշթէ ես ալ քեզի հետ իմ. առ ի՞նչ թավուր տէլիւ-
խանլիւ ես դիւն:

Նաւավարը կը հետաքրքրուի և կը հարցնէ վէճին
պատճառը. հաճի աղան կը հասկցնէ խնդիրը. վերջապէս
նաւավարը ուր առնելով Օյրասը կը մտնէ նաւակ որ
կ'սկսի ջուրը ինկած կատուի մէ պէս դողալ. հաճի ա-
ղան ալ աղուն օրինակին հետեւելով մակուկավարին
ուսը կ'ելլէ. նաւակ կը դնեն նաև իրենց գոյքերը ու
կ'երթան շոգենաւ. հաճի աղան ու աղան շունչ մը կ'առ-
նեն, վերջապէս իրենց տակը երկրացող այդ տաշտի նը-
մանող բանէն ազատած էին ու հիմա շոգենաւին մէջ
կ'զգային այնպէս, որպէս թէ իրենց տանը մէջ ըլլային:

Օդր նպաստաւոր էր և ծովը հանդարտ, անոնք առանց շատ նեղուելու, ծովային չորս օրուայ ճամբորդութենէ մը վերջ կը հասնին Մեծն Պօլիս, երջանկութեան քաղաքը՝ որուն համար շատ մը ստասպիլական պատմութիւններ լսած էին: Շողենաւէն նաւակ և նաւակէն ալ Ղալաթիոյ քարափին սալօնը կ'ելլեն: Անոնք Պօլսոյ ցամաքը ոտք կոխած էին:

Սալօնի ոստիկանապետին երաշխաւորութեամբ իրենց գոյքերը կը յանձնեն քիւրտ բեռնակրի մը որ քառասուն փարա պակաս վճարելու համար կէս ժամէ աւելի վեճելէ վերջ ուսը կ'առնէ՝ կէտիկ Փաշա, հաճի աղաին ազգականներէն մէկուն տունը տանելու համար՝ որուն հասցէն կուտան, ոստիկանապետը կրկին ու կրկին կը հաւաստիացնէ թէ բնաւ հոգ բնելու տեղի չկայ քանի որ բեռնակիրն իրենց ծանօթ է և կորուստ տեղի չունենալու համար կրնան ապահով ըլլայ. կը համոզուին ու բեռնակիրը ճամբու դնելէ յետոյ իրենք ալ հետիտան կ'ուղղուին դէպ ի կամուրջ՝ իրենց երթալիք ճամբուն ուղղութիւնը հասկնալէ վերջ: Հայր ու տղայ աչքերնին խոշոր խոշոր բացած անյապօրէն կը դիտեն չորս կողմերնին՝ որ բոլորովին անսովոր էր:

Աչքերնուն կը հանդիպի քանի մը ոչ-խալամ կիներ որոնք իրենց համար նորանչան և տարօրինակ կ'երևուային, գաւառացիի բծախնդիր ամօթխածութիւնը ընդվրդում կը պատճառէր հաճի աղային՝ մանաւանդ որ ճահիլ տղայ կար հետը. երկրորդ անդամ կանացի հանդիպումի մը հաճի աղան չկրնալով համբերել.

— Մանչիւկ Օյրա՛ս, աչքդ էռջիդ կա'խէ, սոյսու դները կենէ դեմերնիս ելան... արեւիյնին քողը դնեն շըլլա, ասիւնք, աս շէյհեաները հիշ հար ու մար չունին. աս

ինչու կի՞նն է, մեղա՛ : Կը հասնին կամուրջ, կ'անցնին առանց դրամ վճարելու. քօփրիւնքերէն մին կը բռնէ հաճի աղային թեւէն.

— Հէմշէհրի՛ փարա,

— Նիւչի՞ւն փարա վերէճիիւք, պիզ եօլճիյըխ.

— Իշթէ եօլճըլըզ իչիւն վերէճէքսըն.

— Աղա պիզ խարիպըխ, պուրաչու տէյիւլըխ.

— Չօզ սէօյլէմէ՛, փարա վերմէղսէն կէրի :

Հաճի աղան ու տղան տեսնելով թէ անկարելի պիտի ըլլայ առանց մէթալիքի կամուրջէն անցնիլ, կը ցընծան ու այսպէս կ'անցնին Պօլսոյ կողմը. հոն կը տեսնեն թէ ամէն ոք թրամվէյ կը նստի, հաճի աղային տըղան դառնալով հօրը՝

— Աղապա՛, մենք ալ նստինք աս արապան, ի՞նչ կ'ուլլի :

— Մանչիւկ, ճիվերդ ջո՞ւր է իջեր, Էստըմպօլ եկար չեկար քիպարութի՞ւնդ բռնեց, հայտի նայիմ քալէ քի պօյըդ տեսնիմ :

Օյրոս այնչափ կը թախանձէ իր հօրը որ այս վերջինը կ'ստիպուի տեղի տալ. մանոււանդ որ կէտիկ Փաշայի ճամբան չէին գիտեր. հաճի աղան թրամվէյի կառուղիդին ուղղելով.

— Պէրի պախ աղա՛, պու արապա կոտիւք Փաշայա կիտի՞ի մի : վաթմանին հաստատական պատասխանին վրայ.

— Սա՞նչ փարա վերէճիիւք : Եւ երբ կը տեսնեն թէ աննչան գումար մըն է իրենց վճարելիքը կ'ելլեն թրամվէյին մէջ : Նախ կը մտնէ Հաճի աղան ու ետեւէն ալ Օյրասը. հաճի աղան թրամվէյի ուղեւորներուն ուղղելով՝

— Ախչամըխեր աղալար, կ'ըսէ ու Ակնայ մէջ իր

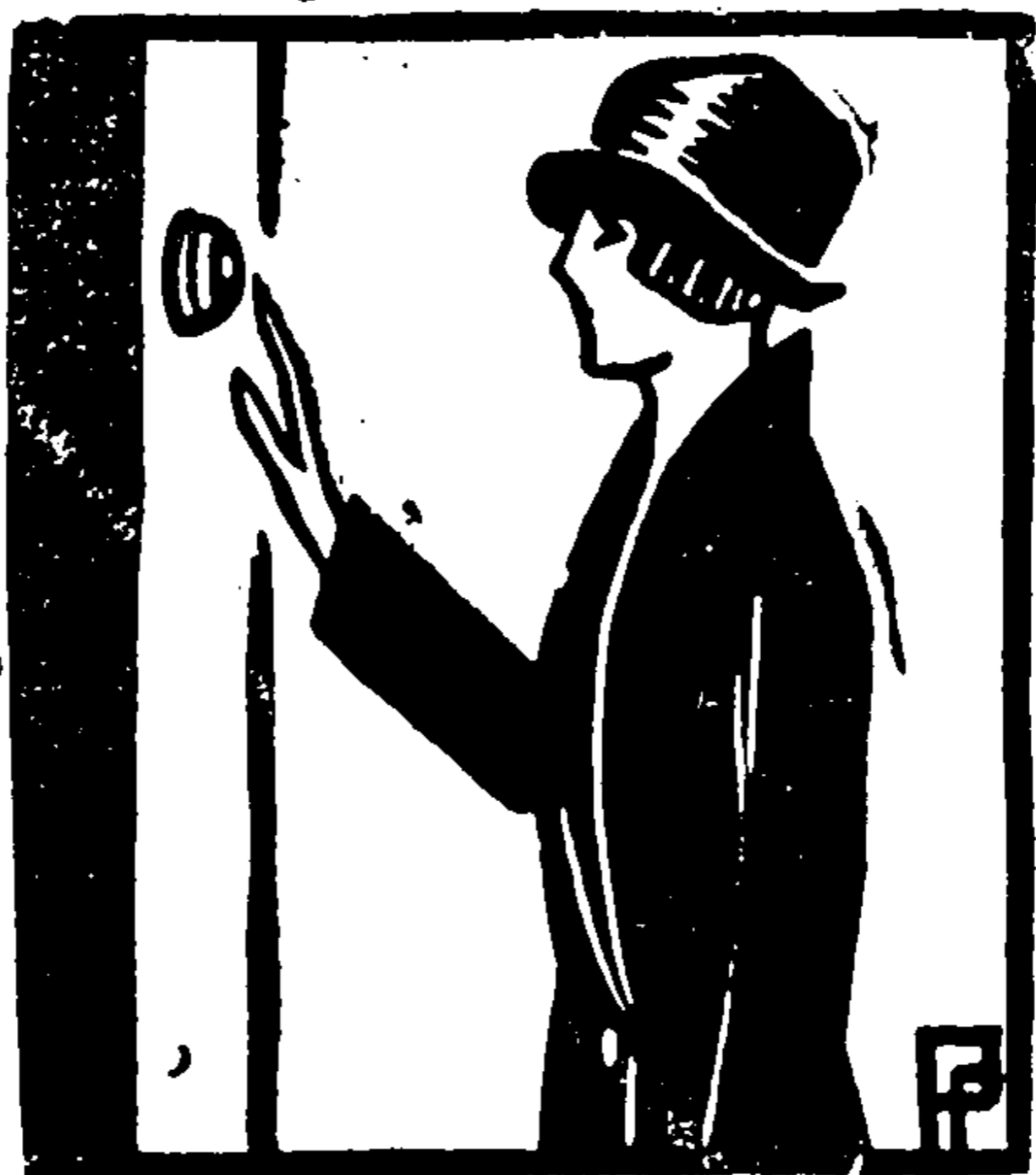
բարեկամ Աստուր աղայէն առած հրահանգին համա-
ձայն կ'սկսի թրամվէյին մէջ գտնուող ամէն աղղի մար-
դոց ձեռքերը թոթուել՝ իւրաքանչիւրին զատ զատ . տը-
ղան ալ այդ պահուն կը հետեւի իր հօրը ու ան ալ ա-
մէնուն ձեռքերը կը թօթուէ կարգաւ : Ամէն ոք կ'ապ-
շի այս նորանշան քաղաքավարական արտայայտութե-
նէն : Երբ թրամվէյը Պայէզիտ կը հասնի՝ հաճի աղան
տօմսակավաճառին .

— Աղա՛ , կօտիւք փաշայա նէ՞ վախրթ կիտէճիւք :
Տօմսակավաճառը կը հասկցնէ թէ կէտիկ փաշան շատոնց
անցած են և պէտք է վար իջնան ու հետիտան քալեն .

— Աէն նիյէ՞ կեթիւրմիտըն , պիզ փարա վէրտըխ
սանա՛ : Հոն գտնուող ուղեւորները կը միջամտեն ու կը
համողեն ըսելով թէ շատ քիչ ճամբայ ունին քալելիք
և թէ թրամվէյը ետ դառնալու պարտաւոր չէ՝ իրենց
համար : Հայր ու տղայ քիչ մը տեղ քալելէ յետոյ կը
հասնին կէտիկ փաշայի գլուխը . հոն ծանօթ Ակնցի մսա-
վաճառի մը կը հանդիպին որուն կը հարցնեն երթալիք
տեղերնին . ան ալ կ'առաջնարդէ կէտիկ փաշայի վաղեմի
մանրավաճառ Ակնցի Մարկոս աղաին խանութը , ուր քիչ
մը հանդիտտ առնելէ յետոյ աշակերտին ուղեկցութեամբ
կ'երթան առժամապէս հիւր ըլլալու շատոնց ի վեր Պօլիս
հաստատուած իրենց աղգականին տունը :

Ախթէրին աշկերտը տանը դուռը ցոյց տալէ վերջ
կը մեկնի . իսկ հաճի աղան ու տղան ի դուր դրան
վրայ չաֆ չաֆ կը փնտռեն շալելու համար . երբ անճրը-
կած ու ճարահատ դրան մէջ կեցած ապուշ ապուշ ի-
րարու կը նային , պատահաբար այդ տեղէն անցնող թա-
ղեցի հայ օրիորդ մը հասկնալով խնդիրը , կուղայ զան-
գակը հնչեցնել՝ մտար հաճի աղային ու տղուն աննըշ-
մար մնացած կոճակի մը վրայ կոխելով .

—Օյրաս օղո՛ւլ, գիտես թը տա Ըստրմպօլին պիւ-
թիւն բաներն ալ պոչով տիլլի. ֆոս սաառնի քաղաք է
էղեր վէղսէլամ. նայէ շոն տղան մաար կոխեց նը ըն-
տոր սաառնան զանկրր զահկրր արու :

Գուար կը բացուի և իսկոյն մեր երկու հիւրերը
ներս կը հրամցուին. Օյրաս հագած պոչաւոր եւմեցին
կը հանէ և հոն կօշիկի յատուկ մասնաւոր բաձ մը չը-
տեանելով ձեռքը բռնած կ'ելլայ վեր՝ մինչև տան գլխա-
ւոր սենեակը, իսկ հաճի աղան որ շարչինով բեւեռաւոր
կալօջ հագած էր, կը հանէ ծանր կալօջը ու անկիւն մը
կ'որոնէ հոն դնելու համար, ու շղտնելով յարմարագոյն
տեղ մը՝ կը դնէ ճաշտակղանին վրայ՝ որ դրան մօտ
բակը դրուած էր, ու կ'ուղղուի վեր. տնեցիք ոտքի

վրայ կ'ընդունին զիրենք: Հաճի աղան նախապէս Աստուր աղանն առած հրահանգին համաձայն անմիջապէս Ֆէսը գլխէն վար կ'առնէ ու կ'երթայ իր բարեկամին առջև մինչև գետին կը խոնարհի և քղանցքը կը համբուրէ, իբր թէ Պոլսոյ մէջ ընդհանրացած ծայրայեղ քաղաքավարութիւն մը եղած ըլլար և ըստ Աստուր աղանն առած հաւաստիքներուն զանցառուները յարգանքի պակասութիւն մը ցուցուցած ըլլալով հանդերձ չափազանց կոշտ ու խրմալը կը համարուին: Հաճի աղանն օրինակին կը հետեւի նաև աղան Օյրասը՝ ոտնամանը ձեռքէն անպակաս ըլլալով, տան աէրոջ աղջիկներէն մին Օյրասին ձեռքէն հեմհեմին կ'առնէ: Տնեցիներն ամենքը կը զարմանան իրենց այս հիւրերուն անսովոր ու նորանշան քաղաքավարական ձեւերէն, և սակայն վերապահ ընթացք մը կը բռնեն յարմար առթիւ մը դիտել տալու եղած այս անպատշաճութիւնը որ զիրենք ծիծաղելի դարձնելու բնոյթը միայն ունէր:

Սովորական բարի եկօքի և որպիսութեան հարցումներէ զկնի Ակնայ կեանքէն ու ասդիկն անդիկն խօսելէ յետոյ գօնեազ և անուշ կը հրամցուի նորեկ հիւրերուն: Հաճի աղան գօնեազը ճնկելէ առաջ չափազանց երկար բարեմաղթութիւն մը կ'ընէ՝ համաձայն Ակնցիներու սովորութեան, և տարս անուշի սնակը ձեռք առնելով զգալ մը համտեա ընելէ յետոյ:

—Աս բարով բան է էղեր, մանչիւկ Օյրաս'ս, դաս եկուր նայիմ. ասխրտարը ինձի շատ է, դիւն ալ մատնաւորէ պարի: Իսկ Օյրասս որ անուշեղէնի սիրահար մը եղած էր տղայութենէ, Ըսարմալօյի շեքերի ըրեչեյն համար անշուշտ հողի պիտի տար, ուստի առանց կրկնել տալու:

—Աղապա՛, կեցի ճեպրս երկու հաս Ակին տէքսի-
մէթ պահեր իմ, մէկի քեզի ու մէկը ինծի. ըռէչէլը կու
թաթիսինք ու կուտինք. . .

Տնեցիներ մէկգմէկու երևա կր նային տպչած, իսկ
հիւրերը հայր ու տղայ անուշի գավանօզին սակը կը
սրբեն :

—Անուշ ըլլայ հաճի տղա՛ .

—Անիւշր աիւներնիդ անպակաս, Ասիած անամնա-
բարին ձէռքերնիդ բարիէն շի կըյրէ . . .

Գ.

ՈՒՐ ՀԱՆԻ ԱՂԱՆ ՇՓՈՒՄ Կ՝ՈՒՆԵՆԱՅ ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴՈՅ ՀԵՏ

Իրր հիւր, շարաթուան մը ճրիակերութենէ վերջ,
հաճի տղան ու տղան կ'որոշեն խանի մը մէջ սենեակ մը
վարձել ու ըստ այնմ գործի ձեռնարկել. ու կը վարձեն
Պալթոմի խանի մէջ սենեակ մը որուն սենեկապետը
ծանօթ Ակնցի թուրք մըն էր. այս խանը առևտրական
հրապարակին կեդրոն տեղ մը ըլլալով շատ յարմար դատ-
ուած էր իրենց բնակութեան համար : Անմիջապէս կը
փոխադրեն իրենց անկողիններն ու սակաւաթիւ անհրա-
ժեշտ գոյքերը վերոյիշեալ խանին սենեակներէն մին :

Շարաթ որ մըն է, կէս օրը ժամ մը անցած. թօ-
փաղեան վաճառատան պաշտօնեայնիւրը—այն ատենի—
կէս օրեայ նորածուտ՝ մէկ ժամուայ դադարէն դու նոր
կը վերադառնան իրենց գործին գլուխը :

Յանկարծ վաճառատունէն ներս կը մտնէ գլուխը
անկաղապար Ծեա մը դրած և վրայէն խոշոր սև եազմա

մը կապում մարդ մը , որ պատկառելի հնութիւնով մը
օժտուած հին բալթօ մը , շարվար մը և ոտքը փոխան
կոշիկի՝ ժամկոչներու յատուկ բեւեռաւոր գունճուրա մը
հազած էր : Անոր անմիջապէս ետեւէն կուգար կապոյտ
փօթուրով և երկար ֆէսով երիտասարդ մը՝ որ երկինքէն
հինգ վայրկեան առաջ ինկողի մը նայուածքներ կ'ար-
ձակէր չորս դին :

Վաճառատան դրան ամենէն մօտ գտնուող Տեղկեան-
Տարներէն մին զանանք շարաթօ որերու յատուկ մուրաց-
կան կարծելով .

— Ամուճա ասօր անցիր , էֆէնտին հոս չէ՛ կ'ըսէ .

Հաճի ողան պաշտօնեան գլխէն մինչև ոտքը չա-
փելէ յետոյ ,

— Եկէ՛ն , աֆ կ'անես ճէսարէթիս ըստ ձեր Բա-
տրմաօլին օղանցան տակնի է . հըլա կեցիր աք բարև
մի տանք . մեյմինալ հըլա նայիմ վոււնր զըրպատիւնէն
ելար դիւն , հիչ ուր չէ իսէ , աղա ամուճա՞ ալ չես կըր-
ար ըսեր . մեր Ակինը երկու փարանոց էսերֆի մի խա-
նիւթն իւր ներս մըննես նը . օ՛ , աղա հրամմէ՛ , բարով
եկար հազար բարով կ'ըսին իւ խանի թին թախ վերի
քօչան կ'օնցընին հասցար մի ուր պէլքի թը հիչ բուն մին
ալ չի աի առնէ նը խըմնէ պաղար պօչ զիւրս չեկեր .
էկէր իւր աս մաղըզին մէջ զըննըվողները փիւթիւնիյն
ալ քեղի պէս խըյամ կանին թիւճճըրին նը վայն եկեր է :

Վաճառատան պաշտօնեան յանկարծակիի կուգայ
այդ փերուտան հազուատով վաճառականին ըրած յան-
դիմանութենէն : Ուրիչ պաշտօնեայ մը վրայ գալով՝
հաճի աղաին ու անոր գաւկին մէյ մէկ ամու կուտայ և
փաղաքչական խօսքերով ու սուրճով կը հանդարտեցնէ
գրգռուած Ակնցիին ջիղերը :

— Ի՞նչ կը հրամայէք Հաճի տղա՛ , ապրանք կ'ուզէ՞ք .

— Հրամանք է, Ըստըմպօլ ճամբայ չափելիւ չեկանք . մալ վերցնելիւ եկեր ինք. Ասված անմենարարին ամուր ձեռօք պահէ ձեր մաղըզան հնչիւկ Ակը նամ տվեր է . իշթէ աս մուճիպովը էնմէնքէն էսէջ ես տեր Ասված ըսի ձեր մաղըզան մասայ, իշալլայն ուր ուշու շմիշ կուլլինք սէ պաշխասիին փարանիս խրամէթ չիլլիր :

— Կոիւ չենք ըներ Հաճի տղա՛ , անհող եղիր . ինչպէ՞ս կ'երթան գործերը, ձեր քաղաքին առեւտուրները աղէկ են հիմա այնպէս չէ՞ . մանիֆաթուրայէն զաս ուրիշ գործեր ալ կ'ընէ՞ք . քանի՞ հաս մանիֆաթուրաճի կայ Ակնայ մէջ , տարին որչա՞փ ճիրօ կ'ընէք .

— Աղա՛ , մեր հէտտը չէ քի ասենկ ճէսիմ մաղըզաներ տի կալլինք, անճախ ես իմ հալովս մեր քաղքին մեջ քառասուն իցցուն գեղի թիւճճեարն իմ, հետը մէյտեղ անիւնց սառաֆն իմ հէտտըս չիլլելով ի՞նչ տի անես տղա՛ կէչինմէք տիւր չարէսի . մենք իշխըտար լընի նր թօփալ օղլուն չիտի կրանք հասնիր , մեր տրած թիւ ճճըրութինը ձեր քովը մօյուք էանըֆութին մին է . ֆախաթ հըմայեկըս աս ալ ըսիմ ուր . ինտեօր քի ֆաս ձեզ մատով կու սայրխին նը՝ մեր Այն ալ ընծի պես տտար հաղար լիրանոց մարդ մի հա քէզա .

— Քանի՞ ոսկիի մանիֆաթուրա գնելու միտք ունիք .

— Ե՛կէր քի իւր ձեր ըսած գիները տամախիս խօսին նը՝ սենկ երկու հաղար լիրաի մի խտար պզտիկ ախաուաթա մի կ'անինք .

Վաճառատան պաշտօնէին աչքերը ըայ մնալով .

— Այ ի՞նչ ըսել է հաճի տղա՛ , քեզի պէս վաճառականի որ հետ չյարմարինք նէ կ'ըլլայ . մենք որո՞ւ կ'սպասենք , ուզածդ զատէ ա՛ն , մաղազան քուկդ է .

գինն ալ դուն ինչ յարմար կը դատես նէ ան տուր, կոխ
պիտի ընենք :

— Չէ՛ պապամ չէ՛, ես անենկ հիսապսուղ բան չիմ
աներ, էվէլ պէ էվէլ քէսէնքէս փաղարլըխ կ'անիմ, մա-
լերը կու գրինք, ֆաթուռահին միւսֆէտտէն ընծի . կու-
տաս իւր ճեպըս կու դնիմ իւ սենկըս մէյ մի Լսարմպո-
լիւ մէկ պոչէն բռնէ հըթուի մեկալ պոչը պիւթիւն թիւճ-
ճըրներիւն մողըզաները կ'օլըրիմ իւ էնմէնն ալ Զատկի
հաւկըթի պես առդաս կու դարնիմ . տեսնիմ թը ուն-
րի՞ն մալը հախիս խայիրլիւ լրնի նը անկիցըս տի առ-
նիմ . փարան քէսէրս լընելեն եքքը, փօլթիքաի պօղմիչ
լընկով թիւյերըս փետտել չիմ ի տար . պիչ աշաղու վէ-
րէնիւն տիւր, ի՞չ տի անևս կէչիւնմէք տիւր չարէսի :

— Այն ատեն ուրիչ օր մը եկու հաճի աղա՛ որ այդ
մասին էֆէնտիին հետ տեսնուիս, ան քեզի պէտք եղած
իքրամը կ'ընէ :

Հաճի աղան աղուն դասնալով .

— Մանչիւկ Օյրա՛ս, ելիր իւր երթանք օղո՛ւլ . ես
աս հէրիֆներիւն բռնած թաւթուչին չիմ հաւնիր, հայէ՛
ի՞չ կ'ըսէ, պաշխա օր մի եկու քի մեր էֆէնտին քեզի
իքրամ անէ կ'ըսէ . ասիւնք մեզ իքրամով իւ իզղէթով
պօղախըմիչ տի անին . ֆախաթ ես անենկ աճի խէյն-
վէեով մի իւ երկու ճիկառայով ախպառաի չիմ ի դար .
մենք Ակնցի ինք քաթիքիւլլիւ չինք կլլեր :

Երբ վաճառատան սեմէն դուրս կ'ելլէին, Հաճի ա-
ղան ու աղան մուրացիկներ կարծող պաշտօնեան մօ-
տենալով .

— Աֆ կ'ընևս ճէսարէթիս Հաճի աղա՛, շարաթու
մէջ նորէն հրամմէ քի փաղարլըխը ույտուրինք, ֆախաթ
տա գլխուդ սև սասղըն ու ետղըր ֆէսրդ տէֆ լրէ
գլխէդ քի ետղըր թապուր մը տահա չուտենք,

— Իսն դնա՛ սիւրթիւկ, դիւն ալ թը մա՛րդ ես .
փոսթալդ պողօզըդ ուշախ մի, հըլա նայինք ճեպըս էս-
սուն փաքա ունի՞ս . . . :

Գ.

ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ՕՐՕՉՏԻ ՊԱԳ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՉ

Հաճի աղան Պոլսոյ բոլոր հայ վաճառատուները
պատելէ յետոյ միտքը կը դնէ անգամ մըն ալ այցելել
Եօմէր էֆէնտիի (Orqsi Պագ) վաճառատունը, որուն
համբաւը լսած էր, և կը կարծէր թէ տէրը երկայն
նիւպակի սարքիւր և ժօրուսաւոր թուրք մըն է :

Վաճառատունէն ներս մտած պահուն գրան մէջ կե-
ցող թուրք դռնապանին դառնալով :

— Եօմէր աղաի կէօրէճիւք, պիղ հատտիմիզ օլ-
մայարախ թիւճճարիւք, մայ խալտըրաճիիւք . . .

Իռնապանը ցոյց կուտայ տնօրէնը, որ կարծելով
թէ դիմացիները մուրացիկներ են, քառորդ մը կը դնէ
Հաճի աղային ճեպը, Հաճի աղան վշտացած՝

— Ա.Ֆ իտիսըն Եօմէր աղա, պիղ թիւճճարըխ,
թիւճճար՝ անատըն մը. պիղ մայ ալմաղա կելմիչըխ,
սատախա իսթէմիյերըխ, կ'ըսէ և անմիջապէս գրպանէն
դուրս կը հանէ չէքերը և ցոյց կուտայ :

Տնօրէնը հասկնալով ըրած սխալը .

— Բաղտօն միւսի՛ւ, սիղղ եանկղըշ աղկղատըղ, պէղն
պիղիր, սիղղ պէօղիւք թիւճճեաղ, ամա պիղղ պիղղ

խքղամ ետփածաղբիս իսթէղ, եօղք զաղաղ. նէ՞ վաղ, պուղտա պիղ քէպաղպ իղէծէք պէղնատն, եօ՛ղք պի շեղ. պույուղուն կիտէծէղք նէ շէշիղս մալլաղ իսթէղ վաղ ալածաղք. վաղ թօղաֆիյէ, խուղտավաղթ, իփէղքլի, եուղնլու, քուամաշլայ վաղ, շէմշիղէ. վաղ, Ֆանելա վաղ, մանիֆաթուղա վաղ, պուղպա հէր պիղ շեղ վաղ...

—Մուշու՛, սիղ պուղտամ տա մը սաթիխըղ. մաղ իլէ սարամ տ մը սաթիխըղ :

—Շէղ պի շեղ վաղ.

Հաճի աղան սղուն դաւնալով, մանչի՛ւկ Օյրաս, ասիւնք կ'երվայ քի զայնրաի վրայ ալ գեօրծ կ'անին. զաթը Ակը ցորենը սուղ է տա արա, էկէր իւր տաիւնք աժան իւր տան նը քիւլլիյաթլիւ ցորեն, դարի, սաման, պըղլուր իւ կորկոտ ալ կու վերցնինք, մայրը լամ, քէր մի թող լընի աէ ի՛շ կուլլի թող լընի. և դաւնալով վաճառասան տնօրէնին.

—Ետասիրըն օլամ եօմէր աղա, սէն շիյնեա պիր ատամա պէնղիխըն, պիղլու էկէր քի սլտաթմաղսան շօխ շէյ ալածիւք. պիղ վախա մայիֆաթուրու, ամեւիքան, կտաւ մտաւ, խոտա մտա, կրվրս դրվըռ շէյլէր սաթիիւք ըմա պիղլու Ակիւնտ, շէյնթան պիղի շըխարիւրիւք, սէքսէն տէղկէյն իշլէտիյիւք. էկէր էյնվէն վէրիւր իսէն, ֆիլէմէնկըն մանածընըտա սիղտէն ալուրըխ, շէյնթան պիղի իլէ տէկիշիւք ետփարրիս.

—Պուղտա հէղ նէ իսթէղսէղ վաղ.

—Պէն շօխ պուղտատա խալտուրուրում, ամմա վաղը տէյիսէն իշթէ օ օլմիի. վաղը պիղիմ Փրկիչըն հանդերձի օլաճախ, պիղի մ Օյրաս իլէ իշթէ պաշ կօխարու. Եէտաի Սուլէյէ կիտէճիւք :

Տնօրէնը Հաճի աղան կ'առաջնորդէ մանիֆաթու-
րայի մասնաճիւղը և զայն կը յանձնէ հանած վարած
Հայ թէղկեահատարի մը . . . խնամոց : Պաշտօնեան նախ եր-
կու պաղպաղակ կ'ապսպրէ, որ Հաճի աղաին ու տղուն
համար նորութիւն մըն էր . իրենց կեանքին մէջ առա-
ջին անգամն էր որ անոր համը պիտի աննէին . Հաճի
աղան կարծելով թէ բերուածը կարագ է, գաւաթին
ամբողջ պարունակութիւնը մէկ անգամէն բերնին մէջ
կը պարպէ, բայց յանկարծ աթուին վրայէն վեր կը
ցաթքէ և աչքերը ակնակապիճներէն դուրս կ'իյնան . ան-
միջապէս հոն գտնուող շնորհալի վանսեօզ մը օտրգօլօներով
կ'սթափեցնէ Հաճի աղան որ այլեւս հանդարտած կը շա-
րունակէ մանիֆաթուրաի ծրարները զատկու գործո-
ղութիւնը :

Յանկարծ Հաճի աղան կը նշմարէ թէ տղան դէպի
գեղանի վանսեօզը կը յառաջանայ . անմիջապէս գործը
ձգելով՝

—Մ'անչի'ւկ Օյրաս, կիտի սօյսուզ սէնի, մ'անչի'ւկ
Ֆոս եկա'ւ, դիւն Ֆեռն ախշըներիւն իւ կըթտեոցը մեջ
ի՞նչ բան ունիս, մ'անչի'ւկ, դիւն չե՞ս խըմնիր . աս ի՞նչ
պիչիմ փիսպողօղութիւն է մ'անչի'ւկ . ի՞նչ մինասիպէթ
կ'առնէ, դիւն կարգուկ մարդ տիլլիս . սեպէ թը հիչ կնիյ
չի տեսնող մեկու մի պես բերանա բացեր դեմերնին կոյ-
ներ ևս . դիւն պէլէտին կնիկ ունիս, քու կնիկտ Այն է
հէրի'ֆ . հայտ իւր ատերնը թող տանը դուը դիւրս չել-
լեյիր, այս ինչուկինն է չիկիտիմ .

—Վնաս չունի ճահիլ է Հաճի աղա, կ'ըսէ օեզկեահ-
սարը .

Նէ՞ մինասիպէթ էֆէնարմ, ճահելն ալ ի՞նչ է, ա-
սոր հաշարթութիւն կ'ըսին . նայէ իւրըսիմ պարիւն աղա՛,

Թարրխի մի աս սէվտիւկիւմ մօնչերնիս Սարբերդ եր ,
զամբարին ցրտին է, անենկ իւր տիրին դոռն առեր է,
անենկ ձուռն ձմեռ մին իւր . մեյմին ալ նայիմ գիր մի
էկաւ , Սարբերդին կու գրէ թը՝ աղպա՛ , Ֆիլան խա-
թըրճուռն հետ քեզի սըխըտար փարա խըրկեցի . չերկնցը-
նիմ աղա՛ , տհա գիրը ձէռքս է իւ կու կարդամ . մեյ-
մին ալ տիւնին եկան թը Օյրասը Սարբերդեն եկաւ ,
Տէր ողորմա ինձ Ասվա՛ծ , հեչ էղա՛ծ բան է , աս ձու-
նին ու բուքին հեչ Սարբերդեն Ակը կու գալուի՞ . չի
աւտըցի , չաւտըցի ըմա ընծի զօր արին ըը էսայէ է ,
եւայ տիւն գնացի . մեյ մին ալ ի՞չ տեսնիմ , ասիկ , աս
չիյհետ Օյրասնիս է իւ թանիրին վերի քօշան օնցեր եան
եկեր է . մանչի՛ւկ ըսի , քեզի բան մին ըսի՞մ . ասենկ
զէնկիւն տատ մի կունակրդ կալլելեն եքքր . տակտ ալ
տատիտ առած գիւհէուլէն ձին կալլելեն եքքր . տիւնն ալ
կենճէճիւկ նեոր հարս մի կալլելեն եքքր՝ հէլպէթ տէ
չես կօյնիր իւ կ'ելլես կուգաս . հեչ մտացրդ չօնցաւ թը
ճամբան իս գալերն իւ առջերը կը փեթըռկին . Փախաթ
ի՛չ տի ըսես , պապաին հարսը միտն է ինկեր , ալ կու
կօյնի՞ . . . ըմա տ'ըսես սենկ ու նենկ , չէ՛ , աղըրրու-
թեանդ բարին՝ ընտոր կ'ըսիմ անենկ . ես ասենկ հաշա-
րի տղակութին չիմ տեսեր , վախթին մենք մեր կթտօ-
ցը երեսը նայիլ չէ քի աշուրնիս պիլէ վեր չեյանք առ-
ներ տէ կըթտեօց երեսը նայիր , տեյկիտի կիւնլէր տէյ՛ . . .
ան է քի հացը կ'երթայ իւ մենք ալ ետըլէն . . . :

Վերջապէս այդ օրը Հաճի աղան իր գնումները կա-
տարելէ վերջ տղուն հետ մէկտեղ կը մեկնի , հետեւեալ
օրը Ազգ . Հիւանդանոցի տարեդարձի հանդէսին ներկայ
ըլլալու հաստատ մտադրութեամբ :

Ե.

ՈՒՐ ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ՈՒ ՏՂԱՆ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅ Կ'ԵՐԹԱՆ ԶՈՒԱՐՃԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կիրակի առաւօտ կանուխ Հաճի աղան ու տղան կը հապուին, երեսներն կը լուան ու «Տէր եթէ զչրթունս իմ քանաս» սաղմոսը մրմուշով խանէն դուրս կ'ելնեն ու կ'ուղղուին դէպ ի Սիրքէճի՝ երկաթուղիի կայարանը. հոն մէյ մէկ երրորդ կարգի տոմսակ կը գնեն և կը մտնեն առաջին կարգի ուղեւորներու յատուկ վակօն մը.

—Մանչի՛ւկ Սյրոս, կու հայի՞ս ի՛չ բարով թօթօշիկ սէտիր է, էնտէմըս մեջը թաղուեցաւ.

—Ըմպա՛, խուշ թիւյի եաթախ կու մանի աղպա՛. հէմ ալ էնմէն թարաֆնիս խէտիֆէ է. սա բարով բան է էղեր.

Տղան դեռ խօսքը աւարտած չէր երբ քննիչ պաշտօնեան երևնալով տոմսակ կը հարցնէ. և տեսնելով առաջին կարգի տոմսակները.

—Հայտէ օքսօ՛. սիզ պուռտա եօ՛ք քալածաք. պուռտա մէվզի, հայտէ դափուք ցըքածաք...

Հանի աղան — նէ՞ տեյիսըն մուշո՛ւ, պիզ փարա վերտիւք անատըն մը.

—Պէն իսթէմէղ ցօք լաֆ, սիզ ցըքածաք կիտէժէք՝ պուռտա պիռինձի մէվզի, զէնկին ատամլար օթուռուր. ֆուքառէլառ իցին օթուռածաք վառ թահթա, եօք պօյլէ քատիֆէ.

—Ազա՛, պիզտէ զէնկիւնիւք, հէմ տէ թիւճճեար, պիլիմըսըն.

— Էյէո սիզ պոյլէ ցըքմայածաք պուռտա, պէն եա-
զածաք սիզէ պիռէր մէծիտիյէ ծէզա .

— Եօ՛խ աղա եօ՛խ, պիզ չըխարիւք, քեօլէն օլամ
աղա՛ . իչթէ պիզ չըխիւք, ըսելով դուրս կ'ելլեն վա-
կօնէն ու կը մտնեն երրորդ կարգի վակօն մը .

Քսան վայրկեան վերջ վայրաշարժը կանգ կ'առնէ,
և երկուքը մէկ կ'ուղղուին հիւանդանոցի պարտէզը .
հանդէսին կարգադիր մասնախումբի անդամները կը կե-
ցնեն զանոնք .

Հաճի աղան—Աղա՛ . մենք եապանճի չինք .

— Մէկ տոմար հինգ դուրուչ է, ի նպաստ հիւանդա-
նոցին է .

— Բարով ըմա, աղա՛ մենք խարիպ ինք, ի՞նչ կայ
մեզմէ ալ փարա մի տանեք . Ասված Ասկը շին պահէ .

— Ամօթ է պէ՛, դուն վաճառական պիտի ըլլաս կը
պոռայ անոնցմէ մէկը .

— ԱՖ կ'անէք աղաներ . իմ միքքս փարա չի տալ
չեր, անճախ թէրճիւպէ արի քի նայիմ հըլա աս կօյնը-
վօր աղաները թիօլ թիւ լիւնկի տավրանմիշ տիլլի՞ն . նա-
յիմ Ասկը ի՞նչ թավուր վուխայէ կ'անին . . . աղա՛, մեզի
երկու հասա Ֆըթիյ (սոմսակ) տիւր իւ սա ինկիլի-
զին լիրտին վրան տիւր խէպիլը կայ նը .

Հայր ու աղայ մախց տոմսերը առնելով հանդիսա-
վայր կը մտնեն .

— Ի՞նչ կը հրամայէք էֆէնալինե՛ր, կը հարցնէ անոնց
կառսօններէն մին .

— Աղա՛, ֆէօս խէյիվէն քանի՞ փարա է .

— Թարիֆան գրուած է՝ 100 փարա, կը պատաս-
խանէ .

Հաճի աղան թիզ մը վեր ցաթքելով .

— Գող ու բեղ շան ցրյնածը նայէ հըլա, մեղ սոյ-
ղուն տիտան. նէ՞ տէմէք օսուն, մեր Ակինը չարսուն
խէյհվէն հինկ փարաի կու խմեյանք, դիւն առ տասը
փարա, էն ախալլի քսան փարա. հեյ կիտի, ալ մարդ չի
գտաք մե՞զ տի կէղուեք. թէօպէ ըսթաֆըրլա... տէ
դա՞ն գնա կ'ըսիմ, տէ բանըտ գնա կ'ըսիմ, հըմայեկըս
ձէռքես խէղէ մի տեղէ. սոյղունճի քէօփէկ օղլի քէօ-
փէկ... զէհէր տատ իւ տղայ մէյ մէկ Ֆըռթ անեղիւ հը-
մար չայրե՞կ մի տի տանք. մարըտ բարո՞վ է. դիւք հասցար
մի մեր Ակինը Խօսթա պեղիին քըթերն ալ ծնցեր եք.
վուր տեղ քի մըննես նը հըման սոյրն կ'ըսին. առ ի՛չ
թավուր մէմլէքէթ է չի կիտիմ. էնմէն մէկ ասղումիտ
փարա՛ կ'ըսեն իւ կ'երթան. վիրա սոյմիչ անեղին կու
նային... իչթէ չի տի խըմինք հը՛, գոռո՞վ է:

Հաճի աղան յանկարծ քիչ մը անդին կը նշմարէ իր
հին պարտատէրներէն մէկը՝ նստած՝ քանի մը հայրենա-
կիցներու հետ օղի կը խմին. անմիջապէս կը փութայ
քովը.

— Աղա՛, մֆ կ'անեք ճէսէրէթիս, խալիպա դիւք ալ
Ակնցի տիլլիք:

Հաճի աղան պարտական եղող Ակնցին ճանչնալով.

— Օ՛, օ՛, Հաճի աղա՛, բարի եք եկեր հազար բա-
րով. հրամմեցէք, առ դիւք ե՞ք եք եկեր Ըստամայօլ քի
ես չիմ գիցցեր.

— Մէնչիւր խօրաթայ մի կալ իւր կ'ըսեն թը «Տաղ
տաղա գավուշմաղ ըմա իսան իսանա խավուշուր» դին-
նալս քի քսանը հիյ տարի մի կայ քի իրար խայիպ ե-
յանք արեր. տեյկիտի կիւնլէ՛ր...

— Նստէ նայինք ի՛չ կայ չի կայ Հաճի աղա կ'ըսեն

ու ետեւէ ետեւ դաւաթները կը պարպեն. այս խնջոյ-
քէն հաճի աղան ու տղան ալ անմասն չեն մնար ու վ-
րենք ալ լօլիկ ըլլալու աստիճան կը կօնծեն: Հաճի ա-
ղան բաւական գլուխը բռնելէ յետոյ իր վաղեմի բարե-
կամին դառնալով՝

— Աղա՛, քեզի իրիճու մի ունիճ, չէ չի տի ըսես. աս
արա փարաի նեղութիւն ունիճ, էկէր խէպիլը կա՞յ նը,
սա մեր հինկ յիրան հիւմմէթ անեյիր. Փայիզն ալ դիւն
ի՛չ մինասիպ կու տեսնես նը ան տիր:

— Բարով ըմա, Ֆեսու քեֆի տեղ է Հաճի աղա՛.

— Տըհա, բարով եա, հազրը իմին ալ քեֆըս բերած
կուլլիս, զամթը ես ալ քսանը հիյ տարի էռէջ աս փա-
րան քեֆի արա տվեր իմ մալիմա՛, ան թարրիուէն Ան-
մենարարին քեզի մօնչ զուակ մին ուր տվաւ նը՝ կըթ-
տիւք (կնուճ) անեչիւ հըմար փարա չիւնեյիր տէ իամէ
ուզեյիր նը իքի պիր չարած հանեցի տվի իւր իչթէ
ասօրուան պապաիկիտ մօնչիւտ մկրտութիւնը արիր,
պէրէքէթ վէրսիւն ընծի, չէ իսէ մօնչըտ Հայ Քիրիստոն-
եայ չի տի լըներ իւ սատրնին դերի տի մնար... ուս
ունիմ քի իմին տա արած ելլիկըս տի ճօչնաս:

Հաճի աղան հայրենակիցը կը հասկցնէ թէ ան-
պատշաճ է ասանկ օրով և ասանկ տեղ մը դրամ ու-
զելը, ու կը յանձնարարէ օր մը խանութը հանդիպիլ՝
կարգադրելու համար խնդիրը:

Եւ Հաճի աղան ձրիօրէն... դիմովցած, հապիւ մին-
չիւ խանը կ'իյնայ՝ տղուն կռնակը ելած:

Զ.

ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԻԱԼՈՎ ԲԵՐԱ Կ'ԵՐԹԱՅ

Հաճի աղաին օթևանած խոնին մէջ կը բնակէր նաև Արաբկերցի Բարէլ աղան որ որ շատ մը շապիկ փոխած ու անհամար Ֆրէնկի չուաններ կրտստած էր. իրիկուն մը ան Հաճի աղաին կը պատմէր Բերաի կեանքին վրայ, վաղցնելով մեր Ակնցի մարդուկին բերնին ջուրերը. Հաճի աղան որ Պոլիս գալէն ի վեր բնաւ ոտք կոխած չէր կամուրջէն անդին, կը դառնայ իր խօսակցին.

— Աղա՛, տա Պէկ օղլին մէյ մի չի տեսայ, կ'ըսին թը ֆոն թէվէթրոօներ (քասրոններ) պալլօզներ (երգեցիկ սրճարան) իւ ճանլիւ խարակէօզներ (սինեւա) կան. իւ տըհա էճէլ փէճէլ շատ մի էյլէնճէներ. շիյհա իւ փառլախ հարս ու աղջրներ՝ (կիներ ու աղջիկներ), գիշերը հրժուի լեօս ճօնճի իւ մըժեխի պես խայնամիշ կուլին կ'ըսին նը էսսա՞յհ է:

— Ի՞չ կ'ըսես ի եոր Հաճի աղա՛, հոնիկ անպես բաներ կան ը եոր զեյնըտ այիլ մայիլ կըլլիկու, էկէր ը քի եոր կուգասը նը քըղի աս պիշեր դեմ ըանցընիմ ը տէ քըչիկ մը հաւա առնանք, աղէկ չըլլի՞րպա.

— Բարով կուլի Պապուլ աղա՛, ըմմա, սա մեր մօնչիւն՝ Օյրասին խուլի մի թախմիշ անիմ քի մեզի էնկէլ ջիլի (արգելք չըլլայ) հասցար մի, այսպէս ըսելով, կ'ելլէ անմիջապէս իրենց սենեակը և տղուն դառնալով.

— Մանչիւկ Օյրաս, կէտիւք փաշա օխտը հարուր լիրաի տիւն մի կայ տի առնիմ. իշթէ առ մուճիպօք տերթամ տերը տի դննիմ. Ասված խըամէթ

անէ նը պէլքի տէ կույտուրինք. դիւն դըռդիքը տաուր
գոցէ, եկեսցէս ըսէ տէ պառկէ. մարդիւն տեղը հէռուն
լընելիւն հըմար պէլքի տէ չի գամ նը մի նայիր. էխա-
լին մեջ քչիյ մի Ակին պանիր կայ. քչիյ մին ալ կեօ-
սէն ջարդէ իւ կե'ր. զաւայիտ մասրուֆ չանկա, իշթէ
կ'ըսիմ քեզի :

Հաճի աղան խանէն մեկնելով կ'ուղղուի դէպի կա-
մուրջ. հոն կամուրջին գլուխը խանութի մը մէջ քով
քովի նստած երկու աղջիկներ կը տեսնէ որոնք իրենց
առջև գտնուած սեղանի մը վրայ զետեղուած ծորակնե-
րով մեքենայէ մը գոյնզգոյն ջուրեր կը լեցնէին զաւաթ-
ներու մէջ ու մէջը ճերմակ փոշի մը կը խառնէին, որ
կը փրփրէր ու կը հրամցնէին իրենց դիմողներուն. Հաճի
աղան հետաքրքրուելով կը մօտենայ անոնց .

— Խանում խըզլար, պու նէ՞ տիւր սաթիխը .

— Քէքէրէ՞զ, անտէ', էսթա պոյնօ .

— Պույնուղլիւն քուկին տատրտ ու մարտ ին, շան
աղջի'նկ, աղզընը նիյէ՞ պօղիյերսըն, տատիտ (հօրդ)
տեղը դրած մարդ իմ, կերած խալիթը նայէ հըլա...

— Էֆէնտիքօս, պիղ սաթառ լէմօնաթ, վառ չի-
լէնք, գայսիլառ վառ, վիշնէ, չօք վառ սօուք պոււտա .

— Պիզ ըսըթտիւրիւրիւ ք խանում հարս, անատըն մը .

— Պիզ եօք պոււտա չօք լաֆ եափիշտիուաճաք. իշ
վառ պոււտա, իչէճէք շէպէթ չափուք չափուք կիտէ-
ճէք, կէլէճէք պաշգա մուշթըռիլառ :

Հաճի աղան հիտաքանչ՝ հրէ...ուհիներուն վրայ
վերջին ակնարկ մըն ալ ձգելով ճամբան կը շարունակէ :

Կամուրջին դրամահաւաքը տեսնելով որ Հաճի ա-
ղան կ'անցնի առանց դրամ տալու, «էֆէնտի փարա'»,
կ'ըսէ :

— Աղա՛, պիզ խարիպիւք, Ալլահ միլլէթէ զավալ

վերմէսիւն, կ'ըսէ ու կ'անցնի: Երբ կը հասնի Ղալաթիա, Թրինկի վաճառատան ցուցափեղկին առջև, կը տեսնէ հագուած «մանրքէն» մը, և կարծելով թէ անոյն վաճառատան պաշտօնեաներէն է. խօսքը անոր ուղղելով .

— Ախշաժը խեր աղա', եէր ալթը թօնելէ ներտէ՞ն կետիի :

Բնականաբար պատասխան չստանար :

— Կաթըտ չորնայ հէրի'ֆ, նայէ հըլա ճուղապ կուտա՞յ սոյսուզը. սանա տէյիմ մուշո՛ւ, եէր ալթի թօնելէ ներտէն կիտէճիիւք :

Նորէն պատասխան չկայ :

— Խալիպա ֆըռենկ տիլլի շան սուրաթը քի չի հասկըցաւ խօրթաս կ'ըսէ ու կ'սկսի ձեռքի արտաւոց շարժումներով նշանացի կրկնել իր հարցուժը, սր բնականաբար դարձեալ անպատասխանի կը մնայ. նոյն պահուն անցորդներ տեսնելով Հաճի աղաին մնջկատակի շարժումները՝ կը հետաքրքրուին, ապա հասկնալով խնդիրը կ'առաջնորդեն զայն մինչև քիւնէլ: Հաճի աղան կ'սկսի ուշադրութեամբ դիտել թէ շուրջիները ի՞նչ միջոցաւ թիւնէլ կը նստին. յանկարծ կը նշմարէ որ երկու պլղտիկներ քուռնիֆէին տակէն կ'անցնին՝ առանց վճարումի և առանց տոմսակի. ինքն ալ կը ծռի և գլուխը կը խոթէ ներս. թուռնիքէին գլուխը կեցող պաշտօնեան մեքենան կը դարձնէ և ասիկա պատճառ կ'ըլլայ որ խեղճ Հաճի աղան սեղմուի հոն :

Այսպէս, Հաճի աղաին մարմինին կէսը ներս ու կէսը դուրս կ'սկսի եզան մը պէս պոռալ. ոչ կրնար մտնել և ոչ ալ դուրս ելլել՝ թակարթի մէջ բըռնուած օղուէսի մը պէս: Անմիջապէս թիւնէլի պաշ-

տօնեան մեքենային պտուտակները քակելով կ'ազատէ զայն իր այս անել կացութենէն . ու Հաճի աղան քսան փարան ցնծալով ու թիւնելը հաստատողներու վրայ . . . օրհնութիւններու տեղատարափ մը թափելով կը հասնի Բերա , և հոն կը գտնէ Բարել աղան՝ որոշուած . տեղը :

— Ես կ'ըսիմ թը Պապուլ աղա՛ , սու թօնելին իյն-
թագ անողը մուստախի Ակեցի ս'իլլի , տես ի՛նչ թալուր հիւնէր է քի , գեննին տակէն լաղում է զարկեր մարդը տէ խայիշով արապան վեր կու քաշէ . գիննալս քի քիչ մի քիչ եօխուշ չի տի լընի .

— Քալելով կէս սահաթէն տուել քրչէ տի . մաղուն բերնի՞ն է ընկեր ը քի ատպես բան տենէ . պէրէքէթ վէրսիւն պայախտան (առաջուրնէ) թօնելին խազանը խըզարըմիչ կ'ենին կու քի պուղուին խուվէթովը վակօն-
ները վեր քաշէ կու . հեչ մարդու ուժով խելքըտ կ'ըյրէ՞ նը . հեչ ատպես բան կ'ըլլի՛ :

Ու այսպէս խօսելով Բերաի շիաակ ճամբան ձեռք կ'առնեն , որ այդ միջոցին հոուզեռի մէջ էր , բան մը որ բերանարաց կը թողուր Հաճի աղան : Ան դառնալով իր ընկերոջը .

— Բեզի բան մին ըսի՞մ Պապուլ աղա , իրաւ ուր Ըստրմպօլիւ տա Պէկ Օղլին իրաւ կ'ափէ էղեր . գիտիմ թը տա արա Արքայութիւնը կու գնրուիմ . տա ի՛նչ բարով տեղ է էղեր . մարը լամ , մեյ մի տըհա աշխարք չի տի գանք ես՛ , « Պիւ կիւնիւն պէյլէկի սէ պէյլիւք սիւր » . իչթէ կ'ըսիմ , հնչիւկ աուտու ես բարով մի ժող ս'աժես , քանի մը փարա ալ ուտինք նը ճիվերս ի վար . ախ ախչա խարա կիւն իւչիւն սիւր :

Բըթի Շանի առջև յանկարծ կանդ կ'առնէ Հաճի աղան .

—Կու հայի՞ս հըլա, Պապուլ աղա՛, աս ի՛նչ բարով եգի (պարսեգ) է. խալիպա աս թագավորին եգին տ'իլ-լի. Ակինը Կամրրկըպու իւ էպիչէխուայ եգըստանքը (այգիները) քովը խալթ արեր ին. կու հայի՞ս, ներսը չալ-ղու մին ալ կու թընկըռցնին իւր մէտէթ ձան կուտայ. պէս պէլլիւ հոս եա հարսնիք կայ, ետ չանըս սիւննէք սիւկիւնի տի կենայ.

—Հոսիկ անմեն ատեն ասպես կ'ըլլի Հաճի աղա՛, ներսը հէմ զազինո կայ, հէմ ալ թէվաթու կայ, պազի հոսիկ պալօ ալ կուտան քի տեսնե՛ս, պօյ պօյ աղջըներ ու հարսներ պօւթցեն պօւթցեն (ցաթէն) խաղան կու.

—Հա՛ բարով միտս եկաւ, Պապուլ աղա՛, հըլա ե՞ք տ'երթանք հարս, աղջըներիւ պօլ տույ մի տէ քչիյ մի էյլիկ լինինք.

—Էաւ կ'ըլլի ըմմա կէլէճի մի (խօսք մը) կայ կ'ըսեն կու քի ան այու օյնամազ, ես կ'ըսեմ ը քի քանի մը խատէխ արախի ճընկինք ու եարվէն ալ փորերնիս կըշտացնենք ը նը լաւ կ'ըլլի, անպես չէ՞ ըպա.

—Բարով կուլլի, մինասի՛սր

Ու երկուքը մէկանց կ'ուղղուին Կալաթա Սարայի կարգին վրայ դանուտժ Կալարավաճառներէն միոյն Հաճի ուսթաին խանուլթը, և հոն երեք հատ քսան փարանոց մէյ մէկ տիւզ կը խմեն տէզկեահէն, տասնական փարախ հացով ու մէզէի յատկացուած ձիթապտուղով. յուսկ ապա իրենց քայլերը կ'առաջնորդեն զիրենք դէպ ի բարիգիանա կոչուող վաճէ շանթանը:

Է.

ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ԳԱՑԷ-ՇԱՆԹԱՆԻ ՄԷՁ

Երբ Հաճի աղան Բարեղ աղաի ընկերակցութեամբ «Բարեղիանա»ի դրան սեմին վրայ ոտք կը դնէ ու ակնարկ մը կը նետէ ներս, խոր զարմացումով մը՝

— Աս ի՞նչ թավուր բան է Պապուլ աղա՛, աս ի՞նչ հիւրիւներ իւ մէլէքներ ին. ատէ էսէջ օնցիր նայիմ, ես աս տեղի օղանցաին մուխու ֆ չիմ. դիւն ընտոր լընի նը աս տեղուանիւցը փիր էյէլին ես :

Այսպէս խօսելով կը կը յառաջանային դէպ ի ներս յանկարծ իրենց դէմը կը ցցուի խոժոռադէմ մարդ մը որ կ'արդիլէ իրենց դէպ ի սալօն մուտքը .

— Պօշ ատամլար տըշարը . . .

— Պիզ պօշ ատամ տէկիւլիւք, կը սաստէ Հաճի աղան . պիզտէ օլտուխճախ պիրէր թիւճճեարիւք, անատըն մը . պիզ պուրայա կէլարխ իսէ փարա եէմէկէ կէտըխ, պիզ պօշ ատամ տէկիւլիւք, սէն խարշուհատաքիլէրի քիմիւ զանն եթախն, պիզտէ երքէկիւք, պիզ տէ իչէրիւ կիրէճիւք, պիզ տէ էյլէնէճիւք :

Մարդը անոնց հազուստներէն խաբուելով անշուն թափառաշրջիկներ կարծած էր քիւննեար բառը լսելուն պէս ելէնները ջուրը իջեցնելով .

— Պուլուրըն էֆէնաիլէ՛ր, սիզին իչիւն տեմէտիմ, կ'ըսէ ու ներս կը հրամցնէ զանոնք :

Հաճի աղան ու ընկերը ներս մտնելով սեղանի մը առջև կը բազմին :

Հաճի աղան ուշադրութեամբ չորս կողմը կը դիտէ շուարած դէմքով և շլմորած աչքերով:

Միջավայրը բոլորովին անծանօթ էր իրեն. մինչեւ այդ պահը ոչ երազած և ոչ ալ երևեալայած էր՝ այժմ աչքին առջև պարզուածը: Հոն կը տեսնէր հիանալի գեղեցկութեամբ կիներ՝ բաց, հոլանի կուրծքերով, մերկ թեւեր, և թափանցիկ շղարչէ շրջապագեաններուն տակ պարփակուած՝ կուռ ու մսուտ մարմիններ, զորս իր հետապնդող աչքերուն յայտնի համարձակ կը ցուցադրուէին ու Հաճի աղան ինքիրմէ ելած անհագօրէն կը դիտէր այդ ամէնը բերանարաց: Չարածճի կիներ տեսնելով անոր այս վիճակը կը շրջապատեն գայն և կը ջանան զգլխակ իրենց թակարդը ինկած այս անփորձ գուռացիները:

Այդ պահուն բեմին վրայէն երգչուհի մը բաներ մը կ'երգէր: Հաճի աղան այլեւս մէկ կողմ դնելով ամէն նկատում, շուրջը յածող կիներէն յաղթանդամ ու քառակուսի մարմնով կին մը ընտրելով քովը կը նստեցնէ. անոր օրինակին կը հետեւի նաև Բարեյ աղան, որուն ընարած պատասան ալ վար չէր մնար Հաճի աղաինէն. կարծես անոնք զոյգ մը լծկան գօմէջներ ևզած ըլլային:

Նախ խօսք կ'առնէ Հաճի աղան.

—Շիյհես ախշինկ, սէնիւն ատրն նէ՞ տիւր.

—Ուրանիա.

Ուռղանի խանո՛ւմ, սիզ հէր ախշամ պուրտասո՞ւզ.

—Հէր ազասամ.

—Սիւչիւն տնարդ, պասպարդ ևօ՞խ մի. սիզիւն էվըըզ ևօ՞խ մի. սիզիւն խօճարդ ևօ՞խ մի,

—Պիզիմ անա պասպ. փարա, պիզիմ էվ, պիզիմ

իչ պուռատա . պէնիմ գօծա սէ՛ն կ'ըսէ ու Հաճի աղաին վիզը կը պլլուի .

— Ի՞նչ խալթ կ'անէ . . . վա՛յ շան տղայ կնիկ :

Բարեւ աղաի ընկերուհին ալ նոյն պատիւը կը շուայ-
լէր իրեն էյրէթի ամուսինին :

Հաճի աղան դառնալով աւուր ,

— Խը՛զ սէնիւն ատըն նէ՞ տիւր :

— Ամալիա .

— Էֆէրիմ Ամէլ խալթիւն , բարով անիւն ունիս է-
ղեր . խերը տեսնես Պապուլ աղա՛ :

— Դուն ալ քուկինիդ .

— Օ տէկիւլ ըմա , սիզիւն պու պայտվական էնաէ-
մըրզը ներտէ՞ պեսլէտըզ . պիրէր պէլէտինէ պէնդիտըզ ,
նազար թօխունմասըն .

— Սէօյլէյէծէյիզ ամա , պիզ պուռատա իցէծէք , կը
յարէ Հաճի աղաին էյրէթի կէսը :

— Զորնամ շըլլա , Ուռղանի խալթիւնս , սանա պիր
շիւշա խաս սու կէօթիւթաիւրէմ .

— Պուռատա սու իցմէք եասաք . պուռատա սամբա-
նիա , պիռա իցէծէք վառ .

— Գու շանփինես տետիւկըն զըխկոււմ խա՞չ փարա տիւր
շիւշասի :

— Կէթիւթտիւրէմ խանուամ խը՛զ, սէնիւն խատան
ալսուն. ըմա պու շանփինեա տետիւկըն զըխկում խա՞չ
փարա տիւր շիւշասի. եքքը վրանիս մալը ըռուպ պա-
կաս չի նստի անատըն մը :

— Պուռտա փարա սումաք ցօք այլիպ վառ. պիզիմ
խաթիռ եօ՞ք. ցաղիռ կառսօնու.

— Ձերին խայհը դլխուս վրա, կէօզիւնիւն պըլպը-
լիւկիւնի սէտիկիւմ ախշի՛նկ. օլան կառսօն աղա, կա-
թըտ չորնա հէրի՛ֆ, պուրայա կէ՛լ. . . պիզէ պիրէր շիւ-
շա ռամփինեա կէթիւր, ըմա աղզընա խըտար տօլու
օլաճախ. մեջեն եկու երթանք օլմայաճախ, աղնիիմը-
սըն. հըլա ի՞չ թավուր բան է, աս շանփինեա ըսաղնին
Պապուլ աղա՛ :

— Անիկ լաւ իշրէթ է ըմմա, եքքը մըզի սուղի
նստի կու.

— Ճիւլերըս տէ ի՛չ կուլլի թող լընի, ես եքքը Ա-
կինը գեղ դեղունացմեն աննոր քանի մի խաթը կու հա-
նիմ, մենք աս շիյհեա իւ փառլախ կըթտիքը (կիները)
մեյ մին ալ վո՞ւր տի գննինք. մարըլամ, կիւն պու կիւն
սահաթ պու սահաթ :

Կառսօնը շամբանեաի շիշերը կը բերէ ու հաստաւոր
պչրուհիները կը կօնծեն անհազարար՝ շնորհիւ իրենց
պարարտ որսերուն :

Բեմին վրայ փոխն ի փոխ կը. . . գեղգեղեն, պէս-
պիսուն ու շքիղ կիսամերկ տարազներով՝ մեծ ու փոքր
գեր ու նիհար, հրէշ. . . տականման երգչուհիներ, քանի
մը վայրկեանը անգամ մը իւրաքանչիւրը իր կարգին
բարսա կը պտտցնէ : Հաճի աղաին մէթալիքները սպա-
ռած էին ու դուրուշնոցնիրն ալ անհետացան՝ շնորհիւ

բարսաներուն Հաճի աղան քառորդ մէծիտ մը կը ձգէ
բարսաին մէջ՝ ըսելով .

— Խը՛զ, շունի պօզ տէ իւսթէլիկի մօյրուք վեր . . .
աղջիկը կը հեռանայ ու չի գար քառորդին վրան . յա-
ջորդող բարսաին Հաճի աղան կը դժկամակի այլ ևս
դրամ ձգելու : Գեղանին Ուրանիա, որուն գլուխը բա-
ւական տաքցած էր՝ հակելով դէպ ի Հաճի աղան .

— Պէնիմ խաթիռիմ իցին պօս ցիքսոթմա . նէ վա-
քիթ քիզլաւ կէօուէծէք , ցօք այիպ վաւ .

— Բարով ըմա՛ պու խաթիւն խըզլար էլ իոււլախ-
տա պիզիւմ Ակին ալեկօզլերիտէն , անսիւնիտէն պի
չեյ տեմէտիւլէր քի պախշիչ վերէմ . պիզիւմ վանքըն
Չորակըն խաթիւնլարի պիզիւմ հարեցլերի սէօյլէտիւ-
կիւ վախիթ տաղլարի եօթտիւրիիլէր . պու տէ կիւյէմ
հարե՞ն տիւր քի սէօյլիիլէր՝

— Թի՞ լէյի քալե . . .

— Յես քիլ շանք սեթ անիմալ . . .

— Վայ կաթըտ անիծիմ շան կնիկ . . . կու հայի՞ս ,
անխտար շընփինեան ճտկեցան իւ հըմայեկս այ մեկալ
ախշընին , տէ՛ , ելիր քալէ կ'ըսէ . ան ըսեա նը բերանը
աւրեց տէ— փիս քէլ շո՛ւն , քնցուր եղի՛ր , ան իմ մալս
է կ'ըսէ . կու հայի՞ս Պոպուլ աղա՛ , ևս իրեն ձէուր չիմ
ի տար , քեզ ալ իրեն մալ կ'անէ .

— Հաճի աղա , ենոնց շանաղութեանը խելք չի հաս-
նիր ընը , մենք կազաչ եազաչ դեպ տանըս եթանքը
նը դէշ շըւիւր , կ'ըսիմ կու , ինչու ըսեսը նը , տսոնք մը-
զի քիպարճա սօթտեն կու :

Կէս գիշերը երկու ժամ անցած էր երբ Հաճի աղան
իր երկայն՝ սրածայր քսակին ծայրը քակելով հաշիւը
մաքրեց , որ բաւական կլորիկ գորմար մըն էր . յայտնի

դժկամութեամբ մըն էր որ Հաճի աղան վճարեց զայն՝ պարզապէս հոգիին կէսը կը քակուէր իրմէ : Հաճի աղան կը զղջար հիմայ , բայց զիղջը անօգուտ էր . ան առանց ետին դառնալու դուրս կը նետուի ու Բարել աղաին .

— Իրաւ քի ուր աս Ըստըմպօլիւ Պէկ օղլին Սօթօմ Գօմօր է էղեր . աս ի՛շ պիչիմ բաներ ին , հեյկի՛տի . շիտակը կ'ուզե՞ս , ֆոս խարիպի եարար մէմլէքէթ չէ վէսսէլամ . ու այսպէս խօսելով կը չափչփին Բերաի շիտակը . գիշերուան այդ ժամուն կը տեսնուին ճամբուն վրայ սլքտացող կիներ , որոնք Հաճի աղաին ուշը կը գրաւեն :

— Աղա՛ : աս ախշըներն իւ կըթտիքը ի՞շ ժոռ կու գան . ասիւնք տիւն չիւնի՞ն .

— Չիտիմ՛ը Հաճի աղա՛ , պէլքի տէ պառկած տեղերնին շատ սուր կենէ տէ , սօղախ կելլանը քի հավա առնուն :

Նոյն պահուն դիմացնին կ'ելլէ կին մը , որ ուղղակի Հաճի աղաին մօտենալով ժպտուն դէմքով մը կը բարեւէ . Հաճի աղան բարեմտաբար կը փոխարինէ անոր բարեւը ըսելով .

— Բարին կենճ արեւըտ խաթի՛ւն .

Կինը այս անգամ Հաճի աղաին թեւը կը մտնէ . ան իսկոյն զայրանալով .

— Ի՛ան գնա՛ կ'ըսիմ շան ցըյնա՛ծ . . . փարիզ եախասիին (բարիգիանային) մեջ սօյմիշ անելնիտ քի՛շ եկաւ , գող ու բող շրնո՛ւիք :

Հաճի աղան կնոջ ընթացքէն այնպէս հետևցուցած էր թէ աս ալ Բարիգիանաի կիներէն է որ եկած է դարձեալ հոն առաջնորդելու գիրենք . կինը թող չէր

տար Հաճի աղան ու պինդ փակած էր անոր թեւին :
— Ետիս կորսըռէ սատրնայ, կը պօռայ Հաճի աղան զայրացած . տէ՛ֆ էզիր կ'ըսիմ . . . մեղա՛ տեր, մէղա՛, ի՛շ, պէյաի տիւշ էզանք . թող տիւր կ'ըսիմ շան տղայ կնիկ, հրձայ շալվարրս տի պառես . . . գնա բանը այ օղո՛ւլ, դնա՛, Աստված չանէ մեյ մի տըհա փարիզ եախասիւնիտ ոտ կոխիմ, դիւք ալ սատկիք ձեր փարիսեախասիկն ալ . շիլլիք ու չի կոտարիք, գեաինը մննեք փարիսեախասիկնիս ալ, Պէկ օղլիւնիտ ալ, դիւք ալ, ոօյսուղներ . . .

Թէ անկէ վերջ երկու ընկերներ ո՛ւր գացին, ո՛ւր մնացին, որոշապէս չզխոցուիր . միայն թէ չար լեզուներ կը պատմեն թէ անոնք Բերաէն Ասլաթիտ իջած ատեննին . . . ճամբայնին մոլորած են :

Հետեւեալ առաւել կանուխ Հաճի աղան ու Բարեւ աղան Ասլաթիտ կողմնակի մեծ-ա-ճամբաւ փողոցէ մը կ'անցնէին : Հաճի աղան կը նշմարէ թէ այդ ճամբաւաւոր տուներէն մէկուն դուռը բացուելով՝ դէմը կը ցցուի մէկը : Հաճի աղան դայն ճանչնալով .

— Մանչի՛ւկ, Սիւրթիւկ, դիւն ֆոս ի՛շ կու բանիս .

— Աղապա՛, դի՛ւն ես . . . բմպա դի՛ւն ի՛շ ժու կու կուգաս աս տեղուանքը . դիւն թի երկու չէշիտ մայ քի կալլես երեսներիւտ վրան . . . ես ժու եկեր իմ մեյ մին ալ նր ամօթ է :

Հաճի աղաին աղան էր ան որ այդ գիշերուան հօրը բացակայութենէն օգտուելով ուղած էր անդամ մը Բերա անցնիլ, քանի որ այնչափ կը դովէին կամուրջին անդիի կողմը . բայց ան գիշերային սրտորդ . . . ուհինեքու թակարթը ինկած էր :

Հայր ու տղայ կ'ուխտեն յաւիտեան գաղանի պահել իրենց այդ գիշերուան կամուռը սայթաքումը :

Ը.

ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ԳԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿԵՐԹԱՅ

Հաճի աղան Պոլսոյ մէջ դաճուած 1909 թուականին, դեռ նոր հաստատուած էր Պոլսեցիական Ակնցիներու Նարեկեան կրթասիրաց միութիւնը, որ նոյն ամբան մէջ Օգոստոսի վերջերր դաշտապարահանդէս մը կը սարքէր Պէյքօղի Արրահամ փաշայի անտառակին մէջ. այս առթիւ Նիրքէթի առաջնակարգ շոգենուերէն մին վարձուած էր և կարգադիր մասնախումբ մը սոմաակները զեանդելու. կ'աշխատէր՝ նախանձախնդիր ըլլալով չզրկել հանդէսին փայելքէն ու է մէկը որ Ակնցի ծնելու բարդը տնկցած է: Բնականաբար իրր Ակնցի և իրր ունեւոր ու վաճառական կարելի չէր Հաճի աղան աննշմար անցնել. ու ան ալ իր կարգին ՏԵՖ Ի պէլա արժաթ մէծիարը ցնծալով ստիպուեցաւ սաար զուրուշնոց երկու սոմասի առնել՝ մին աղուն ու մին իրեն համար:

Գաշտահանդէսին նախընթաց իրիկունը Հաճի աղան իր Ակնէն բերած դամբիւղին մէջ զեանդեց քաշ մը հաց, Ակնոյ ճերմակ պանիր, քիչ մը Ակնոյ կեօտէն (երշիկ) և դարձեալ Ակնէն բերուած քիչ մը այծի միսով գաւլուրմա, զորս թուղթերու մէջ ծրարելով դրաւ դամբիւղին մէջ և կախեց գլխուն վերեւ՝ առաւօտուն պատրաստ ըլլալու համար, որովհետև շոգենաւը կանուխ պիտի մեկնէր կամուրջէն:

Օյրաս երկու օրէ ի վեր Ակնէն բերած ֆէսը կուտրած հողէ սափորի մը վարի մասին վրայ թրջելով կուղտապարած էր. սաար փարս տալով հագած եհմեհին

ներկեց տուաւ փողոցի լաճերէն մէկուն , և Նէնի ճամբի բակը երթալով քսան վարա ու ստիպուեցաւ իր թրաշին համար տալ՝ որովհետեւ երեսին մազերը երեսնորկայ էին . ու այսպէս Օյրաս ամբողջացուց իր քսաներեքամեայ երիտասարդի արդուզարդը՝ հասարակաց հանդէսի մը մէջ վայելուչ երեւալու նախանձախընդրութիւնով :

Ասուտուն «եա՛ Տէր Աստուած» բռնէն Հաճի աղան Օյրասին ուսը կը բեռցնէ զամբիւղը ու կը շտկուին դէպ ի կամուրջ , կը հասնին Վոսիտրի նուումատոյցը , բայց որովհետեւ հոն մէկէ աւելի չողենաւ եր կան , սխալ շոգենաւ շնատելու համար Հաճի աղան կը դիմէ Շիրքէթի պաշտօնեաներէն մէկուն .

— Աղա՛ , մֆ խտիսը՛ն , պիղիմ էկինիւն Նարեկեան բանբօսի ներէ՞տէ տուսի .

Մարդը հօր ու տղու գլխէն մինչև ստոր չափելէ յետոյ .

— Նարեկեան խտինտէ քիմսէի թանրամ .

— Բանբօս սօրիմ , տղա՛ բանբօս . . .

— Պուրատա Պողազ իչի բանբօսլարը վար կ'ըսէ մարդը խնդալով .

Պէկ խօզա կիտիի՞ մի .

— Պէյ քօզա տա կիտէր , իքիլի քօզա տա , կ'ըսէ պաշտօնեան յայտնապէս կատակելով դէմինին հետ :

Նոյն միջոցին ծանօթ Ակնցի մը կը նշմարեն Հաճի աղան ու տղան և անոր ընկերանալով կը մտնեն Նարեկեան Միութեան վարձած շոգենաւր :

Շոգենաւր կամուրջէն մեկնելով կը հանդիպի Պուլտոյ հայաբնակ թաղերու և արուարձաններու բոլոր նուումատոյցները ու հետզհետէ Գուժ գաբուէն , Նէնի գա-

բուէն, Սամաթիաէն, Գատը դիւղէն, Պէշիքթաշէն, Սկիւտարէն, Գուզկունճուքէն և Վօսփորի գիւղերէն կը հաւաքէ բոլոր Ակնցիները ու նաև Ակնցիութեան համակիր ոչ-Ակնցիները և այսպէս շողենաւը բեռնաւորուած կ'ուղղուի դէպ ի Պէշքօզ. տարիներէ յետէ մէկզմէկ կորսընցուցած Ակնցիներ կը գտնեն զիրար :

Հաճի աղաին ու բախտ թիւնը չափ ու սահման չունի, ան ամէն քայլափոխին կը հանդիպի շատոնց ի վեր բաժնուած Ակնցիներու՝ հին ծանօթներու և շատ մը մըտերիմ բարեկամներու. շատեր կուգան կը շրջապատեն Հաճի աղան որ օրուան դէմքը կըլած էր իր Պալատյ մէջ ունեցած յայտնի ու անյայտ արկածներով. կը կատուկեն, կը խօսին ու կը խօսեցնեն նաև մեր համբաւուած Հաճի աղան ու անվերջ կը խնդան : Հաճի աղան կը հանդիպի նաև իր կարգ մը հին պարտատէրներուն որոնք զանազան առիթներով Ակնայ մէջ մանր մունր փոխառութիւններ կնքած էին. անոնցմէ շատերէն վրձարման խօսք առնելով կ'ապահովէ իր հինցած առնելիքները. Հաճի աղան իբր գօրծը զիտցող մարդ, այսպէսով կ'արդարացնէ «հեմ զիյարէք հեմ քիճարէք» թրքական տառը :

Կէս օր է, շողենաւը Պէշքօզ հասած է արդէն. քանի մը հարիւր Ակնցիներ և քանի մը ստանեակ ալ ոչ-Ակնցիներ, ամէնքն ալ տօնական հագուստ ու կապուստով կ'ելլեն նաւամատոյցէն ու կ'ուղղուին դէպ ի Աբրահամ փաշաի անտառակը, հոն ամբողջ օրը դրօսնելու և օրերնին օր անդնելու մտադրութիւնով : Փոքր զառիվերէ մը կը բարձրանան ամէնքը, Ակնցի սեպանաւոր և վաճառական ջոջ աղաներ՝ որոնց մաս կը կուզմէին անարժանաբար Հաճի աղան ու աղան. ինչպէս նաև ախ-

Թէր, էքմէքճի, խահվէճի, քէօմիւրճի, շէմշիյէճի, չի-
վիճի, դերճակ և կոշկակար էսնաֆիներ, ու այս բոլոր
աքլորները իրենց հաւերովը ու ձագերովը: Այդ թուա-
կանին կանանց շրջագգեստները կարճրցած չէին ու փո-
ղոցը կ'աւելին երբ աջ ձեռքով քղանցքը վեր չժողու-
ուէր: Ակնցի չափազանց բծախնդիր պարկեշտասուներէն
մայր մը իր առջիււէն քայտղ աղջկանը ուղղելով խօսքը.

—Քըլ աղջի', տա փեշըտ վար ձգէ կ'րոխմ', կած ու
կրակ իջաւ վրաս... մարիկ ու տատիկ, սեանողները ի՛չ
վայ աի տան. քըլ օղոււլ, մենք Լ'սարմայօլցիներին չի
աի ույմիչ լընինք, քըլ տա ինչուկինն է շիկիախմ', մենք
Ակնցի ինք տա պիչիմ մօտաները մեզի պիտիւ չէ օղո՛ւլ:
Հաճի աղտն որ այդ միջոցին պատահարար իր աղջկան
դիտալու թիւն ընող կնոջ մօտն կ'անցնէր քանի մը ըն-
կերներով, կը հետաքրքրուի ու դատնայով աղջկան մօրը:

—Էֆէրի՛մ խաթի՛ւն, սեատը մի դիւն մարը. տեյ
կիաի Ակ տեյ, ախշիկ ըսածդ մաղին ճօթը՞ մը սալը-
խե՛ր... հըլա կրար նը երիյ մարդիւ մի քով խօրրի՛մայ
մի սնուր, աչքը վեր տաներ աէ երեսը՞ նայեր, մկէր
մեռած օրն եր... հէր ի՛նչ ալ իւր ըսես նը հախ տնիս
խաթիւն. տա Լ'սարմայօլիւ մօտային էկէր քի ուր ույ-
միչ լընինք նո՛ նէ մեր կնիչները մեր ձեռքը կու մկան
նէ ալ մեր ախշրները... Լ'սարմայօլիւ մեջ նէ երես մեռ-
ցեր է նէ ալ երեսի ջուր, խիտը ընտար քան է ըսես նը
վրատ կու խնատն... տանկ երթայ նը մուտախիյ պա-
տինճնիս աի դնինք... աչխարք կարվօտուք ա՛կրթայ
էկէր քի ուր առնկ երթայ նը:

Ակնցի տիկինը սակայն կաս կարմիր կ'ըլլայ՝ էրիկ
մարդու մը իր հետ խօսած ըլլալուն համար ու բնու
չպատասխանելէ զատ աղջկան տկնարկ մը կ'ընէ իրեն
հետեւելու համար ու ճամբան կը փոխէ:

Վերջապէս կը հասնի թափորը որոշուած հանդիսա-
վայրը, հոն ամեն ոք խուճբ կը կազմէ իրեններով. դամ-
բիւղներն ու սակառները կը բացուին. ոմանք ճնկելա-
քանուժիւնով ու ոմանք ալ հա պրէ թխելով գոհացում
կու տան իրենց ստամոքսին. չէ՞ որ առ հասարակ բոլոր
մարդոց համար կոկորդին հազեցումը առաջին անգը կը
քոնէ, ։ Յատկապէս վարձուած նուագախումբ մը բնափր
կատրներ կը նուագէ և ոգեւորութիւնը ծայր կուտայ ։

Կարգը կու գայ գաւաթիչին, պարելու համար երիտա-
սարդներ կը նետուին ասպարէզ, բայց աւագ որ սամե-
րու խորրիկ կայ. Ակնցի աղջիկները սակայն կամ պարել
չեն դիտեր և կամ չեն ուզեր պարել ամենուն հետ.
Խեղճ պարասէր երիտասարդներ ապին անդին կ'իյնան
մէյ մէկ սալ գտնելու համար. հազար դժուարութիւն-
ներէ վերջ գէշ աղէկ կը ճարեն՝ գլխաւորաբար ոչ-Ակըն-
ցիներէ սամեր, ու կ'սկսի պարը ։

Մեր Հաճի աղան. իր ծանօթներէն հէմշիյէճի Մա-
նուկ աղաի խուճբին միացած էր ու իր զամփիւղը միա-
ցուցած էր Մանուկ աղաի ուտելեաց սակառին, սա ա-
ռաւելութիւնով որ Մանուկ աղաի սակառին մաս կը
կազմէր երկու քաջնոց շիշ մը օղի, զորս սկսած էին ըն-
կերովի խմել. կը խմէին ու կը խօսէին մեծ ոգեւորու-
թեամբ, յանկարծ Հաճի աղան տեսնելով պարողներու
խուճբը՝ կը հետաքրքրուի ու գտնուելով աղուն.

Մանչիւկ Օյրա՛ս, գնա հասի սա Ըսարմպօլիւ խաղը
սեյիւր արէ ըմտ նայէ ուր մըջերնին չի մննես.

Օյրաս կը մեկնի ու կ'երթայ պարողներու մօտ, ան
իւր կեանքին մէջ առաջին անգամն էր որ երուպական
պարը կը տեսնէր, քանի մը վայրկեան դիակէ յետոյ
սասափիկ գայթակղած ու զայրոյթով լի դէմքով մը կը
վազէ հօրը քով.

— Աղապա՛, խըմնես գեննին տակը օնցայ, աս ի՞նչ
թավուր խաղալ է չի կիտիմ, պիւթիւն հարս ու տղչըներ
երիյ մարդոց հետ փաթթըուեր, գըրկըվըտեր ու կու
դառնան, կ'երթան իւ կու գան. աս կըթափքը իրու ուր
խիպ ու ամօթ չիւնին էղեր, ան քի ուր տ'երթան իւ
տի գան նը կօյնած տեղերնին բարով չէ՞. տրհա բարով
չէ՞ր լըներ քի Ա.կին պես դեմ դիմաց կօյնած խաղան :

Հանի աղան — Պըրի՛ք . . . մօչի՛ւ, իրա՞ն գըրկըուը-
տած կու խաղան. տէ անենկ է նը մեյ մի տըհա բօլեր-
նին չի տի երթաս, քուկին ճիվերըս կու կոտըրափմ.
անենկ բըրսուայ օյինները սեյիր անեյ պիտիւ չէ՛ :

Մանուկ աղան դիտել կուտայ թէ գասրիլը բոլոր
քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ ընդհանրացած պար մըն
է և շատ յարգի ըլլալով պատուաւոր ընտանիքներ ան-
պատեհութիւն մը չին տեսնել իրենց մանչերն ու տղ-
ջիկները պարել տալուն մէջ և ժանտանդ որ ստեպ
պարի մէջ սկիզբ կ'առնեն նշանախօսութիւնները :

Հաճի աղան գայրացած՝

— Անենկ չէ՛ աղա, անենկ չէ՛, թող երթայ իմ ախ-
չինկա տիւնը մնայ, ան չի կիտիմ էղեր թը չի գիցցած
մեկ մօնչ մի ախչինկա տի դրկէ ու տի դառնայ . . . տըհա
ի՛նչ կայ չի կայ :

Այս միջոցին պարը վարողին գոռ ձայնը կը հասնի
Հաճի աղաին ականջը .

— Շէն տը տամ . . .

— Տե՛ս հըլա ի՛նչ կ'ըսէ, չի տի տամ կ'ըսէ. դէհէր մօն-
չիւն մէկը աս ախչինկը ինծի տիւր ըսաւ .

— Պալանսէ, քովալիէ՛ . . .

— Ասիւնք կ'երվայ քի իրար տի փիթըուկին. վար
օսնի՛ս խավարեա՛լ, կ'ըսէ .

— Անաւիւան տե՛օ . . .

— Կու. նայի՞ս, աւանակը դի՛ւն ես կ'ըսէ .

— Անառիէ՛լ . . . անգո՛ւ . . .

— Անառա՛կ ես, դո՛ղ ես, կ'ըսէ, Մանուկ աղա,
վազէ՛, հրմա իրար տ'իւտին .

Մանուկ աղան որ երկար տարիներէ յետէ Պօլիս
հաստատուած էր, յաճախ առիթը ունեցած էր ներկայ
ըլլալ եւրոպական պարերուն, մանաւանդ գասրիլլին,
ուստի կը բացատրէ .

— Հաճի աղա՛, աս քէլիմէները ֆուանսուզճա ին,
ու օյինին թալիմաթներն ին . աս թալիմաթները տվող
հէրիֆն ալ օյինին մարն է .

Պարէն յետոյ կ'սկսին բանտիստութիւնները, հոն Ա.-
կրնցիները տասնիցրս փառաւորուելով կը փառաւոր-
ուին . . .

Սրախճանական օրերու մէջ արեւը շատ շուտ
իր հրածեշար կուտայ . օրն իրիկուն եղած է աւ-
ռանց այս զբօսասէրներուն զգացնել տալու . . . յանկարծ
շողենաւը կը սուլէ . մեկնումի առաջին աղդարարու-
թիւնն էր . Հաճի աղան և Մանուկ աղան իրենց խմած
օղիին ազդեցութենէն լօլիկ եղած, տաք վիճարանու-
թեան մը բռնուած էին ու չէին լսեր շողենաւին սու-
լումը . մէյ մըն ալ զգացին իրենց շուրջը պարսպու-
թիւն մը ու ամայութիւն մը, Մանուկ աղան յանկարծ
սթափելով ,

— Հատի նայինք Հաճի աղա՛, խօրթմանիս կարճը
կապինք, գէրէ քչիյ մի տրհա օյալամիշ լընինք նը մու-
թը աի կոխէ ու ֆոս դայերն ու առջերը մեզ աի փե-
թըւկին, հատի՛ հալլահ, քըռքըսուրնիս ժողուըաինք .

Ու հապճեպով կը հաւաքեն իրենց ուտելիքի մնացորդները և կը մեկնին :

Նաւամատոյցին մտնեցած, յանկարծ Հաճի աղան կը մտարերէ թէ զամբիւղնին մոռցած են. դառնալով տրդուն .

— Մանչիւ'կ Օյրաս, շան տղայ, նայէ հըջա խելք արի'ր թը զէմպիլը չի մոռնանք. հասի նայիմ, վաղելով զէմպիլը առ տէ ֆոս բե'ր .

— Ես մինակս կու վախիմ տղապա, հետս գաս նը կ'երթամ :

Հաճի աղան կ'ստիպուի տղուն բնկերանայ . պարապ զամբիւղը կը գտնեն իր տեղը, ու մինչդեռ կը վերադառնան նաւամատոյց, շոգենաւը վերջին անգամ մըն ալ կը սուլէ :

— Հասի' Օյրաս, չափուխ արէ', պաճախներրա բաց, նայէ կէմին կը զրուայ . . .

Երբ սոսք քայլ միայն մնացած էր շոգենաւին մերձենալու՝ յանկարծ նաւը կը բացուի :

Հաճի աղան զէպի ծովեզրը վաղելով .

— Հէօ'յ, բանրօսճի, սանտ տեչիմ հեօ'յ, պիր փառչա տուտուխ . . . մայնի ի քեզ մարցի'ւկ :

Ու այսպէս մեր գոյզերը՝ հայր ու աղայ կը մնան վօսփորի ավերուն վրայ :

Հետեւեալ օրը լսուեցաւ թէ անտեք Պէյքօղի մէջ Ակնցի ախթէրի մը հիւր մնալով երկու շաբթի առաւօտ կանուխ առաջին շոգենաւով և նայն ախթէրէն գնուած սոմասկներով վերադարձած են իրենց խանը՝ առանց զամբիւղը մոռնալու ախթէրին խանտ թը :

Թ.

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ՀԱՆԻ ԱՂԱՆ ՏՈՒՆ ԿՐ ԳՆԷ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՉ

Հաճի աղան կր մտածէ թէ անանկ ալ Պոլիս եկած է անանկ ալ, իբրև շան օլտուն, իրաւ մը տանէ մայրաքաղաքին մէջ, որպէս զի երբ հայրենիք վերադառնայ՝ «Ես հատրմայօլիս մէջ ըստա ունիմ ճիվերաանքս, դի՛ք ինչ տնիք. քանի՞ փարա կ'առնիմ ես ձեզի պես դարտակ հէրիֆները» բսկով խաւաւելիւ ըլլայ :

Օր մը իր բարեկամներէն Ելնի ճամին Ակնդի շէմշիյէճի Սվրնես աղան կր դիմէ բսկով .

— Սվրնես աղա, քեզի բան մի տի բսիմ, դիւն մարդ շատ կու ճօշտաս՝ հասցար մի, աճար կ'ըսես ընծի հրմար տժան տիւն մի կու դրաուի՞. սենկ քիչ քրանրուած պէլե բան մի. փարան էսիրկէմիչ չիմ աներ, վեց օխար հարուր լիրա կուտամ բմա, էն ախալլի հազար հինգ հարուր լիրաի մի մալ էղած լինելիւ է. աս տեղ հատրմայօլ է. կուլլի քի մարդիւն գործը ախասամիչ կուլլի աէ իր նամուսին խաթերն հրմար պակաս ամեքով ձեռքեն կու հանէ. իշթէ կ'ուզիմ ուր աս պիչիմ բան մի լընի :

Երեք օր յետոյ, Սվրնես աղան կր յայտնէ թէ ուղածին պէս Բեյեփիլը տուն մը կայ կէտիք Փաշա, որուն աէրը քանի մը տարի առաջ հազար երեք հարիւր ռսկիով կատուցած ու վերջերս մահը վրայ դալով՝ իր միակ որդին երիտասարդ հովարտայ մը, ձեռքէ կր հանէ քէօր դինովը՝ տիրէկին մեկ պոչն ուսուլու համար :

— Թա՛մ, իմ բրարուածս ալ աաննկ մեյն է. քանի՞ կուտայ եկէ՛ն .

— Ինչ հարուր լիրա կ'ուզէ էզեր, պէլքի բան մի
արհա կու կոյրինք, ըմա . մատրս մեջն է .

— Մարրտ մեջն է նը ընծի ի՞նչ դիյան ունի . հնչուկ
քի քիրան տամ նը թող կրթայ մեջը նսաի . հազրր
թէլլալչէքիտ մաթլուպ կ'անինք .

— Ես մարրս չըսի, մատրս րսի Հաճի աղս' .

— Հա' անե՞նկ է . եյ հրմակուհրմայ թող մնայ , կը-
քը մատուներտ ու ճօյլըներրտ մըջեն կու հանեա՝ հաս-
ցար մի :

Օվրնես աղան կը հասկցնէ թէ իր խօսքը միջնորդ-
չէքի համար է, Հաճի աղան կը խոստանայ դո՛հայնել
դինքը՝ պայմանաւ որ ի նպատտ իրեն աշխատի :

Եարաթ մը վերջ դինի մասին համաձայնելով եօթը
հարիւր յիսուս ոսկի կը վերջացնեն . հարդը կու գայ
Ֆէրադի գործողութեան . կը Հաճի աղան կ'իմանայ թէ
պէտք է ըստ օրինի տէֆթէրհանէն ներկայանալ : աւաջ
փոխարժէքը տուած ըլլայ և՛ «սաթարմ պի թամամ
փարասընը ալարմ» ըսէ . այդ կերպը Հաճի աղան հայ-
ւոյն չգար :

— Ըպա աա հէրիֆը փարաները առնելէն կըքը «պէն
սաթմամ» ըսէ նր . եա եա փարս մարս չառի ըսէ տէ
ինքի խալխրեմիս լընի նր . եա անենկ Ըսարմպօյցու
տուպառաի չիմ ի դար : Ի՞նչ կայ, էսէջ թող թախրիրը
տայ , հքքը կու տայանք , չի տիւտեյանք եա' :

— Բարով ըմա , ան ալ տ'ըսէ թը՝ կ'ըսէ Օվրնես ա-
ղան , ըմպա ելլես տէ եա նիզամով փարան տուի իւ
դիւն ալ թախրիր տըւիր ըսէ նը , ասէոր ի՞նչ տի ըսես .

— Էֆէնարմ, իմ մըքքես ի՞նչ կ'օսնի գիտե՞ս , կ'ու-
ւելցնէ Հաճի աղան . եա կ'ըսեմ թը կը ուր ուր թախ-
րիր տալիւ քի երթանք նը , էսէջուընէ մարդիւն քովը

կու համբիւնք փարաները իւ տօրպակի մը մեջ կու լեցը-
նինք. ես ֆոն տեղը փարան տօրպակովը ձեռքս կու
բռնիմ. եր ուր ուր սաքսըմ փա... կ'ըսէ ու ձեռքես
խափմիչ անելով... բալարընը թամամ ալսըմ» ըսէնը՝ ան
վախթը խօրըթան կու կըյրըվի հասցար մի :

Ու սրոչեայ օրը Հաճի աղան այնպէս ալ կ'ընէ. ծա-
խողը որ հանած վարածին մէկն էր, «եվիսի սաք...»
կ'ըսէ ու ձեռքէն քսակը կը յափշտակէ՝ ասանց երբեք
չարուհակելու խօսքին մնացորդը ու կ'ասնէ կը քալէ,
բարեմիտ խաղ մը ըրած ըլլալու համար.

Հաճի աղան հտեէն կը վազէ, — վա՛յ շան աղայ,
«մալըմը սա՛թ...» ըսաւ իւ փարաներն չալթելով քօշան
օլըրեցաւ :

Հետեւեայ օրը տան տէրը պահարունով մը Հաճի ա-
ղան կը դրկէ անոր նոր գնած տան էմրաքի հէօճէթը,
ու այսպէս Հաճի աղան կասկածը կը փարատի և ու-
րախութիւնը կը ճառագայթէ դէմքին վրայ տասն և ութը
ժամ անքուն անցնելէ յետոյ :

ԲՈԼՈՐ ՀԱՅՈՒՅԻՆԵՐՈՒՆ

ՇՆՈՐՀԱՓԱՅԼ

ՏԻԿԻՆՆԵՐ ԵՒ ՕՐԻՈՐԳՆԵՐ

Գիտութեան այս դարուն յարգի չէ բնաւ գլուխին հինը:
Հարկ է անխտիր զարգանայ ու բարձրանայ հայ կինը.
Օ՛ն ուրեմն, հայուհիներ՝ բարձրացուցե՛ք ձեր արժեքն ու
գինը.

Կարդայով ցմիշտ անզուգական «ՀԱՅ ԿԻՆ»ը:

Փ.

ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ԿՐ ՃԱՇԷ... ԹՕԳԱԹԼԵԱՆԻ ՄԷՉ

Երբ Հաճի աղան իր ամբողջ կորույտի ու գործունէ-
ութիւնովը նուիրուած էր Պոլսոյ մէջ իր գնումներուն
ու ապրանքի յանձնարարութիւններուն . իրիկուն մը
չէմշիէճի Օվրնէս աղան զինքը գանկով կը պահանջէ որ
Կէտիկ փաշայի մէջ գնած և սակարկութիւնը ի նպաստ
իրեն յաջողուցած տան քելլալչէք մճարէ :

Հաճի աղան խամ խում կարդալու համար .

— Աղա , բարով ըմա , ես ան տիւնը հասցար մի ա-
ժան չառի քի . զաթը շիտաակը կ'տ գեա նը ես փոշրման
էղայ . ի՛չ քօր զինը տիւնը կայ էգեր աէ ես չի գից-
ցայ իւ քեզի ու յմիչ էղայ . նէ իսէ յան մին եր էղա . .

— Նէ՞ մի նասիպէթ Հաճի աղա , գիւն անուր կէս
գինովը տան մի տէր եղար , պէրէքէթ վէրսիւն ինծի , չէ
իսէ , չէ թը օխն հարուր իցցունի , տխարն տխարը
հաղար լիրաի չեր տար :

— Եկէ՛ն , հայէ վուր յսիմ , չէ թէ ատ տիւնը ընծի
հըմար ու յտիւրելիտ , անձախ մեր եօթէտէն պէրիւ կալ-
լած ասխըտար տարուան էջպուպութեան մու ճիպօք զի-
յաֆէթ մի կուտամ , ըմա փարա չէ քի քօր մանկըն մը
պիլէ չիմ ի տար :

Օվրնէս աղան ճարահատ կը համակերպի , պայմա-
նաւ որ տալիք գիյաֆէթը նոյն իրիկունը տեղի ունե-
նայ՝ Թօղաթլեանի մէջ :

Հաճի աղան կը խօստանայ , իր անկախութեամբը
առանց անդրադառնալու Թօղաթլեանի մէջ համեստ

ճաշի մը իր վրայ ընկիք դառն տպաւորութեանը . ահա
կը կարծէր թէ հասարակ ճաշարանի մը ճաշագինէն մեծ
տարբերութիւն մը ունենալու չէր թօգաթլեանը :

Երկու մամ յետոյ ինքզինքնին կը գտնեն թողաթ-
լեանի տուփը :

Նախ Հաճի աղան կը մտնէ դռնէն ներս , ու մեծ
կ'ըլլայ գորմանքը երբ կը տեսնէ թէ դուռը ծիւնիներուն
վրայ դասնալով՝ երկրորդ , երրորդ ու չորրորդ դռներ
յաջորդաբար կը գոցեն անցքը . Հաճի աղան սարսափա-
հար կ'սկսի պուտի .

— Հասիր , Օվրնեսա աղա . . . պաթախիսանէ է ի'նչ է
Ֆոս . . . հրմա իս պաթիւրմիւշ տի անին . . . թե'դ հասիր ,
Օվրնեսա աղա' . . .

Վերջապէս երկու քը մէկ ներս կը մտնեն թողաթ-
լեանէն ու կ'սկսին չորս կողմերնին դիտել՝ կատարեալ
ապուշներու նայուածքներ արձակելով .

Հայ կառսօններէն կարպիս , մտենալով կը հարցնէ
թէ ո՞վ կ'ուզեն .

— Պարիւն Մկրտիչը ֆո՞ս է , կը հարցնէ Հաճի աղան .
կառսօնը կարծելով թէ խոհարարներէն Վանեցի
Մկրտիչը կը փնտռեն , կ'ասաջնորդէ զիրենք խոհանոց ,
Մկրտիչ աղբօր քով .

— Պարիւն Մկրտիչը դի՞ւք եք :

— Արամանք է , խուրպանն , կ'ըսէ Վանեցին .

— Թիս'ա , թիս'ա . . . Ասված անմենարարին չար նա-
զարէ պայնէ . ստենկ տաղատաղալիւ , ճէսիմ գործ մի
դատցրնելը էնմէն մարդիւ արրծու չէ' , էֆէրիմ պարիւն
Մկրտիչ , Ասված տըհա եվըլցնէ . շիտտակը ֆոս տեսնողը
մեյհման կու մնայ .

— Ասված միէր չորպաճու խօրօտ արև պախի . զիր

խիէլք զըմէն պանի խասնէ՛ . էն շատ մէրախլի մէրդ ի... .

Երկու Ակնցիները առանց բան մը հասկնալու խոհարարին՝ իրենց համար հօթէնթերէնի մօտեցող խօսքերէն , հիացած՝ խոհանոցի ձոխ սպասներէն ու տիրող կարգ ու սարքէն , կը վերադառնան սրահ , և սրահին շրջանը քանի մը անգամ կատարելէ վերջ՝ աչքառու տեղ մը սեղանի մը առջև կը տեղաւորուին .

— Պիզէ պիրէր շիւշա թիւթարախիսի կէթիւր , կը հրամայէ Հաճի աղան մօտեցող կառսօնին .

— Պուռտա եօ՛ք եօյլէ սեյլէս , վառ տիւղիքօ , սուքիզ , խուռմա , կիւլ , ուզում . պուռտա թութ իռաքիսի եօ՛ք .

— Պիզիւմ էկիւնտէն սիզէ պեշ օն թուլուխ կեօնտէրէմ . իսթիիմրար՞դ . . .

Եւ տիւղի դաւաթները հետզհետէ իրարու կը յաջորդեն . երբ ըստ բաւականին գլուխները շոգի կ'աննեն . կը կանչեն կառսօնը .

— Աղա՛ , պիզ եէմէք իսթէէճիւլք , 'նէ՞ վար :

— Օրիսթէ՛ , ալամանմէէ . . .

— Պիզ մանճա իսթէմէզիւք . . .

— Եէմէք եէռի այսի վառ , օրիսթէ , իցէռաէ .

Մեր Ակնցի հովարտայները կ'անցնին ճաշարան-սալօնը :

— Սիզտէ Ակին չէպիճ փաշասի վա՞ր տիւր .

— Պուռտա եօ՛ք փաշա .

— Եյլէ իսէ պարիւն աղա , պիզէ պիրէր լէնկէս քալածօշ կէթիւր .

— Պիզտէ եօ՛ք Չինուամաչին եէմէքլէս , վառ Ալա՛ թուրքա , Ալա ֆռանկա եէմէք . կ'ըսէ ու կը ներկայացնէ ճաշացուցակը .

— Ե՛լը չի կերած խոտը ուտէ նը դլօխը կու ցաւի, հասցար մի. շունտան պիղէ իքի սէհէն խըզարթմա կէթիւր, ըմա խըրմըզի տախտեզի չօխճա խոյ... պիր տէ ուրատան պիղէ պիրէր փիրէտէ բօզիկ իլէն պիրէր փիրէտէ՝ աղը դրած կանաչ տախտեզ կէթիւր...

Ապսպրտած մսեղէնը կուգայ խակ աղանդերի մասին եղած ապսպրանքը կառսօնը չկրցած հասկնալուն համար չլսելու զարկած էր :

— Օւրս՛ սանա կանաչ տախտեզ իլէ բոզիկ տեախում, ներտէ՞ խալտի.

— Եօյլէ սեյլէն եօք, վա՛ն սալաթա, վա՛ն ալաֆուանկա թուոցի.

— Կէթիւր օլա, կէթի՛ւր, թուռչի կէթիւր, գող ու բեզ շան աղայ կէթի՛ւր, կ՛ըսէ Հաճի աղան. ու կ՛սկսից քառասուն և սէթր ժամէ ի վեր անօթի մնացած մարդոց պէս ուտել՝ առանց ընդհատումի : Քիչ յետոյ Հաճի աղան կ՛սկսի սակորներն ալ կրծել՝ անշուշտ իր տան մէջ կարծելով ինքզինքը : Չորս կողմէն կ՛սկսին խնդալ. կառսօններէն մին չկրնալով այլևս ինքզինքը դսպել, Հաճի աղան սակորը կրծած պահուն.

— Մ՛շտ, օ՛շտ, կը բացադամնչէ :

Հաճի աղան սաստիկ բարկացած պատառը կը ձգէ սւ դատնարով ընկերոջը.

— Սլքնես աղս՛, ելիր իւր երթանք. ես Պէկ օղլին կեսը ծախու առնող մարդ իմ, ասիւնք վե՞վ կ՛ըլլին ուր մեզ զեֆլէմիչ տի լընին... ու յանկարծ ոտքի ելլելով կ՛ուղղուին դէպ ի դուռը : Կառսօնները կը կեցնեն զիրենք և հաշիւ կը պահանջեն :

— Սիդ նէ՞ տիյիսըզ օ տէկիւլ ըմա, պիղի ոտամ եէրինէ խօյմասարզ քի. ներտէ՞ կէօրարզ քի քէօփէքլէր

եէտիւքլէրի էքմէկէ փարա վերսիւնլէր... կ'ըսէ Հաճի աղան, ու երկուքը մէկանց՝ առանց սանթիմ մը վճարելու դուրս կը նետուին :

Փողոց ելլելէ յետոյ Հաճի աղան դառնալով ընկերոջը :

— Զաթը այ օղո՛ւլ, շան տըղութին ու շընութին անելիւ հըմար Պէկ օլլիին խալտուրումները կու չափէ՞ Ակընցի օլանը, պօշ տեղը չի չափեր...

— Անենկ է ըմա, ես ատ բանին մէջը չի կամ, ոսկորը դիւն կոծեցիր...

— Թող ատենկ լընի... զաթը Հաճի չէղած շնութին չես կրար աներ քի :

“ՏԱԹԵԻ”

ԿՐՕՆԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

ԿԱԶՄԵՑ՝ ԱՐՏԱԻԱԶԴԻ ԾՅՐ. ՎՐԴ. ՍԻԻՐՄԷԵԱՆ

Գնահատելի եւ արժեքաւոր հասր մը,

գրադարանի առաջնակարգ զարդ մը:

Կ'ԱՐԺԷ ՈՒՆԵՆԱԼ ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ

Գ Ի Ն 150 ՂՐՇ.

Կեդրոնատեղի

Յ. Մ. ՍԷԹԵԱՆ, Կ. ՊՈԼԻՍ, ԶԱԳՄԱԳՃՐԼԱՐ, ԹԻԻ 30

ՍԻՆԷՄԱ-ՕՐԻՒԱՆԹՕԻ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄԸ

ԵՒ ՀԱՃԻ ԱՂԱԻՆ ՎԱԽԸ

Երբ կը հասնին սինէմա Օրիանթօի առջև, Հաճի աղան հետաքրքրուած կը հարցնէ .

— Աղա՛, հըլա՛ ֆոս ի՞նչ կայ : մէյնմ՞են կու խաղայ... թէվէթըո՞ է ի՞նչ է ֆոս, հըլա՛, սա ի՞նչ լօսեր է կու վառի .

— Աս տեղին սրամաֆօխրաֆ կ'ըսին . ֆոս ներսը, փէրտէին վրայ ճանլիւ խարակէօզ կու խաղայ :

— Աճա՞ք կ'ըսես փարասուզ կրա՞նք ներս մեներ, կ'ըսէ Հաճի աղան ու կ'ուզղուի դէպ ի ներքին դուռ . գօնքօյեօր կը կեցնէ զինքը .

— Պիլէ՛թ, կ'ըսէ :

— Պիղ տըհա բանրօռա կեթմիյերըխ . Ըսարմայօլտաքի իչլէրիւմի պիւթիւրիւրսէմ իչթէ օ վախըթ բանրօռ պիլէթի ալաճիւք . տրհա սլմասուխ .

Պէն վարօր պիլէթի սօրմիւեօրըմ, իչլէրի կիրմէք իչիւն պիլէթ վար .

— Աղա՛, սլմասուխ, պիղ խարիպըզ .

— Իսթէր Խըպըրզը օլուն, իսթէր Մըսըրըն, պիլէ՛թ .

— Իքի կիչի իչիւն խա՞չ փարա վերէմ :

Դանապանը կիչէն ցոյց կու տայ, և Հաճի աղան հոն դիմելով .

— Աղա՛, սի դէ իկիրմիչէր փարա վերէմ . պիւզէ պիրէր թանէ պրլիկ մի տերսըզ ծըլիկ մի տերսըզ, իչթէ օնտան պիրէր ֆըթիյ վեր .

— Պիր պիլէթ պէչ կըռօ՛չ . սիզ պէօյիւք աստամ .

— Ազա՛, պիզ պէօյիւք ատամ տէկիւլըս, պիզ խարիպիկիտ ատամլարըս. թանճիրատա պիւշիւրիւր, խարախատա եէրիւք . . .

— Պուստա, թանճէրլի տէ, թուհուզլու տա, Փարիզլի տէ պիր, պըյըզլը ատամ պեշ կոօ՛շ, կը կրկնէ տօմսակալածաւր.

— Ասևոր ի՞շ տի ըսես Օվընես տղա, ֆոս ներս մըն-
նեյիւ հըմար մուստախիլ պըյըխնիա թրա՞շ անեյիւ եյանք :
Օվընես աղան չափաղանց նեղացած անոր ժլատ ըն-
թացքէն, սուաջ կը նետուի և երկու քառորդ մէճիտ
ցնծալով երկու տոմսակ կը գնէ ու կը մանկն ներս :

Հաղիւ թէ կը տեղաւորուին, յանկարծ լոյսերը կը
մարին : Հաճի աղան վախնալով :

— Աման Օվընես տղա, չիլլի թր սեղ տա մութին
մեջը սոյմիշ անին . վրաս քի լլիւաթլիւ փարա կայ .
դեռ Հաճի աղան իր խօսքը չուարտած մեքենան կ'սկսի
բանիլ . ներկայացումը կ'սկսէր : Վարագոյրին վրայ կը
պարզուին հետզհետէ, քաղաքներ, դիւղեր, դաշտեր, ձո-
րեր, անտառներ ու բարձրարերձ լեաներ . դետեր ու գե-
տափներ . յետոյ կը ներկայացուի լճի մը եղկըքը եղէգի
անտառ մը . Ափրիկեան կեանքէ տեսարան մըն էր : Հե-
ռուէն փոշիի ամպեր կը բարձրանան . քիչ յետոյ կ'երե-
ւան եղէգնուտին մէջէն սուրացող Արար ձիււորներ՝ բո-
լորն սլ զինուած . կրք ձիււորներու յատաջապահս տե-
սարան կուգայ, յանկարծ եղէգներուն մէջէն կը խոյա-
նան իր վրայ դոյզ մը ամենի առիւծներ, մենամարտը
կ'սկսի որսորդին ու առիւծներուն միջև . առիւծներէն
մին կը յարձակի ձիուն դաւակին վրայ, իսկ միւսը Ա-
րարին վրայ կը խոյանայ ու կ'զղեանէ . Հաճի աղան
կ'սկսի վախէն դողալ .

— Ճանաւարները . . . Օվրնես աղա՛ , ճանաւարները . . .

— Մի վախնար մեղի բան չեն կրնար աներ , կ'ըսէ Օվրնես աղան , որ շատ անգամ սինէմայի ներկայացումներ դիտելու առիթ ունեցած էր :

Կր հասնին յետամնաց առիւծորսները ճիշտ ժամանակին՝ երբ դեռ յոչոտուած չէր իրենց ընկերը և ամէնքը մէկ համազարկով կ'սպաննեն առիւծները և իրենց վիրաւոր ընկերը ձիւռն վրայ կապելով դադաններու դիակներուն հետ կը հեռանան հանդիսականներու բուն ծափահարութեան մէջ :

Առաջին մասը վերջացած էր . երկրորդ ներկայացումն էր սասիկանական սուամ մը , որուն ուշի ուշով կը հետևէին Հաճի աղան ու ընկերը . արարուածներէն միոյն մէջ դադանի սասիկան մը գողերու լարած թակարդը կ'իյնայ . բանտուած անոնցմէ՛ զետեւոր նկուղի մը մէջ . երբ ամէն կողմէ կը խոյանան զէնքերնին բարձրացուցած դէպ ի դադանի սասիկանը , յանկարծ հաճի աղան տեղէն ցաթ քելով .

— Ա՛նտէրմէ եօ՞խ մու , փուլիս եօ՞խ մու . . . կը պօսայ՝ տնարեկ : Արահին մէջ ամէն ոք մէկզմէկ կ'անցնի կարծելով թէ քսակահատութեան դէպք մը տեղի կ'ունենայ . սրահին դրան մօտ կեցող սասիկաններ կը վազեն դէպ ի ձայնը բարձրացած կողմը , ու կը հարցնեն թէ ի՞նչ պատահեցաւ . Հաճի աղան սասիկաններուն բեմը ցուցնելով .

— Թաթր'ն , թու թը'ն խըրխըղլարի . . . զավալու հէրիֆի եօլաի բիլէր . . .

Հազիւ կը հանդարտեցնեն Հաճի աղան , բացատրելով անոր թէ իրական բան չէ եղածը :

Ներկայացման վերջին մասը հետապնդիչ ձիւռոր սասիկաններու ջոկատի մը կողմէ հետախուզութիւն մըն

էր, որոնք փոշիի ամպեր բարձրացնելով հետուէն սրար-
չաւ կուզան բնին ուղղութեամբ... Հաճի աղան սար-
սափահար.

— Էսկերները՝, սրվարինե՛րը Օվրնես ա՛ղա... նայէ
կուզան, հրձայիկրս վրայնիս տիգան... հրձայիկրս տի
կոխկրուտին մեզ, շիտաակ վրայնիս կուզան... փախի՛ր
Օվրնես աղա, չափուխ պաճախներըս վերցո՛ւր սրկէ օ-
լորուինք...

Հաճի աղան ոտքերը... խօսքին միացնելով դուրս
կը նետուի: Ի դուր իր ընկերը կը կանչէ, ան կը վազէ
Բերաի շիտակին վրայ, ասոր անոր զարնուելով և ճամ-
բուն վրայ երկու կին և աղայ մը գետին տապալելով,
և այս գնացքով կամուրջը կ'անցնի ու իր ընտկած խա-
նը կը մանէ՝ բոլորովին շունչը կտրած:

Այդ գիշերը Հաճի աղան ամբողջ գիշերը երազին
մէջ մինչև առաւօտ զառանցեր է.

— Օվրնես աղա՛, ճանալարնե՛րը... Օվրնես աղա՛
գողերը, փուլիս եօ՛խ մու... հէրիֆի էօլտիւրիլէր...
էսկէրնե՛րը, սրվարիները, Օվրնես աղա... մեզ տի կոխ-
կրուտին, ընը՛ եկան, վրայնիս եկան:

ԱՄԷՆ ՀԱՅ ՊԵՏԻ Է ԿԱՐԴԱՅ ԱԶԳ ԶԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻ

ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

ՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ՄԵԾ ԽՆԱՄԲՈՎ,

Ունի հեճաբրական ու պեպիսուն՝ գիտական, ժո-
ղովրդական, պատմական, Ազգ. ու եկեղեցական օգտա-
կար ցիւթեր:

Ան բոլոր ազգայիններու մտքի հաշակին գոհացում
սալով հանդերձ Ազգ. աւագ հաստատութեան մը ստատ-
րած ըլլալու գոհունակութիւնը պիտի պատճառէ՝ ապա-
հովաբար:

ԺԲ.

ՈՒՐ ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ԽԱՂԻ ԿՈՒՓԱՅ...

ԻՐ ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ՔԵՌՈՐԴԻԷՆ

Մեր անդուգակուն Հաճի աղան ամբողջ ամրան եղանակը անցուցած էր Պօլսոյ մէջ՝ առանց կրթեք յուժպէտս ժամաւաճառ ըլլալու, մի միայն զբաղելով իր վաճառքներու գնումին ու անոնց անւերջ սակարկութիւններովը, այլևս ժամը հասած էր իր վերադարձին. սաստիկ տաքերը ինկած էին, իսկ ինքը կը վառիաքէր աշնան ցուրտերը շսկսած մեկնիլ։ Ան հաշուեղիրները գըրպանը դրած և զօնկարմանները կիրասօնի իր գործակատարին դրկելէ յետոյ իր աղուն Օյրասի հետ Մեծ Շուկայի Զէննէճիլէր փողոցէն կը գնէ իր պատուական կէսին Հաճի խաթունին համար քանի մը կտոր այլ և այլ տեսակ մուշտակներ, պարսկական շալ գոտիներ, նաև աղջկան օժիտին համար սրմալը, սեվայի, կիւլմեզ և չեքարի կերպասներ, պիւրիւննիկ շապիկներ, շուհա, դազմիր, և այլն. ինչպէս նաև յիսուն ոսկի արժողութեամբ զանազան տեսակ զարդոսկիներ՝ որոնց ամբողջութեան գնումին սակարկութիւնը կը տևէ մօտաւորապէս երկու շաբաթ։

Խաչի տօնին պահոց չորեքշաբթի օրը աղուն հետ մեկնելու որոշումը տուած և նոյն իսկ իբր գործը զլուցող մարգ՝ Ազդ. Պատրիարքարանէն յաջողած էր վկայագիր մը ձեռք բերել իբր կարօտ գաւառացի, շոգենաւային ընկերութիւնէն կէս նաւողչէքով տոմսակ առնելու համար։

Խաչվերացի տօնին կիրակի առաւօտուն կանուխ կ'անթնցնէ՝ իրմէ անբաժան եղող սիրական զաւակը՝ Օյրասը, ըսելով.

— Մանչիւկ, Օյրա՛ս, ելիր իւր աս առախ քեզի հետ Իւսկիւտարիւ Սըրբ Խաչին ըխտի երթանք, ճամբորդի վու բարի աջողութեան Տեր օղորմա մի ըսել տանք :

Օյրաս Սկիւտար երթալու լուրը խմայածին պէս շուտով մը կը հազուի ու հօրը հրամանով թաշկինակին մէջ կը դնէ քիչ մը Ակին պանիր և տասնհինգ փարանոց թէք քային մը, շողենաւին մէջ նախաճաշելու համար . ու կը մեկնին :

Հայր ու սղոյ կամուրջ հասնելով Սկիւտարի համար երեսուն փարանոց մէյ մէկ տօմասկ կը դնեն ու կը մանեն շողենաւ. քիչ յետոյ շողենաւը կը բացուի . երբ անոնք իրենց թաշկինակին մէջ ծրարուած նախաճաշիկը բանալով կ'սկսին ուտել, հոն իրենց մօտ կը տեսնեն ծանօթ Ակնցի մը որ զործով Օրթա գիւղ կ'երթար, կը խօսին . երբ դիտել կու տայ Ակնցի բարեկամը թէ սխալ շողենաւ նստած են . Հաճի աղան տեղէն դախքելով .

— Վա՛յ չար ստորնայ, վայ սալախոնայ ստորնայ... հրժայեկրս ի՞նչ խալթ անելիւ է, ըսելէն կը վազէ սանդուղներէն վեր՝ նաւապետին գտնուած տեղը .

— Պէրի պախ խաֆթան աղա՛, պիղ եաղլըչ բանբօռա պինաիւք . պիղիւմ պըլիթլէր Իւսկիւտար իչիւն տիւր . էկէր խէպիլը վար իսէ բանբօռը ուրայա չէվիւր... պիղիւմ օղլան իլէ Սըրբ Խաչա կիտէճիւք... .

Նաւապետին օգնականը կը սաստէ Հաճի աղան, և կ'ստիպէ որ վար իջնէ : Հաճի աղան իր խնդիրքը կը կրկնէ . այն ատեն երկրորդ նաւապետին բուռնցքի հար-

ուածով կ'ստիպուէի սանդուղին ստորոտը համբուրել .
բարեբաղդաբար ոտքը քիչ մը ցաւցնելով ածանկեկ մը
կ'ազատի : Ներկաները ինչպէս նաև իր Ակնցի բարեկա-
մը՝ որ չէր կրցած Հաճի աղաին սանդուղէն դէպի վեր
յանկարծական խոյանքը արգիլել, կը համոզեն զինքը թէ
անտեղի է այդչափ իրարանցումը, քանի որ շողենաւը
Պէշիքթաշ պիտի հանդիպէր որով կարելի էր աքթարմա
ըլլալով երթալ՝ միևնոյն տոմսակներով : Հաճի աղան կը
հանդարտի : Անոնք Պէշիքթաշ ելլելով նաւամատոյցին
վրայ կ'սպասեն կէս ժամու չափ, մինչև որ Ակիւտար
մեկնող շողենաւ մը զիրենք տանելով կը տանի :

Հաճի աղան ու աղան կը հասնին Ակիւտար Սէլամ-
սըզի Ա. Սոյ Եկեղեցին . մէյմէկ տասնոց մամ վառելէ և
ջերմեռանդութեամբ աղօթելէ վերջ քառորդ մէճիա մըն
ալ կուտան քահանայներէն մէկուն ձեռամբ, ճանտպար-
հորդութեան և գործի յաջողութեան՝ յուարա Ա. Պատա-
րագի Տէր սղորմեա ըսել տալու համար :

Պատարապին աւարտումէն յետոյ երբ Ա. Սոյ Եկե-
ղեցիէն ելլելով անկիւնը կը դառնային, յանկարծ ջր-
հանկիրի երեւոյթով երկու հոգի կը կեցնեն զիրենք : Ա-
սոնցմէ մին Հաճի աղաին ձեռքը կը համբուրէ ըսելով .

— Օ՛, բարով ես եկեր աղա տայի, երկիրէն և՛րբ ե-
կար :

— Ա՛Ֆ կ'անես եկէն, ես քեզ չիմ ճօշնար կ'ըսէ հա-
ճի աղան կասկածելի նայումով մը պատացունելով անոնց
վրայ .

— Աղա տա՛յի, կը շարունակէ խօսակիցը . քսանը-
հինգ տարիէ պէրի ես շատ փոխում եմ տէ անոր
համար հիմակ չես կրնար ճանչնալ, հարկաւ անանկ ըլ-
լալու է, ինչու որ ես աղայ էի երկիրէն ելալ նէ, ամն

դուն հիշ փոխուած չես աղա տայի . այս ըսելէն վերջ կուտայ Հաճի աղաին անուներ , մականուներ , ինչպէս նաև ազգականներէն քանի մը մարդոց անուններն իրենց մականուններով , նախապէս Ակնայ վերի թաղը բնակած ըլլալը , յետոյ ո՞ւր և ինչպէ՞ս անցնելը՝ կը հարցաքննէ :

— Աղէկ ըմա դիւն վորոնցմէ՞ ես , կը հետաքրքրուի Հաճի աղան . ան կ'սկսի պատմել թէ ինքը տղայ հասակին մէջ Ակնէն ելած է , թէ ան Ակնայ մէջ այնինչ անձին զուակն է — ու կուտայ Հաճի աղաին քերայրին ու քրոջ անունն ու մականուներ — թէ երբևէն հետաքրքրուած է իր ազգականներով , բայց դժբախտաբար մինչև ցարդ անոնց հետ չթղթակցելու և իր վրայօք տեղեկութիւններ տալու աններելի յանցանքը գործած է և այլն :

Հաճի աղան կը ստուգէ թէ իրօք ունեցած է քրոջ զաւակ մը որ շատոնց ի վեր Ակնէն ելլելով հետքը կորսուած է . ու նոյն իսկ իրենք չեն գիտեր անոր ողջ կամ մեռած ըլլալը :

Իչթէ ես ան ևմ , քու իսկական ևկէնդ ևմ կը կրկնէ ջրհանկիրի կերպարանքով մարդը , ու կը խնդրէ , կը պաղատի որպէս զի չմերժէ իր փափաքը , հոն մօտը՝ դինետուն մը երթալով երկու օղի խմելու և հանդարտօրէն տեսակցելու համար :

Հաճի աղան չկրնալով յաղթել իր հետաքրքրութեան , կը համակերպի և Օյրասն ալ միտաին ըլլալով չորսը մէկանց կ'ուղղուին Սէլամարզի շուկային գինետուններէն մին ու կը բաղմին սեղանի մը առջև :

Սեղանը անմիջապէս կը զարդարուի օղիի պայծառ շիշերով և յարակից զանազան մէզէնելով , կ'սկսին կօնծել մէկզմէկու կենաց :

Հաճի աղաին քեռորդին եղող անձը կը պատմէ կարգ մը անձնական պատմութիւններ, ամուսնական ու տնտեսական անցքեր. գործի յաջողութիւններ ու ձախողութիւններ, եղրակացնելով թէ ներկայիս հազիւ ծայրը ծայրին կրնայ տարուիլ իրեններով :

Հոն սեղանին շուրջը տեղաւորուելէն քառորդ ժամ վերջ Հաճի աղաին այս ինքնաբոյս քեռորդին ընկերներէն չորս անձ մէկանց ներկայանալով կը բարեւեն. անմիջապէս Պրն. քեռորդին կը հրամցնէ զանոնք եւս սեղանին մասնակցելու. ու կելսին կիթսինի մէյլաանէական հրամաններն ու կոչերը իրենց ծայրայեղութեան կը հասնին :

Հաճի աղաին քեռորդին իր առաջին ընկերոջը ուղղելով խօսքը, կ'ըսէ .

— Հաճի աղան տաօր մեր միւսաֆիրն է. զնա որչափ որ զահմէթ կ'ըլլայ քեզի, մեզի համար երկու հօխայ միս տու տուն տար. ետքը ես քեզի փարան կուտամ .

Հաճի աղան այլեւս համոզուած էր իր քեռորդին ըլլալուն .

— Չէ՛ եկէն չէ՛, սա մասրուֆը ընծի կ'իյնի, սա սա մէճիտիյան տէ թող անով երթայ ի՞նչ քի տ'առնէ նը առնէ. ու կը հանէ նալի պէս ճերմակ մէճիտ մը կուտայ :

Մարդը մէճիտը առնելով կը հեռանայ :

Քիչ յետոյ վերջէն եկած ընկերներէն երկուքն ալ մէյմէկ պատրուակ բռնելով կը հեռանան. իսկ այն որ մէճիտ մը առնելով հեռացած էր եկէնին սան համար միս գնելու պատճառու, կը վերադառնայ իր ընկերոջ ականջին բաներ մը փոխալ ուղելով .

— Հաճի աղան օտար չէ՛, օրթան ըսէ՛, ի՛նչ որ պի-

տի ըսես . կ'ըսէ, Հաճի աղաին սիրական եէկէնը : Այն-
տանն քիչ մը քաշուելու պէս ընելով կը յայտարարէ թէ
տունէն տասը դրուշ ուզեցին հացի, պտուղի, աղցանի,
և զանազան պէտքերու համար :

Հաճի աղան որուն գլուխը բաւական բռնած էր այդ
ժամուն, ան իր սովորական ժլատ ընթացքը փոխած՝
ձեռքը գրպանը խօթելով մէծիտ մը եւս կը նետէ սե-
ղանին վրայ . այս երկրորդ մէծիտն ալ կ'աներեւոյթա-
նայ մարդուն հետ :

Վերջէն եկող ու ցարդ ուսող խմող միւս երկու բա-
րեկամներէն մին դրսէն բան մը գնել պատրուակելով
դուրս կ'ելլէ . իսկ միւսը կը մնայ իրենց մօտ, հաւանօ-
րէն դեռ ստամոքսը օղիէն ու մէղէներէն հաղեցած չըլ-
լալով :

Կէս ժամ մը եւս կուտեն ու կը խմեն . յանկարծ
թաղին ուրիշ ջրհանկիրներէն մին՝ քթին ծայրը չսեւ-
նելու չափ գինովի մը ստամոքսով կը մանէ ներս ու
դէպի Հաճի աղաին ու եէկէնին սեղանը ուղղուելով,
կ'սկսի հայհոյանքներու տեղատարափով մը ողողել՝ հոն
մնացող վերջէն եկած չորս բնկերներէն վերջինը . իսկ
սա առանց նկատի առնելու զանուող հիւրը, կը խոյա-
նայ հայհոյիչին վրայ ու հրելով հրմշակելով կը հանէ
փողոց . հոն փողոցին մէջ ալ անոնք կ'սկսին ծեծկուռութի :

Գինետան մէջ կը մնան միայն հայր ու տղայ՝ իրենց
նոր ազգականով առանձին :

Ջրհանկիր քեռորդին դամաւով իր աղա տային .

— Դո՛ւք նստէք Հաճի աղա, ես հիմա կուղամ . եր-
թամ նայիմ, սա կուուող տղաքը ի՞նչ եղան. շատ շնորհ-
քով մարդիկ չեն ամա, կենէ ալ սիրաս չըլլար . . . կ'ըսէ
ու նոյն յետայն դուրս կը նետուի :

Կ'անցնի կէս ժամ, մէկ ժամ. յետոյ մինչև երկու ժամ. ոչ Հաճի աղաին եկէնը կ'երևայ և ոչ ալ անոր ընկերները կ'երևան: Հաճի աղան կ'սկսի մտմտալ. արդեօք խաղի՞ եկած էր:

Կը կանչէ գինեպանը ու կը հարցաքննէ. ան կ'սկսի ծիծաղիլ Հաճի աղաին միամտութեան վրայ ու կը պարզէ կատարուած իրողութիւնը, զարգաչնեքու խումբի մը գոհ եղած ըլլալը:

Հաճի աղան կը վճարէ այդ օրուան օյիի և դանազան մէղէնեքու ամբողջական գումարն եղող վախճան ղուրուչը, մտքովը գումարելով դրպանէն ելած քառասուն ղուրուչին հետ, որ կլօրիկ կարմիր սակի մը կը հանդէր:

Հաճի աղան Սէլամարդի վառիվարը իջած ատեն աղուն դառնալով.

—Օյրաս օղուլ, իշխէ տես Լսարմաօլիւ տօլապները ու անկից հետէ խարմիշ արէ. եչը մախամով դուալ կուտան, կ'րսեն նը իշխէ աս անունկ էղաւ. սուտով ու փուտով, բրախին ճակեցան, մէվզաները զըխկոււմլամիշ էղան, աս ալ արհա ձէոը չի տըուաւ ատէ քառասուն խուռիշ ալ տիշ քիրասի... իշխէ կալուամ աս ալ զէնիհաթ է. գողութիւնն ալ զէնիհաթ աեհի սորվէ քի գողցնել չի տաս կ'րսեն նը իրաւ ին էղեր:

—Աղսապա', ան, ես քու եկէնախմ ըսող հէրիֆը աւարվօնց մեր բանբօռին մեջ՝ մեր ետըվօքը նսակը եր, մեր խօրըթաները մտիկ կ'աներ:

—Մանչիւկ դիւն ի՞նչ ես... հոտի ըսինք ես ֆաուդին չիմ էղեր. դիւն քի ուր տեսեր ու ճոցցեր ես նը ինչո՞ւ ընծի չհասկցուցիր քի իշու պես չի խարուեյանք պարի:

—Աղապա՛, գիտե՞ս, բանբօսին մեջ Ակնցի մի կարքի սիւալ բանբօս նստեր եք ըսաւ նը. իշթէ անոր հետ կու խօրաթեցիր. մեր խըսումներուն վրայ խօս բացաւ նը դիւն ալ էնմէն բանը տիպէճէյօք խօրըթեցիր.

—Վայ կաթըտ չորնայ սաւա Եկէ՛ն. դէհէր մտիկ արաւ, մտիկ արաւ տէ, ետրնուս հնչիւկ ժամ եկաւ իւ եքքն ալ մեզմէ առածները մեզի ծախեց... Հաճի էղած եյի, ասենկ խաղի եկած չեյի:

—Աջողութեան Տէր ողորման լիրա մի վաստըկցուց աղպա՛...

—Անենկ է ըպո՞... ետիւլօռուք, թէրսինէ վաստըկցուց: Աված նորիւ տայ, նորիւ խնդացնէ... աս զիյանները Ակինը գիւղացիներին կոնակեն հանկնիս նայինք, օղո՛ւլ:

ԺԳ.

ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ ԱԿՆՈՅ ՄԷՋ ԿԸ ՊԱՏՄԷ՝
ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ԻՐ ՏԵՍԱԾՆԵՐԸ

Հաճի աղան այլևս Պոլսոյ մէջ կատարելիք ու է գործ չունենալով կ'որոշէ այս բաղձածախս քաղաքէն ժամ առաջ մեկնիլ, նամանաւանդ պէտք է խոստովանիլ թէ սկսած էր կարօտը քաշել... իր ամբողջութեան կէսը եղող Հաճի խաթունին՝ որուն նիւթը կերակուրնեւորուն յաճախ ա՛խը կը քաշէր :

Սաչվերացի տօնին շորրորդ օրը՝ առաւօտուն կանուխ իրենց գոյքերով միասին կը մտնեն շողենաւ ու Իսկէնտէրունի ճամբով երկու շարաթէն կը հասնին Հալէպ : Վաճառատան համար հարկ եղած ապրանքները կը գնեն ու տնիս մըն ալ Հալէպի մէջ մնալով աշնան գեղեցիկ օդով մը՝ Այնթապ-Մալաթիա-Խարբերդի ճամբով և առանց կարեւոր միջադէպի հայր ու տղայ ողջամբ կը հասնին Ակնայ իրենց բնակարանը... Հաճի խաթունին ու հարսին գիրկը :

Հետզհետէ իրենց մտերիմներն ու մերձակայները գունդագունդ կը դիմեն Հաճի աղային և տղուն աւանդական բարի եկաքի այցելութեան :

Հաճի աղան ողբերուած իրեն այցելողներուն կը պատմէ Պոլսէն ստացած ապուրուած թիւնները :

— Աղանե՛ր, Ըստըմպօլ անենկ անդ մին է վուր ամիս մի ժող դալիւ իւր լընիս՝ մեկ պօչէն բռնէ հնչիւկ մէկալ պօչը, չիս կրար գններ. անխտար զէնկիւններ կան իւր փարանիւն հիսապը չիկիտին. Ակինը շարսուին

խտար մողրզաներ կան քի հնչիւկ ձողուներ քիթլէքիթ մալ ին երդմիչ արերս Փանքաները ըսես նը էկիշով լի-
րաները կը քաշին, անխտար քի համրելիւ վախիթ չին
կալլեր. ֆախաթ մեկալ դին ալ աւուր հացի կարօտ
մուխթաճներիւն ալ հէտն իւ հիսապը չի կայ :

— Ըստըմպօլիւ ախսուաթաները ընտեո՞ր ին .

— Ձեզի բան մի ըսի՞մ, Ըստամպօլ անխտար գործ
կայ կ'ըսեն ետ ը' ը', պօշ խօրրթայ է. Ըստըմպօլիւ հա-
րուրին տօխասանը թիւերը կու փարտէ ժող կուգայ. Ըս-
տըմպօլ իւր ելայ նը նայեցայ քի կէրէք կարմուշին
վրան, կէրէք Մայհմուտ փաշան ի վեր, կէրէք Իւսքէք
խալաուրոււն ի վեր իւ. Պէկ օղլին՝ էյհալին օնց ու
դարձեն օսնելիւ խէպիլը չիկայ. հրժուի իրիկուն ձօնձ
իւ մըմեխի պես կ'երթան իւ կուգան. մեկը շամչիյան,
մեկալը պաստօնը փարարխտելով վերա ժող կուգան
պօշնը պօշը :

— Ֆօնտեղի կնիյները ի՞նչ թավուր լաթ կու հաղնին .

— Գետինը մենին, արեւիյնին ֆողը դնին շըլլա, խէյհ-
պէները, հասցար մի՞ մեղք ալ կայ նը շըլլինին. Ըս-
տըմպօլ իւր դնացի նը Մայխին իւ Ունիսին մէվսիմին
եր, շան տղաքը տեսայ ուր ձարէ ֆիստաններ մի հագեր
իյին իւր, էկէր իւր հով մի փչէ նը փեշին էթէյները եր-
կինքը տելլէ . . . անխտար ալ բարակ է հալած խուամաշներ
նին քի զարմաղ կու մանի, փիւթիւն մըսերնին տակեն
կ'երըվայ. կէստաննին իւ թիւերնին շըլլըլպախ է . . .
Փո՛ւ, փո՛ւ, շիմտանքը չի լսին. Ասված անէ դոնէ հէ-
ուուն անէ. Սօթօմ Գօտօրը հեչ է քովը. ձեզի բան մին
ըսի՞մ, Ըստըմպօլ հեչ խարիպի կեցուլթեան տեղ չէ. մեր
Օյրասին ըսի քի օղո՛ւլ, ֆոս մեր կենալը իմին տամա-
խիս չի խօսիր. օր մի էռէջ գլօխնիս առնինք իւ երևա-

Յիւս Զրովը քօշան օլըրինք, չիւնքիմ, տեսայ թը մաս-
լումս քանի քի վուր ատ սոյսուզ կըթտիքը կու տեսնէ
Ըստըմպօլիւ սօխախնները նը քառսուն լիր եղը կու հալի.
ի՛նչ ալ ըսես, ատ սատընին, ձագերը ծծերնին Առնա-
վուտ թապանճասիի պես դիւրս ին ցցեր, կտրվի թա-
րաֆնին ըսես նը ըռամագանի տավալի պես փարտըխ-
տելով կու քալին նը շիտտակը մարդ օլանը քի ֆողե-
ղէն բնութին է մուստախիլ չի դիմանար. մեյ մին ալ
Ըստըմպօլիւ կըթտեօցը գլօխնին դրած շախփաներնին
չատ թօֆաֆս դնայեր է, դիտես թը մեյ մեկ հեօյպէթ
կարսա է քի գլօխնին օնցուցեր ին. կու նայիս գըլխը-
նիւն վրայ չեչիտ չեչիտ խուչեր ին թառեր. պաղխսին
վրան հաւու ու խօրոզի թեպոււններ, պաղխսին վրան
չեչիտ չեչիտ ծողկըներ իւ վարդեր ին բացուեր, սեպէ
թը Տոնձիկանց պախչան ես. մեյ մին ալ կու նայիս կըն-
կան մի ետխութ ախչընի մի գլխուն վրան կողով խա-
վող է բուսեր. հեյ վօղօրմութեանս մէնիմ Ասվամձ
տըհա ինչե՞ր ալ տի տեսնէք: Ըստըմպօլ կնից տեսայ
քի հացի սինի խտար պետավի բան մի դրեր էր գլօխը
իւ վրան ալ իչ խտար շիչ ու շամփուր կայ նը խօթեր եր:

— Ի՛րլ մէղա, ատ ի՞չ թավուր կնիկ է քի ատ խտար
ծոյը բանը գլօխը ժոռ կու դայ. նըվազի՞լն ալ չիչներ
ատ անկըրմայհին, կ'ըսէ կին մը.

— Խօթիկը պիլէ չի դարներ.

— Ան չէ ըմս քեզի բան մի տի հարցնիմ կ'ըսէ ուն-
կընդիրներէն մին. սա վուր է Ըստըմպօլ մարդ զեֆլէ-
միչ լընող խէզէթա մի կայ կեռ պոչեր ի՞նչ եր անիւնը.
մուխատտէմներ խալիպա ատեօր մեջն եր քի քեզի վը-
րայօք բաներ մի գրեր եր. հըլա՛ էսսա՞յն է Հաճի աղա՛
հըլա՛, հըլա՛ . . .

— Ախպար վար թէլէֆ արեք տա խօրըթայները • փիւթիւն սիւնմէ թէտէրիւք խօրըթաներ ին • դիւք ալ աւտըցի՞ք : Կառվօշին մեջը չեր , առ Ըստըմպօլիւ տուտուներուն խօրըթաները կու գրէ անճախ • մեր Կամըրկըպցի թօրոս օղլունց Գեւորք աղբօր տղան կայ շիլ գուգկուին մեկը Գիրդիկ կ'ըսին ի՛շ կ'ըսին , իշթէ ատեօր մեկ կէվէղէ խէզէթան կայ , խէզէթա ալ չէ փաչառվա է , Տուռլունա՞ է , գուռնա՞ է , իշ խարախօթիկ է , իշթէ ատեօր մեջն եր գիննալլա , մեր Ակինը Ամիրենց մօնչը կայ ատեօր խէլէմն եր , խալթ անեղիւն մենծը , չիկիտիմ ի՛նչ ին տըվեր իւ չեն կրար ասներ • ձէռքս օսնի նը ես գիտիմ թը ի՛շ տի անիմ ատ սալախանաին • մեյ մի չըսեր թը նայինք հըլա բան մին է կու գրինք նը ույմիշ կ'առնէ . . . հըլա մեյ մի Վերիսաղամ լիւս տեսնող ըսէ •

— Վերիսաղամ լիւս տեսնող •

— Վերիսաղամ լիւս տեսնող . . . Պէկ Օղլին փարիզեախասին (Բարիզիանա) Ֆայիշէ ախշրներիւն հետ վախիթ օնցընող . . . հըլա մէյմի խելքիդ տիւր , հեչ ույմիշ կ'առնէ . . . Փախաթ ըսեր իմ , կինէ կ'ըսիմ . « շունն անոր կ'ըսիմ ուր տերը խաղնէ » • Տեյկիաի տե՛յ , լուսերիւն մեջը պառկի խաա էյհալապս եր սա Ամիրենց մօնչիւն տատը վողորմած օքի Մարգար տղան , մէկ մէյհլէի տղաք եյանք , իւ վախիթին հետը վեգը կու խաղայանք • դիւն ալ տատիտ թիւլին թիւլ մի կալլէ կայհը օլլի • լօրսիւ խապուղընա պեկեմեզ , տատիտ իւ մօրըդ լեզուն դէֆլէնմիշ լընեղիւդ , սիւնմէ թէտէրիւք խօրըթաներով մէյն իւ մեկալը դէմմ անեղիւտ , պարի հեչ մի տէկիւլ իսէ խէլէմ տի թաթխեսս նը սա Ըստըմպօլիւ կըթտէօցն իւ ախշրներիւն վրայօք բան մի տէրճ արէ

վուր երեսնիւն ջուրովը ժող գան Ըստըմպօղիւ սօխախ-
տիքը տէ երիյմարդոց մեջը չի փարտըխտըվին իւ մե-
կին մեկուլին սիրտը չի խըտխըտցընին... հասցար մի :

Հաճի աղաին խօսակիցը որ նոյն օրը փոսթէն ստա-
ցած էր երգիծական Տարեցոյց մը որուն մէջ Ամիրենցի
պատկերը դրուած կար, կը հանէ գրպանէն ու ցոյց կու-
տայ պատկերը՝ ըսելով .

— Սա մարդը տեսնես նը կու ճօշնամ :

— Վե՞վ է, չիկիտիմ :

— Իշթէ աս է Ամիրենց մոնչը .

— Իրո՞ւ կ'ըսես, սուտ չիլլի՛ս . հըլա դաս տիւր իւր
ըսիմ, ես ատէօր բան տի ըսիմ, կ'ըսէ ու ձեռքէն կը
յափշտակէ Տարեցոյցը և գրպանէն զմեկի մը հանելով
կը փորէ պատկերին աչքերը, ինչպէս նաև կը ծակծկէ
ձեռքերը ըսելով .

— Մանչի՛ւկ, աս ձեռքերո՞վտ գրեցիր, հա՞... քու-
կին ձեռքերըտ կու չորցնիմ... տըհա բան շատ տի ա-
նիմ ըմա խաթի տատիտ խայհը կայ :

Ու այսպէս Հաճի աղան իր վրէժը կը լուծէ...
զինքը հեղնողին պատկերէն :

*
* *

Հոս կը վերջանան Հաճի աղաին արկածները, բայց
կ'արժէ որ անոր կեանքէն մի քանի դուարճալի անեք-
թոսներ պատմենք, ճշգրիտ դաղսփար մը տալու համար
Հաճի Աղաին գործունէութեան մասին :

ԺԳ.

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՀԱՃԻ ԱՂԱԻՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

1895ի աշնան մէջ, առտու մը յանկարծ կը տեսնուի թէ Ակնէն կէս ժամ հեռաւորութիւն ունեցող հայաբընակ Կամարակապ գիւղը հրդեհներու մէջ է. այդ օրերուն քաղաքացի Հայերը սարսափի մէջ էին. Քիւրտերը պաշարած են քաղաքը՝ իր շրջակայ գիւղերով. քաղաքացիներէն ոչ մէկը համարձակութիւն ունեցած չէր իր խանութը բանալ՝ բացի Հաճի աղաէն որ սովորականին պէս կանուխ խանութը բացած յաճախորդի կ'սպասէր: Գիւղացի Քիւրտ մը գնումի համար ներս կը մտնէ Հաճի աղաին խանութէն և կ'սկսի սակարկութեան: Հաճի աղան օգտուելով ուրիշ խանութներու փակ ըլլալէն, քիւրտին դնած ապրանքներուն իսկական գնէն երեք անգամ աւելին կը պահանջէ. վալլահին, պիլլահին, քիլլահին և քառասուն երդումը փարս մը ընելով. վերջապէս իբրև վերջին երդում և համոզելու համար Քիւրտը թէ սուտ չլիօսիր, մատով դիմացի Կամարակապ գիւղը կը ցուցնէ՝ ըսելով.

—Քիւււււ, քիւււււ, շու քէօյիւն աթեշընա կէլէմ քի խուրթարմազ... պու աթեշըն իչիւնտէ ճայիր ճայիր եանամ քի դիյատէ մալի վար:

Կամարակապի կրակը Հաճի աղաին եարամիտ եղած էր:

*
* *

Հաճի աղան Ակնայ մէջ մանուստի վաճառական և գործարանատէր է, գործաւորուհի այրի կին մը օրական քառասուն փարաի աշխատելով քսան դահեկան պահանջը կ'ըլլայ, կը դիմէ Հաճի աղաին և կը խնդրէ որ իր իրաւունքէն մէծիտ մը վճարէ որպէս զի հացագին ընէ :

Հաճի աղան դժկամակելով կը հանէ երկու կողմը սրբուած մէծիտ մը կուտայ, որուն վրայ գրի ո և է հետք չկայ. կինը կ'առարկէ թէ հացագործին պիտի տայ ու ան սրբուած դրամ չառներ. «ուրիշ չունիմ» ըսելով կը ճամբէ : կինը մէծիտը կը վերադարձնէ հետեւեալ օրը՝ ըսելով թէ չկրցու քշել. Հաճի աղան փոխելու համար երկու դրուշ կը պահանջէ և մինչև չառած չի փոխեր : Երկու օր վերջ նոյն վիճակը ունեցող գործաւորուհիի մըն ալ նոյն բանը կ'ընէ և երկու դրուշ ալ անկէ կը փրցնէ. յետոյ երրորդի մըն ալ, մինչև որ չորրորդէն ետ չի գար այլեւս, գուցէ շատ հինցած պարտքի մը տըռուած ըլլալուն հետեւանքով :

Ահա թէ ինչպէ՛ս մեր Հաճի աղան քսան դուրուշնոց մէծիտը, Ակնայ մէջ քսանեութի կը բարձրացնէ . . . և փարա կը վաստկի :

* * *

Հաճի աղան իր ծանօթներէն քիւրտ գիւղացիի մը քառասուն դուրուշ փոխատուութիւն կ'ընէ՝ ձեռքէ : Երկու ամիս վերջ գիւղացիին հետ հաշիւի կը նստի .

— Աղա՛, խըւխըն ետէր իքի այտա խըսի սէքիզ, հէլէ շունա էլլի տև' . իկիրմի տէ ֆայիզի, սէքսէն . հատի սանա պիրտէ էշէք եուլարի . . .

Պիր լիրաեա պիր սէնէթ եազամ մէօհիւրինի պա'ս կ'ըսէ ու գիւղացիին կնքել կու տայ մէկ ոսկիի պարտամուրհակ մը :

Ան իրականութեան մէջ տուած էր քառասուն դրշ. և էշու մը պախուրցը (եռլար) կ'արժէր միայն հինգ դրշ. մինչ քիւրտ գիւղացին պարտական ըրաւ հարիւր դրուշ :

Ու այս կերպով Հաճի աղան փարա կը վաստկէր անցեալին մէջ :

* * *

Հաճի աղան երբ կը տեսնէ թէ իր խանութի յաճախորդները—մեծ մասամբ գիւղացի քիւրտեր—հակառակ իր եզական երդումներուն չեն համոզուիր ու երդումները դրական արդիւնքի մը չեն հանգիր, անմիջապէս դատաւանները կը բանայ և անոնց վրայ դրօշմուած հաճիի նշանները ցոյց տալով.

—Քիովա', քիովա', պա'խ, պէրի պա'խ. պէն եալան սէօյլէմէմ . . . պա'խ պու հաճիլարա. պունլար սէնիւն պապան եախմատի' անատըն մը . . . պէն հաճա կեթմիշ ատամըմ :

Ու այսպէսով Հաճի աղան կը շահագործէ նոյն իսկ հաճիութիւնը և կ'ըսեն թէ՛ շնորհիւ իր այս սխիթէմին, Երուսաղէմ ուխտագնացութեան ատթիւ ըրած ճամբու ծախքը քանի մը անգամ հաներ է . . .

ԵՒՆԻ ՃԱՄԻԻ ԿԱՄԱՐԻՆ ՏԱԿԷՆ ԱՆՑՆՈՂՆԵՐՈՒՆ...
ՈՒ ՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ!!!

ՎԱՃԱՌԱՍՏՈՒՆ

ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԹՕԱՖԻԷԻ

ԱՐԱՄ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՍԹԱՄՊՕԼ-ԵՒՆԻ ՃԱՄԻԻ ԿԱՄԱՐԻՆ ԿԻՑ, ԹԻԻ 51

Եւրոպական եւ սեղական արանց, կանանց եւ տղայոց ամեն տեսակ կօշիկներ կը ծախուին խիստ գոհացուցիչ գիներով:

Չափու վրայ կօշիկի ապսպրանքներ կ'ընդունուին, խոստացուած օրին հասցնելու պայմանով:

Կը գտնուին Անգղիական եւ Ռուսական լաստիկ կաշօներու նոյն մթերք մը՝ տկուն եւ ազնիւ տեսակ:

Կը գտնուին թօաֆիէի այլազան ապրանքներ՝ շապիկ, ձեռնոց, պայուսակ, գուլպայ, թաշկինակ, անուշահոտութիւններ եւ այլն եւ այլն:

ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ

ՀԱՅՐ ՀԱՅԱԳՈՐԾԷՆ ԱՌ ՀԱՅ ՄԸՆ ԱԼ ԸՆԾԱՅ ՏՈՒՐ

—Ո՞ւր այդպէս քրտինքներու մէջ թաթխուած հե-
ի հեւ կը վազես, ազնիւ բարեկամս .

—Չիմացա՞ր, վաղը կը պատկուիմ, փեսայ կ'ըլլամ
կոր . կ'երթամ դերձակէս փեսայութեան հազուսաներա-
առնելու . քիչ մը առաջ դացի տեսայ, անանկ հիանա-
լի հազուստ մըն է կարեր որ բերանով չեմ կրնար պատ-
մել, կարծես Բարիզի մէջ կարուած ըլլար :

—Կերպասը ձեզմէ՞ տուած էիք :

—Չէ՛ եղբայր, կերպասն ալ իրմէն է, շատ ընտիր
անգղիական և գաղղիական կերպասներ ունի, ես անգ-
ղիականը ընտրեցի :

—Անշուշտ բաւական սուղ ելաւ .

—Բնա՛ւ, Բերաի դերձակներուն կարած հազուս-
տին կէս գինովը բաւականացաւ .

—Ո՞վ է այդ դերձակը, ես ալ կ'ուզեմ հազուստ
չինել տալ, քանի որ այդչափ կը գովէք, իրեն կարել
տամ .

—Իմ դերձակս Պուսոյ կողմը, Չիչէք փազար փո-
ղոց, Ֆրնտգլեան խանի վերի յարկը, 30 թիւ, ՎԱՃԱ-
ՌԱԿԱՆ-ԴԵՐՉԱԿ

ՊՐ. ՅԱԿՈՒ ԳԱՇՈՒԷՃԵԱՆՆԷ

Չմոռնամ ըսելու որ կանանց հազուստ ալ կը շինէ
շատ գոհ պիտի մնաս, քուկդ ալ անոր կարել տուր,
մատամինդ ալ, գոթանջինդ ալ, աներոջդ ալ, աներձա-
գինդ ալ :

—Չըսե՞ս որ հացը հացագործէն, հազուստը ԳԱՂ-
ՎԷՃԵԱՆԷՆ .

—Տարակոյս չկայ . հացը հացագործէն առ, հաց
մրն ալ ընծայ տուր .

ՏՊԱՐԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

ԵՒ ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Յ. Մ. ՄԷԹԵԱՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1900

Կ. Պոլիս, Չափնախնայար Եօֆուշը, թիւ 30

Տպարանս կ'ստանձնե ամեն տեսակ տպարանական գործեր. եփոս մաքուր ու դիւրամաշիկ պայմաններով կը տպագրուին գրքեր, հանդեսներ, պրօփուրներ, պատի մեծ ծանուցումներ, հարսանեկան քարթեր, այցաքարթեր եւ այլն եւ այլն: Կ'ստանձնե նաեւ հրատարակչական գործեր:

Կազմատանս մեզ կը պատրաստուին ամեն տեսակ տետրակներու եւ գիրքերու կազմեր, տպուկ եւ հաւակաւոր:

Միտ պատրաստ կը գտնուին վաճառականական եւ դպրոցական տետրակներ (*Եւրոպական եւ տեղական*), ինչպէս նաեւ գրեմական պիտոյքներ՝ դիւրամաշիկ գիներով:

Կը պատրաստուին նաեւ վարժարաններու յատուկ տետրակներ՝ իրենց անունով *խիւս աման*:

Բարեգործական հաստատութեանց մասնաւոր գեղջ:

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ
ՏԿՆ. Մ. Դ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
ԵՒ Ն. ՓԵՐՎԱԶԵԱՆ

Ղալաթիա, Էօսեք-Ապիս խան, վարի լարկ, թիւ 13

Ունի այլազան տեսակներ
 Եւրոպական, Ամերիկեան և
 տեղական ամենալինտիր՝ ճա-
 չակաւոր և տոկուն օշիկ-
 ներու :

Ունի նաև ճոխ միջերփ
 Անդղիական և Ռուսական
 լաստիկ կալօշներու :

Նրբու թիւնը անվիճելի,
 Տոկունութիւնը երաշխաւոր-

ուած և դիւները բաղարձակապէս անմրցելի են :

Կ'ընդունուին չափու վրայ կօշիկի ապսպրանքներ,
 ու կը յանձնուին ի հարկին 24 ժամուան ընթացքին :
ԱՐԱԳ ԳՈՐԾ, ՏՈԿՈՒՆ ԳՈՐԾ,

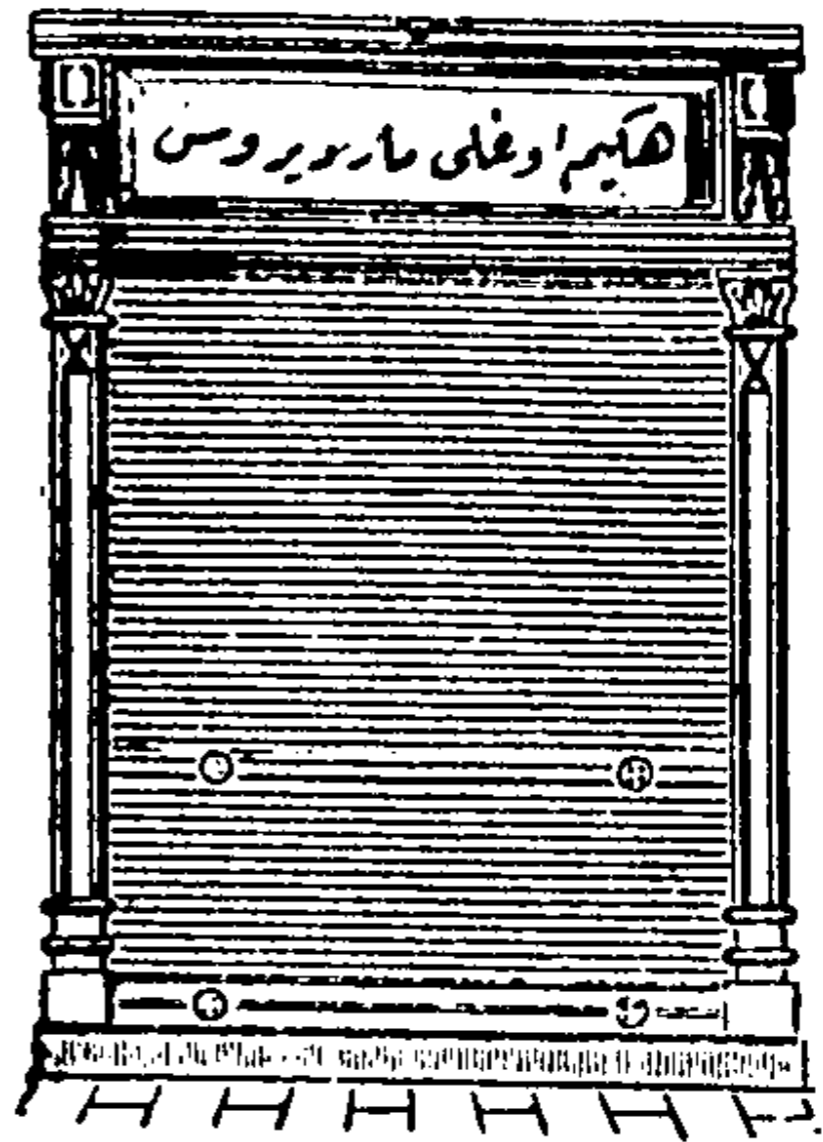
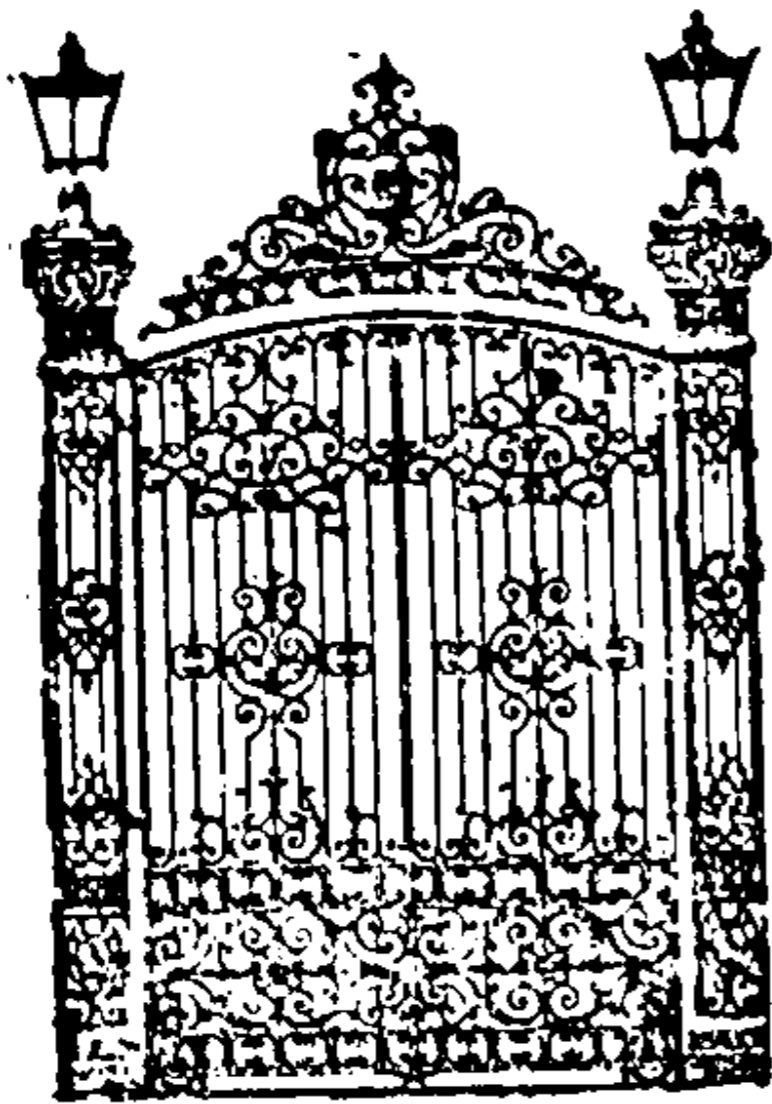
ՄԱՔՈՒՐ ԳՈՐԾ ՄԱՆԱԻԱՆԴ ԽԻՍՏ ԱԺԱՆ

ԾԱՆՅԹ.—Ամէն անոց որ գործ ունեցած են առեւ-
 տրական այս սան հետ, այնուհետեւ պէտք չեն տեսած
 ուրիշ տեղ դիմելու :

ՆՇԱՆԱԲԱՆ.—Քիչ շահով շատ ծախել, շատ բարեկամ
 ունենալու հասար :

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԶՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՔԵՆԱԳԷՏ ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾ
ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՀԷՔԻՄԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
 ՍԹԱՄՊՈԼ, ԹԱՀԹԱ-ԳԱԼԷ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻԻ 77

Ի նորոյ կը շինէ ու կը նորոգէ երկաթ վանդակա-
 զուռներ, ու վանդակափեղկեր՝ պարտեզներու համար,
 նաև երկաթէ սեղաններ և նստարաններ: Ի նորոյ կը
 շինէ ու կը նորոգէ վաճառատանց երկաթէ և ստր փեղ-
 կերը:

Կը շինէ ու կը նորոգէ խորտակուած երկաթ զասա-
 ներ (եւ կը բանայ առանց աւրուելու):

Անխաիր կը շինէ ու կը նորոգէ երկաթեղէն ամէն
 տեսակ պիտոյքներ ու զործիքներ:

ԳԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Վ'ընդունի յանձնարարութիւններ
 ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ, ՃՇԳԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ, ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ:

ՊԵՏՐՈՍ ՀԻՆՏԼԵԱՆ

ԳՈՐԾԱԿԱԼ՝ «ԻՆՏԻՈՆ» (Ձը-
րանսէ) Ապահովագրական ըն-
կերութեան :

Կ'ապահովագրէ գիւրամատ-
չելի պայմաններով կեանք, շէնք
եւ կահ կարասիներ՝ ապահո-
վագրական թուղթերը օրը օրին
յանձնուելու պամանաւ :

ԳՈՐԾԱԿԱԼ՝ «ՍԻՆԿԵԻ» Ա.-
մերիկեան կարի մեքենայներու,

թէ կանխիկ և թէ ապառիկ : Ամէն տեսակ կարի մեքե-
նայներ կը հայթաթէ հարկ եղած գիւրու թիւերները ըն-
ծայելով :

Կը նորոգէ՝ սոււնի, դերձակի և կօշկակարի աւրուած
մեքենայներ :

Միշտ պատրաստ կը զանուխն իր մօտ՝ ամէն տեսակ
մեքենաներու կազմածներ և ասեղներ :

ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՑԷ՝ Պոլիս, Գուլգաբու, սու թերագի փողոց,
թիւ 37, ուր կարելի է գտնել իրիկուան ժամը 6էն մին-
չեւ 10:

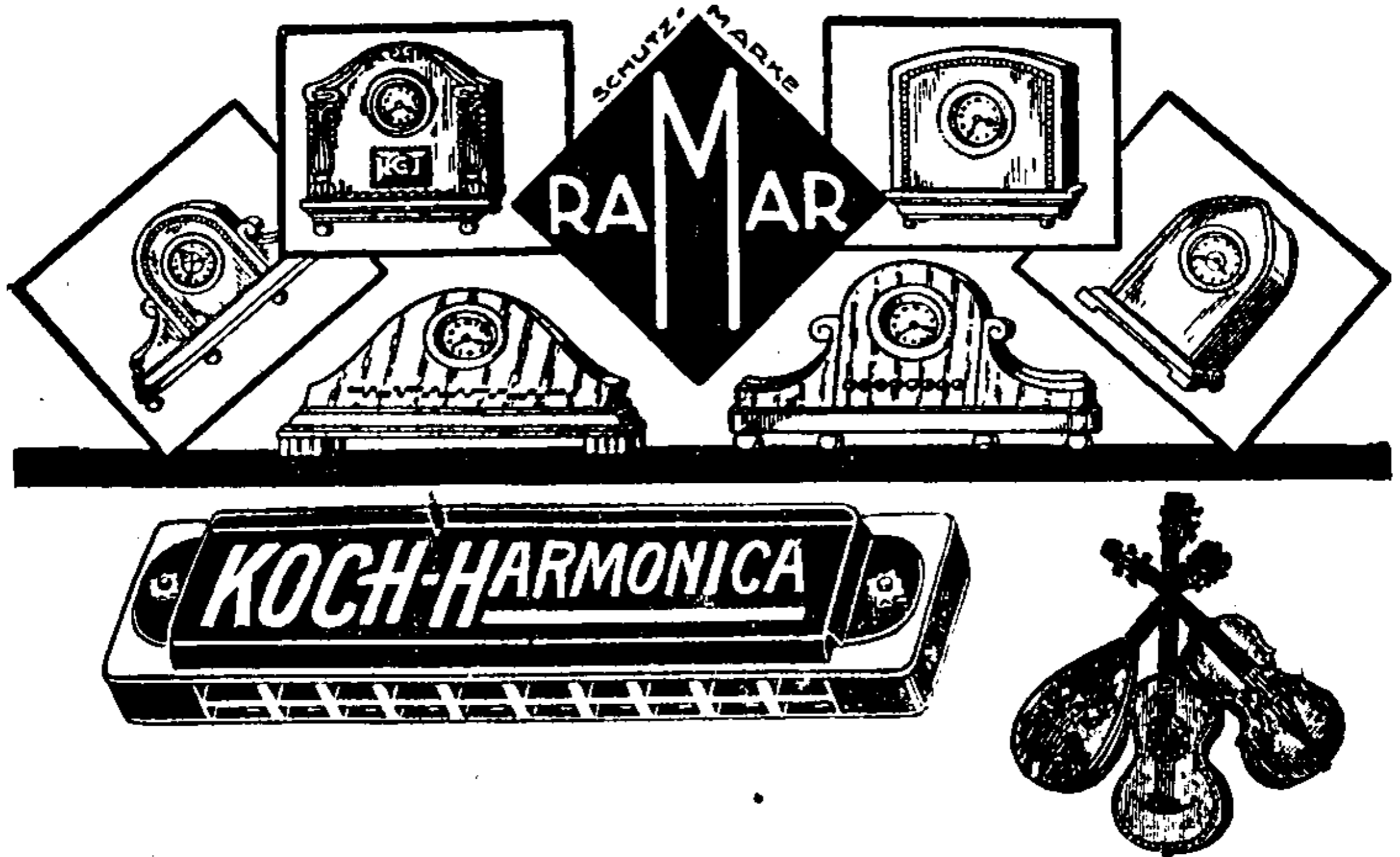
ՀԱՅԿ ԿՕՇԿԱՐԵԱՆ

ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կ'ստանձնէ ամէն տեսակ գրքերու ապսպրանքներ՝
խիս դիւրամասշէլի պայմաններով :

ՀԱՍՑԷ. — Պոլիս, Սուլթան համամ, Մօլա թաւ, Պար-
սիզպան խան, թիւ 2:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!!!
ՆՈՒԱԳԻ, ԺԱՄԱՑՈՅՅԻ ԵՒ ԿՐԱՄԱՑՈՆԻ
ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Բացուած է երկ գերման աշխարհահռչակ տուներու
Արեւելեան մասնաճիւղը :

Հռչակաւոր Գերման նուագի գործարան Քոխ-Հարմոնիքա
(Koch-harmonica A. G.) անանուն ընկերութեան արտադրու-
թիւններէն ամէն տեսակի ջութակներ, մանտօլիններ, ձեռքի
հարմոնիքներ, ջութակի մանտօլինի տուփեր եւ լարեր, ինչպէս
նաեւ նուագի յատուկ կազմուածքներ :

Նշանաւոր Գերման ժամացոյցի գործարան Ռամար (Ramar)
անանուն ընկերութեան արտադրութիւններէն պատի, սեղանի,
գրպանի, եւ թեւի ժամացոյցներ :

Հանրածանօթ Գերման Փեթրոֆօն (Petrophon) անանուն
ընկերութեան ամէն տեսակ կրամաֆօնները թէ պարզ եւ թէ
սալօնի յատուկ ֆանթէզի տեսակներ :

ԹՈՒՐԻՒՆՅ ԸՆԴՀ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՈՍԿԱՆԵԱՆ,

Պոլիս Մարբուճնըլար Պարնաթան խան, թիւ 43—45

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Փոքրահանակ կը վաճառուին բացառաբար

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ...

Dr. Marquart's

Տօթ. ՄԱՐԳՈՒԱՐԹ ԱՅ. ԸՆԿ. ԳԵՐՄԱՆԻԱ
ԲՍՆԱՄԱՐԳ

ԱՄՆ յետակ բուրդ, մեծահա, բանուպակ հերէն
հաղուսներու ինչպէս Յաւել գորգերու վրայ
գտնուած իւրոք բիծերը եւ աղտոյթիւն-
ները մաքելու ճամար փոքի:

Ներփակ պիտի գտնուի գործածութեան ձեւը:

Թուրքիոյ ընդհ. ներկայացուցիչ
ԿԱՐԱՊԵՏ ՈՍԿԱՆԵԱՆ, Պոլիս, Մարտ
բուճեցար, Վառնաթան խան թիւ
43—45, Վաճառման կեդրոն՝ Մար-
բուճեցար, Նիշէճի խանի կից ԳԱ-
ՐԱՊՈՂՈՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐԾ Վաճառատունը

Panamark

ՏԻԿԻՆՆԵՐ ԵՒ ՕՐԻՈՐԳՆԵՐ, ԱՅԼԵՒՍ ՄԻ՝ ՄՏԱՀՈԳՈՒԻԻ

Գերման նշանաւոր Տօթ. Մարգուարթի գիւտը եղող «ԲԱ-
ՆԱՄԱՐԳ» անուամբ եւ թուչուն նիշով փոշի մըն է որ ամէն տե-
սակ բուրդեղէնի, մետաքսեղէնի եւ բանուպակեղէնի հիւսուածա-
նիւթերու, հալուածանքու եւ գորգերու վրայ գտնուած իւրոք
բիծերը եւ աղտոյթիւնները կը մաքուի: Եւ ամանց հետք թողելու:

Գործածութեան եղանակը իւրաքանչիւր բազէթի մէջ գրու-
ած թուղիկով մը բացատրուած է:

ԾԱՆՕԹ. Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է ուշադրու-
թիւն ընել PANA MARK անունին եւ թուչունին պատկերին իւրա-
քանչիւր բազէթին վրայ փակցուած վաճառանիշ պատկերին վրայ:

ԹՈՒՐԻԹԻՈՅ ՄԻԱԿ ԳՈՐԾԱԿԱԿՆ Է
ԿԱՐԱՊԵՏ ՈՍԿԱՆԵԱՆ

Սրամայօր Մարբուճեցար, ՊԱՐՆԱԹՈՒՆ խան թիւ 43—45

ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՒՄԻ համար փնտռել բոլոր մանրափա-
ճառներուն մօտ:

ՀԱՄԲԱՒԱԻՈՐ ԵՒ ՀՌԶԱԿԱԻՈՐ ՆԵՐԿ ՄԸ
ՍԵՓՀԱԿԱՆԱՏԻՐ DR. L. C. MARQUART A. G.

دوتور (مارقوآرت) - آونيم شرکتی - آلمانیا

Dr. L. C. MARQUART A. G. BEUEL RH.

De. MARKOFAPA Avc. GERMANIA

Soft WASHING LIQUOR U.S. REG. PHILADELPHIA

بویا هر نوع
واشگر ایچون

Couleurs pour toutes
sortes de toffes

Λεωπατισμοί διά ταδ
είδος ύφασματων

Լերկ ամեն sbուակ
կերպաներա համար

Գերման համբաւաւոր ՏՕՔԹ. ՄԱՐԳՈՒԱՐԹՆ Է այս աշխարհահասնչակ ներկին գիւարը ընտղը՝ 1848ին, որ կը դերաղանդէ աշխարհի վրայ գ անուած բոլոր ներկերը:

ՃԻՇԴ 50 ՏԵՍԱԿ ԱՄԷՆ ՃԱՇԱԿԷ ԳՈՅՆ

Կը ներկէ մէկ ժամուան մէջ ամէն տեսակ կերպաներ (մետաքս, բուրդ, բամպակ). հադուտեղէն, հիւտուածեղէն եւլն. Գործածութեան եղանակը իւրաքանչիւր բադէթի մէջ դըրուած թւուցիկով մը յայտարարուած է՝ ամէն լեզուով:

ԾԱՆՕԹ. Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է ուշադրութիւն ընել վերեւ նշանակուած վաճառանիշ պատկերին DR. MARQUART անունին եւ թռչունի մը պատկերին:

ԹՈՒՐԳԻՈՅ ՄԻԱԿ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆ Է
Սրամպոյ, Մարբուհնրլար, Պարնաքան խան, քիւ 43-45
Կ Ա Ր Ա Պ Ե Տ Ո Ս Կ Ա Ն Ե Ա Ն

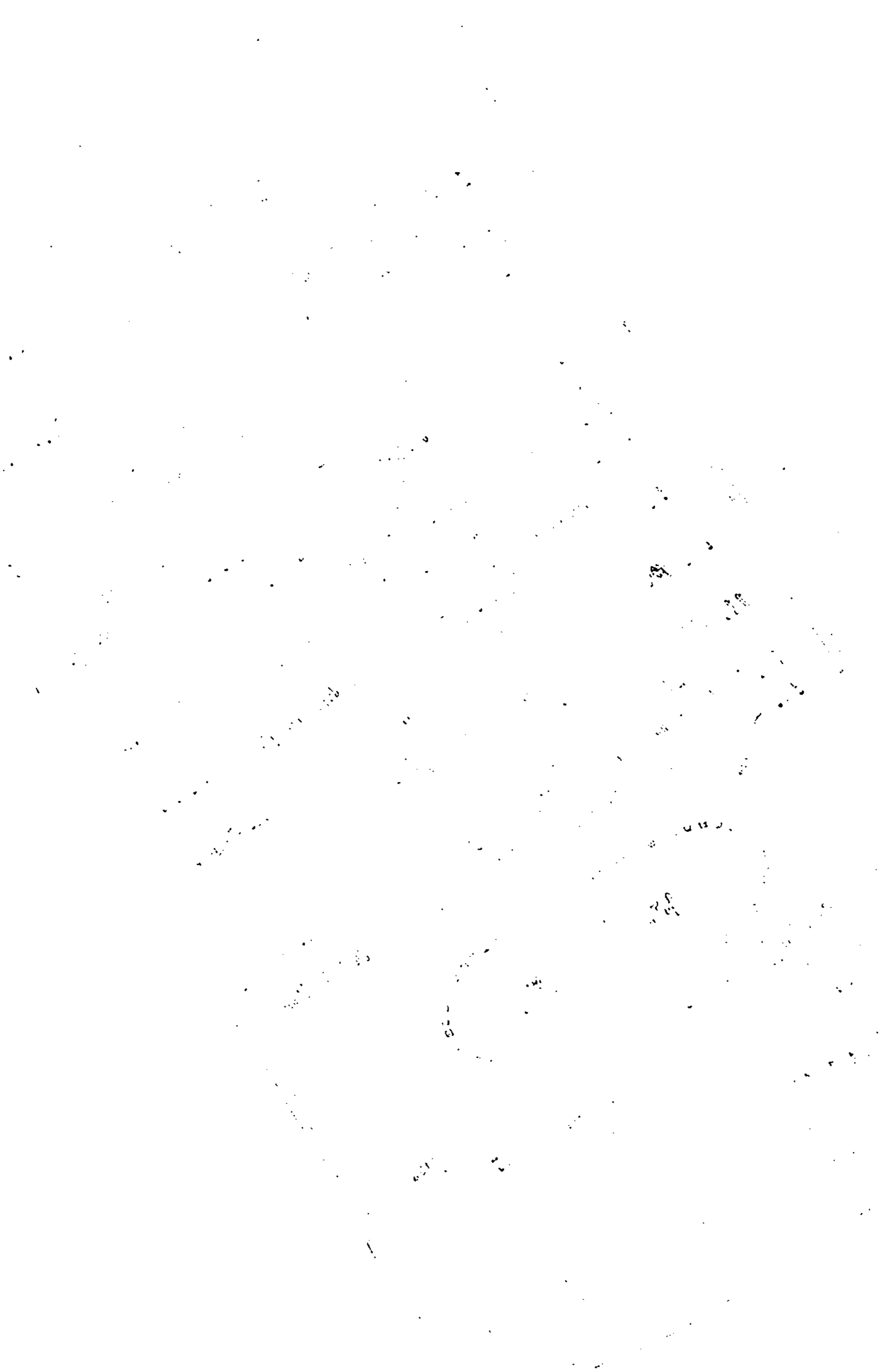
ՎԱՃԱՌՄԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է Պոլիս, Մարբուհնրլար փողոց, Շիշէնի խանի կից. ԳԱՐԱՊՈՂՈՍԵԱՆ ԵՂՐԱՐՑ վաճառատուներ: ՓՈՒՐԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՒՄԻ համար փնտռել բոլոր մանրավաճառներուն մօտ:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
ՊԻՄԷՆ ՉԱՐԴԱՐԵԱՆ
 Կ. ՊՈԼԻՍ ՉԱՔՄԱՔՃԸԸԱՐ ԹԻԻ 32

Չանագան նոր հրատարակութիւններ

Աղօթագիրք լիակատար աշխարհաբառ քարգ. Ընթիւ կազմուած	250
Աննեսացած սերունդ մը Գրիգոր Զօհրապ	60
Աշուղ Դարիպ հեփեաքք երգերովը միասին	40
Առաջին փորձութիւնը եղեմական կեանքէ բասերգ.	25
Արաբերէն լեզուի դիւրուսոյց խօսակցութիւն	40
Արեւն մալ ալան օքերէք 4 արար Բ. Տիպ	30
Ախոր եղբայր մանկան պատմութիւնը բարոյավէպ	40
Բարիզէք հոչակաւոր վէպ Լուի Ֆէոյեաք	75
Դարձ գրական ընթիւ վէպ մը Լ. Շանթի Բ. Տիպ	50
Դերասանութիւն գրական ընթիւ վէպ մը Շանթ Բ. Տիպ	50
Երագահան եւ վիճակարան	25
Երկու խուլեր գաւեց 1 արար Մօլիեր	15
Ընդարձակ գրացուցակ Չարդարեան գրասան	ձրի
Թուղթի փոռք հոգեբանական վիպակ Ա. Չօլպանեան	35
Լէպլէպիսի հօր հօր օքերէք 3 արար Կալեան	30
Լռութիւնը գեղեցիկ վէպ մը Ա. Ահարունեան	60
Կառքի արկած մը Բօլէշի մէկ արար Եր. Օսեան	10
Կինը գրական ընթիւ վէպ մը Լ. Շանթ Բ. Տիպ	25
Հայերուն ճրանսերէն սովորեցնելու դիւրին եղանակ, Գ. Տիպ	30
Հայկական երգարան ձայնագրուած Ա. Մարլեան	50
Մայրա գրական գոհար վէպ մը Սերունի Տիւսաք	75
Նա չը լինի սա լինի ուրախ օպերէք 3 արար	20
Ուշ լինի նուշ լինի ուրախ օպերէք 3 արար	20
Չարերը Արթին աղա կատակերգ. 3 արար Եր. Օսեան Բ. Տիպ	30
Չարսաւ օքերէք 3 արար Լեօ Շքայն	30
Պատգոն խումբայ է կատակերգ. մէկ արար	5
Ռօֆամպօյ մեծ վէպ Բօնուօն Տիւ Թերայլ հասորը	50
Սեւ թէ ներմակ եւ ուրիշ գաւեցներ Բ. Ժպտունի	25
Սրի ժամեր. — Գերբուածք. Կարապետ Ռսկեան	80
Վարձուած սենեակը կատակերգ. մէկ արար	15
Վերջին բաժակը գրական վէպ Չապէլ Եսայեան	50
Փարոսի պահապանները սրամ մէկ արար	10
Փոթորիկը նորավէպ Գրիգոր Զօհրապ	7
Փոցամի գաղտնիքները Աիլերմ Լր Քէօ	60
Քէօր օղի արկածներ Լ. Աղայեան	10
Օրերի պսակը բանաստեղծութիւններ Կ. Չարեան	75

ԾԱՆՕԹ. Արտասահմանի յանձնարարութեանց բօսթայի ծախսը Գրատանս կը պատկանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԱՐԵԳՐՔԻՍ

1. ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻ ՏԵՂ — Տրանս-քանու-քնակասն երկու խօսք .
2. ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ ՀՐԱԺԱՐԻՄՔԸ . . .
3. ԻՐԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ — Գուշակուքիւն 1925 տարիին .
4. ԲԱԴԴՈՐՈՇ ՕՐԵՐ — Լուսնային սանոյ թիւերով .
5. ՔԱՌԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ-ՊԱՏԿԵՐ : . . Ի՞նչ է կիներ .
6. ՈՐՈ՞ՆՔ ՎԱՐ ԿԸ ՆԱՅԻՆ .
7. ՕՐՀՆԷ՞ՆՔ . . . Թի՛ ԱՆԷ՛Ծ՛Ք .
8. ՀԱՐԻԻՐ ՏԱՐԻ ՎԵՐՋ — Դարավերջիկ վարդա-րեռքիւն .
9. ԱՆԿՈՒՏԻՒՆ . . . ԵՐԱՋԸ — Կուկուշիկու՛ն . . . եւ իր կուսերը .
10. ԹԱՆԿԱԳԻՒՆ ԱԼԱԹՈՒՐՔԱ ՍԷԹՐԻՆ — Պաս-վուսձֆ՝ սեղակասն կեանիք .
11. ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՋԱՐ ԵՒ ՄԷԿ ԱՌԱԾՆԵՐՈՒ .
12. ՄԱՄԻԿԻՍ ԿԱՐԿՏԱՆԻ ԾՐԱՐԷՆ, — Զուարթ ևօքեր .
13. ՀԱՃԻ ՍԴԱԻՆ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ — ՔԱՀՔԱՀԱՆԻՑ ՎԷՊ .

Գին 50 Ղրշ.

Կեդրոնատեղի՝ Յ. Մ. ՍԷԹԵԱՆ Տպարան, Պոլիս,
Չազմագճրար, Ջիւմայիլլիլ խան, թիւ 27
եւ Չազմագճրար եօզուշու, թիւ 30

ՕՐԼԱԹՃԻՆԵՐՈՒՆ !

ՆՈՐ ԱՌԱԾ — Գրողին արդիւնքը՝ ձրի փայտողը՝
կրողը սանի :

BIBLIOTHEQUE NATIONALE DE FRANCE

3 7513 02075269 6